

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Επισπεύδον Τμήμα)

σε συνεργασία με το

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ»**

**ΤΙΤΛΟΣ : « Σώματα κειμένων για τη διδασκαλία της Γερμανικής ως ξένης
γλώσσας - Corpora for the teaching of German as a foreign language »**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία της Κωνσταντάρου Μαρίας του Ιωάννη

Επιβλέπουσα: Φραντζή Αικατερίνη

Μέλη της εξεταστικής επιτροπής: Γεωργαλίδου Μαρριάνθη, Νικολού Καλομοίρα

ΡΟΔΟΣ, Ιούλιος 2020

**«Οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα πτυχιακή εργασία
εκφράζουν**

αποκλειστικά τον/τη συγγραφέα»

Περίληψη

Στην εργασία αυτή θα παρουσιαστούν τα σώματα κειμένων για τη διδασκαλία της γερμανικής ως ξένης γλώσσας, σε ευρύτερο πλαίσιο για τη διδασκαλία / εκμάθηση της γερμανικής γενικά αλλά και ειδικότερα σε ελληνόγλωσσους / ες μαθητές / τριες. Επίσης θα γίνει ένας διαχωρισμός ανάμεσα στις ηλικιακές ομάδες και τα επίπεδα. Ως προς τη μεθοδολογία πρόκειται για έναν συνδυασμό βιβλιογραφικής και πιλοτικής έρευνας και ως εκ τούτου η εργασία αποτελείται από το θεωρητικό, στο οποίο δίνονται κάποιοι ορισμοί σχετικά με τη διδασκαλία, την ξένη γλώσσα, το γλωσσικό λάθος, τη γλωσσολογία σωμάτων κειμένων, τα σώματα κειμένων, τα είδη τους κ.α και το πρακτικό μέρος, όπου θα σχεδιαστεί και υλοποιηθεί - σε πιλοτικό επίπεδο - η κατασκευή μαθητικού σώματος κειμένων ελληνόγλωσσων μαθητών και μαθητριών της γερμανικής. Θα ακολουθήσει έρευνα και ανάλυση αυτών μέσω ενός λογισμικού επεξεργασίας σωμάτων κειμένων. Ο στόχος αυτής της εργασίας είναι να δοθεί το κίνητρο στους/στις διδάσκοντες/διδάσκουσες της γερμανικής γλώσσας να εντάξουν τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία τους καθώς μέσα από την επεξεργασία και ανάλυση των μαθητικών σωμάτων κειμένων θα μπορέσουν να αυτοαξιολογηθούν. Επιπρόσθετα θα μπορούσε να τους δοθεί ένα επιπλέον κίνητρο να χρησιμοποιήσουν τα σώματα κειμένων στην τάξη ως μέσο έρευνας κατά τη διαδικασία εκμάθησης όπου οι ίδιοι οι μαθητές θα είναι οι ερευνητές και θα δίνουν τις απαντήσεις στα ζητήματα της γλώσσας (λεξιλόγιο, γραμματικά φαινόμενα), με το ρόλο του διδάσκοντα να είναι εποπτικός.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	3
Πρόλογος.....	7
Εισαγωγή.....	9
1. Η διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας.....	11
1.1 Ο ορισμός της διδασκαλίας.....	11
1.2 Ο ορισμός της ξένης γλώσσας και τα γερμανικά στη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση.....	12
1.3 Διδασκαλία ξένων γλωσσών και η γερμανική ως ξένη γλώσσα από τη σκοπιά των προγραμμάτων σπουδών (ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ).....	14
1.4 Κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς (Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen).....	16
1.5 Περιγραφή των κοινών επιπέδων αναφοράς (Beschreibung der Gemeinsamen Referenzniveaus - Globalskala).....	17
1.6 Παραγωγή γραπτού λόγου (Schreiben).....	20
1.7 Το γλωσσικό λάθος.....	21
1.8 Εξετάσεις Goethe Institut, κρατικό πιστοποιητικό γλωσσομάθειας & ÖSD.....	24
2. Νέες τεχνολογίες και σώματα κειμένων.....	25
2.1 Οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση.....	25

2.2 Γλωσσολογία σωμάτων κειμένων.....	27
2.3 Ορισμός σωμάτων κειμένων και ηλεκτρονικά σώματα κειμένων.....	29
2.4 Ρίζες σωμάτων κειμένων/Ιστορική αναδρομή.....	30
2.5 Είδη σωμάτων κειμένων.....	32
2.6 Δομή και σύσταση σωμάτων κειμένων.....	35
2.7 Επεξεργασία σωμάτων κειμένων.....	37
2.8 Γερμανικά σώματα κειμένων.....	39
3. Πιλοτικό ανοικτό σώμα κειμένων.....	43
3.1 Περιγραφή μαθητικών σωμάτων κειμένων (Εκθέσεις μαθητών).....	43
3.2 Ανάλυση μαθητικών σωμάτων κειμένων μέσω του Antconc.....	45
4 Επίλογος – Συμπεράσματα – Προτάσεις	86
Βιβλιογραφία.....	92

Στα παιδιά μου

Κωνσταντίνο & Ιωάννη Κόντο

Πρόλογος

Όταν πριν από έντεκα χρόνια, απόφοιτη πια της Φιλοσοφικής σχολής Θεσ/νίκης από το τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας, δέχθηκα την πίεση από τον πατέρα μου να διευρύνω τις σπουδές μου παρακολουθώντας κάποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα, η απάντησή μου ήταν κατηγορηματική, ΟΧΙ.

Θέλετε η ανεμελιά των χρόνων, η αγωνία και ο ενθουσιασμός να μπω στο στίβο της ζωής, τα όνειρα να διδάξω σε μία τάξη, η επιθυμία μου να κάνω οικογένεια. Όλα τα εκπλήρωσα και για τίποτα από αυτά δε μετάνιωσα. Καθώς λοιπόν περνούσαν τα χρόνια και ωρίμαζα τόσο ως άνθρωπος αλλά και ως επαγγελματίας, ενστερνίστηκα δύο από τα ρητά σημαντικών αρχαίων φιλοσόφων μας « ἔν οἶδα, ὄτι οὐδέν οἶδα» και «γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος».

Η απόφαση λοιπόν πάρθηκε το καλοκαίρι του 2018 με κίνητρο ένα πολύ ενδιαφέρον μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Παν/μίου Αιγαίου στη Ρόδο, τον τόπο μου. Αν και σύζυγος και μητέρα ενός βρέφους, σκέφτηκα σαν την κόρη του μπαμπά, ο οποίος είχε δίκιο και ήταν εκείνος που ως εκπαιδευτικός μας παρότρυνε πάντα για τη γνώση.

Οι δυσκολίες πολλές, οι υποχρεώσεις περισσότερες και ο χρόνος περιορισμένος. Προσπαθούσα να ανταποκριθώ επάξια σε όλους τους ρόλους : της συζύγου, της μητέρας, της κόρης, της εργαζόμενης, της φοιτήτριας. Το συναρπαστικό αυτό ταξίδι της γνώσης, μέσα από τις δυσκολίες, μου χάρισε ακόμα ένα δώρο, το δεύτερο γιο μου.

Στα παιδιά μου λοιπόν που με στερήθηκαν, με τον μεγαλύτερο να με παρακαλάει συνεχώς να παίζουμε μπάλα, τον μικρότερο που όλο το διάστημα των πρώτων μηνών της γέννησης του τον είχα καθισμένο δίπλα μου σε έναν υπολογιστή, στη μητέρα μου που από γιαγιά ξανάγινε μαμά για τα παιδιά μου, στον πατέρα μου που πάντα με ωθεί προς τη μάθηση, στα αδέρφια μου και τέλος στο σύζυγό μου που με την ήρεμη δύναμη του με ενθάρρυνε να μην τα παρατήσω, αφιερώνω την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Τυχερή όμως υπήρξα εξίσου καθώς στο δρόμο μου παρουσιάστηκε ένας αξιόλογος άνθρωπος, η επιβλέπουσά μου, κ. Φραντζή Αικατερίνη. Το χαμόγελο, η καλοσύνη,

και οι γνώσεις της ήταν καθοριστικά τόσο για να την επιλέξω, αν και ήξερα πως θα κολυμπούσα σε άδυτα νερά λόγω του αντικειμένου, όσο και για να ολοκληρώσω την εργασία μου.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τις καθηγήτριες της εξεταστικής επιτροπής κ. Γεωργαλίδου Μαριάνθη και κ. Νικολού Καλομοίρα, αξιόλογες καθηγήτριες, οι οποίες μας μεταλαμπάδευσαν πολλές γνώσεις κατά τη διάρκεια της φοίτησης μας και να προσθέσω πως το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, με τέτοια άτομα στο διδακτικό προσωπικό του ανεβάζει τον πήχη πολύ ψηλά και καθίσταται ένα από τα καλύτερα της Ελλάδας.

Κάνοντας μία αποτίμηση της εργασίας μου κατέληξα στο συμπέρασμα ότι η έρευνα μου θα παρουσίαζε μεγαλύτερο ενδιαφέρον, εάν είχα στη διάθεσή μου περισσότερα δείγματα μαθητικών κειμένων. Όμως λόγω της ενασχόλησης μου με ιδιαίτερα μαθήματα, όπου ο αριθμός των μαθητών είναι μικρότερος απ' ό,τι σε μία σχολική τάξη και λόγω της άρνησης κάποιων γονέων να μου δώσουν τη συγκατάθεσή τους, ο αριθμός ήταν περιορισμένος.

Ολοκληρώνοντας ένιωσα την ανάγκη να παραθέσω κάποιες από τις σκέψεις και τα συναισθήματα μου. Ο δρόμος για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας ήταν μακρύς και απαιτητικός. Επέλεξα να ασχοληθώ με ένα άγνωστο για μένα αντικείμενο και να εξερευνήσω έναν άγνωστο κόσμο. Όμως η γοητεία στο άγνωστο δεν κρύβεται; Η ικανοποίηση του να φέρνεις εις πέρας μία πρόκληση δεν είναι μεγαλύτερη; Κι όμως, ναι! Όσο και αν παιδεύτηκα, όσο και αν αντιμετώπισα δυσκολίες, τόσο με πλάνευε η μελωδία των σειρήνων να συνεχίσω αυτό το ταξίδι. Εν τέλει κατέληξα στο συμπέρασμα ότι ο κλάδος της γλωσσολογίας είναι τόσο ενδιαφέρων όσο και πολύπλοκος συνάμα. Απαιτεί χρόνο και απόλυτη συγκέντρωση για να κατανοήσεις όρους, για να μπορέσεις να κάνεις μία σωστή ανάλυση. Ομολογώ πως είναι ένας κλάδος για δυνατούς λύτες και η εκτίμηση μου πλέον προς τους γλωσσολόγους είναι μεγάλη. Οι περισσότεροι που δεν έχουμε εντυφλήσει στο αντικείμενο, συμπεριλαμβανομένου και του εαυτού μου, θεωρούμε ότι αρμόδιος για την ανάλυση του λόγου είναι ο φιλόλογος και δεν είναι λίγες οι φορές που ανατρέχουμε σε αυτούς για την οποιαδήποτε απορία. Μέσα από την ενασχόληση μου λοιπόν, συνειδητοποίησα πως αυτό δεν είναι ορθό και ότι ο ειδικός για να μας δώσει απαντήσεις σε τέτοιου είδους ζητήματα είναι αποκλειστικά ο γλωσσολόγος. Καλό θα

είναι λοιπόν να μην συγχέουμε αυτές τις δύο ιδιότητες και να γνωρίζουμε ποιός είναι ο ρόλος του καθενός, καθώς έχει τεράστια διαφορά η πολύ καλή γνώση λεξιλογίου και γραμματικών κανόνων από την σε βάθος ανάλυση των γλωσσικών δομών.

Εισαγωγή

Ο κάθε άνθρωπος μαθαίνει μια γλώσσα είτε γιατί απλά του αρέσει είτε γιατί θα τη χρειαστεί μελλοντικά (σπουδές / δουλειά στο εξωτερικό) είτε από ανάγκη, όπως στην περίπτωση των προσφύγων. Ζώντας λοιπόν στην εποχή της παγκοσμιοποίησης όπου η κοινωνία μας πλέον θεωρείται πολυπολιτισμική, η ανάγκη για εκμάθηση ξένων γλωσσών καθίσταται επιτακτική (Στάμου, 2017). Η πρόοδος της εκμάθησης μιας γλώσσας μπορεί να ταξινομηθεί και να αξιολογηθεί από τα επιπέδα γλωσσομάθειας μέσω του κοινού ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο).

Η ευρωπαϊκή ένωση απαρτίζεται από πολλά διαφορετικά κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να παρατηρείται γλωσσική πολυμορφία, για την προώθηση της οποίας η Ε.Ε. εφάρμοσε μία γλωσσική πολιτική που προέβλεπε τη διδασκαλία δύο ξένων γλωσσών.

Η ευρωπαϊκή ένωση είναι υπέρ της πολυγλωσσίας όχι μόνο γιατί σέβεται την γλωσσική πολυμορφία αλλά και για οικονομικούς λόγους (Special Eurobarometer 386, 2012).

Τα ανοιχτά πλέον σύνορα, η ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, η ενιαία αγορά και το ενιαίο νόμισμα είναι κάποιοι από τους παράγοντες που επηρεάζουν την ευρωπαϊκή γλωσσική πολιτική. Συνεπώς προκύπτει η ανάγκη δημιουργίας μίας κοινής γλώσσας (*lingua franca*) για την καλύτερη συνεννόηση μεταξύ των πολιτών, γεγονός που οδηγεί στην κατάρρευση της πολυγλωσσίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αυξανόμενη χρήση της αγγλικής γλώσσας (Προφίλη, 2001).

Η πρώτη πρόταση για διδασκαλία τουλάχιστον δύο ξένων γλωσσών από μικρή ηλικία έγινε δέκα χρόνια πριν το ειδικό ευρωβαρόμετρο (386), στη Βαρκελώνη το 2002. Πλέον οι Ευρωπαίοι αναγνωρίζουν τα πλεονεκτήματα της πολυγλωσσίας με το 53% να χρησιμοποιούν ξένες γλώσσες στην εργασία τους και το 45% να θεωρεί ότι απέκτησαν καλύτερη θέση εργασίας λόγω της γνώσης ξένων γλωσσών.

Οι πέντε πιο διαδεδομένες ξένες γλώσσες που ομιλούνται παραμένουν τα αγγλικά (38%) όπου σε εθνικό επίπεδο είναι η πιο διαδεδομένη και ομιλείται σε δεκαεννέα κράτη μέλη, τα γαλλικά (12%), τα γερμανικά (11%), τα ισπανικά (7%) και τα ρωσικά (5%) αλλά οι πιο χρήσιμες γλώσσες μετά τα αγγλικά είναι οι ακόλουθες: γερμανικά (17%), γαλλικά (16%), ισπανικά (14%) και κινεζικά (6%).

Η συνεχόμενη μετακίνηση πληθυσμών, οι πολυπολιτισμικές τάξεις, η διαδικασία μάθησης με τη βοήθεια νέων τεχνολογιών, θέτει τις βάσεις για νέα παιδαγωγική προσέγγιση του γλωσσικού μαθήματος (Μήτσης & Καραδήμος, 2007:9). Μέσω των νέων τεχνολογιών και της γλωσσολογικής ανάλυσης των σωμάτων κειμένων έχουμε μία πιο σαφή εικόνα της γλώσσας που μαθαίνουμε. Ωστόσο εμείς οι εκπαιδευτικοί από τη μεριά μας θα πρέπει να είμαστε κατάλληλα καταρτισμένοι για να έχουμε άριστη γνώση του ηλεκτρονικού υπολογιστή καθώς με τη βοήθεια του συγκεκριμένου μέσου γίνεται επεξεργασία και η ανάλυση.

Αναφορικά με την παρούσα εργασία που πραγματεύεται τα σώματα κειμένων στη διδασκαλία της γερμανικής ως ξένης γλώσσας, στο πρώτο κεφάλαιο θα δοθούν οι ορισμοί της διδασκαλίας, της ξένης γλώσσας, εστιάζοντας στη γερμανική που είναι το αντικείμενο μας, θα δούμε την πορεία ένταξης της στη δημόσια εκπαίδευση και στο τι προβλέπουν τα προγράμματα σπουδών για τη διδασκαλία της. Έπειτα θα γίνει αναφορά στο κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο και τα επίπεδα γλωσσομάθειας και θα εστιάσω στην παραγωγή γραπτού λόγου καθώς όπως θα δούμε αργότερα σχετίζεται άμεσα με την έρευνα μου, μαθητικά σώματα κειμένων, τα οποία αφορούν εκθέσεις μαθητών μου. Το κεφάλαιο κλείνει με τη μνεία στο γλωσσικό λάθος και παραδείγματα αυτών στα γερμανικά, στα πιστοποιημένα πτυχία γλωσσομάθειας και τους φορείς που τα διεξάγουν.

Περνώντας στο δεύτερο κεφάλαιο, θα εστιάσουμε την προσοχή μας στις νέες τεχνολογίες, μέσω της συμβολής των οποίων επιτυγχάνεται η ενασχόληση μας με τα σώματα κειμένων και θα δοθεί ο ορισμός τους. Ακολουθεί αναφορά στη γλωσσολογία σωμάτων κειμένων, ο κλάδος της γλωσσολογίας που ασχολείται με την ανάλυσή τους, τα είδη των σωμάτων κειμένων και ιστορική αναδρομή αυτών. Στη συνέχεια εξηγώ πως δομείται ένα σώμα κειμένων και πως το επεξεργαζόμαστε. Ακολουθούν τα αντιπροσωπευτικότερα σώματα κειμένων γραπτού λόγου των γερμανικών, Είναι σαφές πως υπάρχει πληθώρα και προφορικών σωμάτων κειμένων,

τα οποία δεν αναφέρονται στην παρούσα εργασία δεδομένου ότι η έρευνα μου βασίζεται σε μαθητικά σώματα κειμένων (είδος γραπτού λόγου).

Στο τρίτο κεφάλαιο, που είναι και το πρακτικό – ερευνητικό, περιγράφω αρχικά το προφίλ των μαθητών μου (ηλικία, επίπεδο, φύλο κλπ), τους λόγους που τους οδηγούν στην εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας και το περιεχόμενο των εκθέσεων τους με την προσθήκη μίας λίστας excel , στην οποία είναι καταχωρημένες όλες οι βασικές πληροφορίες. Έπεται μία αναφορά στο λογισμικό που θα χρησιμοποιηθεί για την επεξεργασία τους και σειρά έχει η έρευνα και ανάλυση.

Το τέταρτο κεφάλαιο, πρόκειται για τον επίλογο, την εξαγωγή των συμπερασμάτων μου και την παράθεση κάποιων προτάσεων.

1. Η διδασκαλία της γερμανικής

1.1 Ο ορισμός της διδασκαλίας

Η λέξη διδασκαλία προέρχεται από το ρήμα διδάσκω και σημαίνει «καθιστώ τι αρεστόν». Ο διδάσκαλος λοιπόν καλείται να μεταδώσει στους μαθητές πληροφορίες και γνώσεις (Ματσαγγούρας, 2011:136). Η διδασκαλία διακρίνεται σε φυσική και σχολική. Ως φυσική περιγράφεται η διδασκαλία που διενεργείται εκτός σχολικού περιβάλλοντος και χωρίς την καθοδήγηση κάποιου συγκεκριμένου διδάσκοντα (όλοι μαθαίνουν από όλους). Από την άλλη μεριά, ως σχολική περιγράφεται η διδασκαλία που λαμβάνει χώρο εντός σχολικής μονάδας, βασισμένη στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και υπό την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού (Χαραλαμπίδης, 1987:15-17). Στη διεξαγωγή της διδασκαλίας συμβάλλουν τόσο ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές όσο και το διδακτικό αντικείμενο. Και ενώ παλαιότερα είχαμε την δασκολοκεντρική διδασκαλία όπου στο επίκεντρο βρισκόταν εξ ολοκλήρου ο δάσκαλος, από τον 20^ο αιώνα εισάγεται το μοντέλο της μαθητοκεντρικής διδασκαλίας όπου δίνει τη δυνατότητα στο μαθητή να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της μάθησης (Ματσαγγούρας, 2011:136-140). Μιλάμε λοιπόν για μία συνεργατική μέθοδο ανάμεσα στο δάσκαλο και τους μαθητές όπου ο ρόλος του πρώτου είναι καθαρά συμβουλευτικός αποφεύγοντας τις επιπλήξεις και ενισχύοντας

την αυτόβουλη δράση των μαθητών μέσω της ερευνητικής μεθόδου (Φράγκος, 1986:78-81). Από την άλλη πλευρά, έχουμε μία άλλη μορφή διδασκαλίας, την ομαδοσυνεργατική, όπου οι μαθητές μέσω της μεταξύ τους συνεργασίας καλούνται να επεξεργαστούν το εκάστοτε διδακτικό υλικό (Ματσαγγούρας, 1987,1995).

1.2 Ο ορισμός της ξένης γλώσσας και τα γερμανικά στη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση

Μιλώντας για ξένη γλώσσα εννοούμε εκείνη τη γλώσσα που κάποιος μαθητής μαθαίνει ως δεύτερη ή τρίτη για να καλύψει προσωπικές του ανάγκες ή με σκοπό να τη χρησιμοποιήσει κάποια στιγμή στο μέλλον (Σκούρτου, 2011:100). Ο όρος ξένη γλώσσα αφορά τη γλώσσα που διδάσκεται και μαθαίνεται εκτός φυσικού περιβάλλοντος, αποκλειστικά στα πλαίσια ενός σχολικού περιβάλλοντος και δεν είναι η κυρίαρχη γλώσσα της χώρας στην οποία βρισκόμαστε, όπως γερμανικά στην Ελλάδα. Η εκμάθηση της πραγματοποιείται είτε σε κάποια σχολική μονάδα, είτε σε κάποιο φροντιστήριο είτε με τη μορφή ιδιαίτερων μαθημάτων είτε μέσω διαδικτύου. Γίνεται με τη χρήση συγκεκριμένου υλικού που είναι διαβαθμισμένο (επίπεδα), με απώτερο στόχο τη διεξαγωγή εξετάσεων για την απόκτηση πιστοποιητικού γλωσσομάθειας. Η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας αποτελεί ως επί το πλείστον μία συνειδητή διαδικασία εκμάθησης μέσω συστηματικής διδασκαλίας και αποσκοπεί στην κάλυψη προσωπικών αναγκών όπως σπουδές ή αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό. Συχνά συναντάμε για την ξένη γλώσσα και τον όρο γλώσσα – στόχος (Υψηλάντης & Μουτή, 2015). Τέλος αξίζει να αναφερθεί πως η ηλικία είναι μία πολύ σημαντική παράμετρος για την εκμάθηση μιας γλώσσας. Ειδικότερα, στα παιδιά και στους εφήβους, η διαδικασία πρόσληψης είναι πολύ πιο εύκολη από τους ενήλικες. Οι πρώτοι κατακτούν πιο εύκολα τη γλώσσα, τις λέξεις και το συντακτικό της, μέσω παιχνιδιού (Ehnert, 2001 : 40 σε Συντυχάκη, 2019).

Λόγω της ιδιαίτερης προτίμησης των τουριστών για την Ελλάδα, γεννήθηκε η ανάγκη εκμάθησης ξένων γλωσσών με πρώτες την αγγλική, γαλλική και γερμανική. Έτσι οι ξένες γλώσσες εντάσσονται στο ωρολόγιο πρόγραμμα της Ελλάδας και οι

μαθητές έρχονται σε επαφή με την πρώτη ξένη γλώσσα (αγγλικά) στην ηλικία των έξι ως εννέα ετών, ενώ σε περισσότερες από είκοσι ευρωπαϊκές χώρες εντάσσεται και η δεύτερη ξένη γλώσσα. Την τελευταία δεκαετία ωστόσο παρατηρείται μία αύξηση των γερμανικών στην Ελλάδα, γεγονός που την κατατάσσει στη δεύτερη σειρά προτίμησης. Παρ' ολ' αυτά η γερμανική φαντάζει στα μάτια των μαθητών σα μία αρκετά δύσκολη γλώσσα. https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/ekpaideysi-ston-typo/178500_se-poies-xenes-glosses-ehoyn-efesita-ellinopoyla

Στο σχολικό έτος 2013-2014, 142.502 μαθητές (49%) διδάσκονται γερμανικά στα δημόσια σχολεία (<https://www.pdv.org.gr/ta-germanika-simera-w-30408.html>). Τα γερμανικά αποτελούν την δεύτερη δημοφιλέστερη γλώσσα στη Βόρεια Ελλάδα (μεταναστευτικό κύμα προς Γερμανία) και στα νησιά (τουρισμός), ενώ στην Αττική οι μισοί μαθητές επιλέγουν γερμανικά και οι άλλοι μισοί γαλλικά. Το πρόβλημα όμως που προκύπτει από τον περιορισμένο αριθμό καθηγητών της γερμανικής έναντι αυτών της γαλλικής, οδηγεί πολλούς από τους μαθητές να διδάσκονται αναγκαστικά τα γαλλικά ως δεύτερη γλώσσα (https://www.pdv.org.gr/img/Egyklios_b_XG_Dhmotika_anakoinoioisi.pdf).

Δημόσια Εκπαίδευση

Η εισαγωγή της γερμανικής γλώσσας στο γυμνάσιο χρονολογείται τη δεκατία του 70' στην τότε τεχνολογική εκπαίδευση και το 1978 μεταφέρεται στην Β' τάξη του κλασσικού λυκείου με ένα δίωρο την εβδομάδα (Π.Δ. 845/1978, άρθρο 1 και 6, σ.1875 σε Αντωνίου, 2006). Την επόμενη χρονιά εντάσσεται στο πρότυπο κλασσικό λύκειο (Γ' τάξη για δύο ώρες) (Αντωνίου, 2006) και τελικά καθιερώνεται το 1985 ως μάθημα επιλογής στο Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο (Γιατράς, 2007). Η διδασκαλία της γερμανικής στο γυμνάσιο γίνεται αρχικά σε πιλοτική φάση (1990) και το 1993 εισάγεται και επίσημα μέσω του Π.Δ. 451/1993 (άρθρο 2, σσ. 4682-4689 σε Ανδρονίκου, 2006). Το 2001 πλέον τα γερμανικά αποτελούν μάθημα γενικής παιδείας και στο ενιαίο λύκειο υφίσταται ως μάθημα επιλογής (Εγκύκλιος Γ2/4636/04-09-2001 σε Γιατράς, 2007).

Η πρώτη επαφή με τα γερμανικά γίνεται στα δημοτικά το 2002 ως ελεύθερη δραστηριότητα σε τέσσερα από τα είκοσι οκτώ ολοήμερα σχολεία (Υ.Α.46/4305/Γ1/14-01-2002). Το 2005-2006 εντάσσεται πιλοτικά από το Υπουργείο

Παιδείας η διδασκαλία της δεύτερης ξένης γλώσσας (γερμανικά ή γαλλικά) στις δύο τελευταίες τάξεις (πέμπτη και έκτη) σε 219 δημοτικά (δύο ώρες / εβδομάδα) (Ε. Γ1/354/48265/2005)

(Παπαδοπούλου, 2007).

Ιδιωτικοί φορείς

Η εκμάθηση της γερμανικής πραγματοποιείται από φροντιστήρια καθώς και με τη μορφή ιδιαίτερων μαθημάτων υπό την καθοδήγηση απόφοιτων της γερμανικής φιλολογίας. Επίσης σε μεγάλες πόλεις όπως Αθήνα και Θεσ/νίκη, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εγγραφούν, να παρακολουθήσουν μαθήματα και τέλος να λάβουν συμμετοχή στις εξετάσεις του γερμανικού ινστιτούτου Γκαίτε, για το οποίο θα ακολουθήσει εκτενέστερη αναφορά παρακάτω.

1.3 Διδασκαλία ξένων γλωσσών και η γερμανική ως ξένη γλώσσα από τη σκοπιά των προγραμμάτων σπουδών (ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ)

Οι τρεις βασικοί άξονες του διαθεματικού ενιαίου πλαισίου προγραμμάτων σπουδών (ΔΕΠΠΣ) ξένων γλωσσών είναι ο εγγραμματισμός, η πολυγλωσσία και η πολυπολιτισμικότητα. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών είναι οι μαθητές να έχουν φτάσει σε τέτοιο επίπεδο ώστε να είναι σε θέση να επικοινωνούν και να συναναστρέφονται με ανθρώπους της γλώσσας που μαθαίνουν καθώς και να προσλαμβάνουν και να διαχειρίζονται πληροφορίες διαφόρων γνωστικών πεδίων (ΦΕΚ ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ, 2003).

Το μάθημα της ξένης γλώσσας πλέον εξελίσσεται παίρνοντας εργαστηριακή μορφή, το σχολικό βιβλίο πλέον περιορίζεται, το λεξιλόγιο ερμηνεύεται μέσα από τα συμφραζόμενα και απόρροια όλων αυτών είναι η ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών (Μήτσης & Καραδήμος, 2007:49 - 53).

Συγκεκριμένα στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών (ΑΠΣ) του δημοτικού γίνεται αναφορά για τη βαρύτητα και την προτεραιότητα που δίνεται στον προφορικό λόγο χωρίς βέβαια να υποτιμάται η σπουδαιότητα του γραπτού λόγου. Στις δύο τελευταίες τάξεις του δημοτικού, τα παιδιά έχουν δουλέψει με τραγούδια, ποιήματα, παιχνίδια

και έχουν ανεπτυγμένη την ακουστική, οπτικοακουστική και αναγνωστική δεξιότητα (Christ, 2003:452).

Χρονολογικά το ΑΠΣ του δημοτικού έπεται του γυμνασίου, καθώς η ένταξη των γερμανικών στο ωρολόγιο πρόγραμμα έγινε αργότερα.

«Το μάθημα της γερμανικής γλώσσας υπηρετεί τον σκοπό της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών, όπως αυτός διατυπώνεται στο ΔΕΠΠΣ ξένων γλωσσών, με τη διεύρυνση της πολυπολιτισμικότητας και της πολυγλωσσίας, την προαγωγή του εγγραμματισμού και την ενίσχυση της γενικής γλωσσικής ικανότητας των μαθητών, συμβάλλοντας κατ'αυτόν τον τρόπο στην πνευματική και συναισθηματική τους ανάπτυξη, καθώς και στη σταδιακή διαμόρφωση αξιών, στάσεων, συμπεριφορών, ικανοτήτων και δεξιοτήτων μέσα σε μία κοινωνία και για μία κοινωνία συνεχώς μεταβαλλόμενη, πολύγλωσση και πολυπολιτισμική. Οι μαθητές καθ' όλη τη διάρκεια φοίτησής τους στο γυμνάσιο θα πρέπει να αποκτήσουν σταδιακά την ικανότητα να ανταποκριθούν σε διάφορα καταστασιακά περιβάλλοντα με γνώμονα τη γερμανική γλώσσα, ώστε μεσοπρόθεσμα να καλύψουν τις ανάγκες τους εντός σχολικού περιβάλλοντος και μακροπρόθεσμα να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του κοινωνικού και επαγγελματικού τους περιβάλλοντος. » (http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/16aps_Germanikon.pdf)

Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη μας τους στόχους των ΔΕΠΠΣ που αναφέραμε παραπάνω, οδηγούμαστε στους ειδικούς σκοπούς του μαθήματος των γερμανικών που είναι οι εξής:

α) Επικοινωνιακή ικανότητα

Μέσω της επικοινωνιακής ικανότητας, οι μαθητές γνωρίζουν τους ανθρώπους και τον πολιτισμό της Γερμανίας και μπορούν να επικοινωνήσουν με φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές της γερμανικής. Θα πρέπει λοιπόν να αποκτήσουν την επικοινωνιακή ικανότητα (ακουστική κατανόηση, παραγωγή προφορικού λόγου, αναγνωστική κατανόηση και παραγωγή γραπτού λόγου), έχοντας πάντα στο μυαλό τους το πότε, το θέμα και με ποιον τρόπο επικοινωνούν.

β) Μεταγλωσσική ικανότητα

Όσες πιο πολλές γλώσσες μιλάει ένας μαθητής τόσο περισσότερο ενισχύεται η γλωσσική του συνείδηση (Sprachbewusstsein) και η απόκτηση πολυγλωσσικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Έτσι λοιπόν θέτονται οι βάσεις για την μακροπρόθεσμη απόκτηση μεταγλωσσικής τους ικανότητας στα γερμανικά.

γ) Διαμόρφωση πολυπολιτισμικής συνείδησης

Οι μαθητές μέσα από το μάθημα των γερμανικών γνωρίζουν άλλους πολιτισμούς. Με αυτόν τον τρόπο ο μαθητής κατανοεί τις ιδιαιτερότητες διαφορετικών ανθρώπων (κατάρριψη προκαταλήψεων) και καλλιεργεί το αίσθημα σεβασμού. (ΦΕΚ ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ, 2003)

1.4 Κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς (*Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen*)

Σύμφωνα με έρευνες που έγιναν στα τέλη περίπου της δεκαετίας του 70', προκύπτει ότι το κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο δημιουργήθηκε τόσο από την εμπειρία μέσω εφαρμογών επικοινωνιακού χαρακτήρα σε τάξεις όπου διδάσκεται μια γλώσσα, όσο και από το γεγονός ότι τα πλεονεκτήματα των γλωσσικών επιπέδων αναφοράς είναι κοινώς αποδεκτά (Alexiou, Lavidas & Sougari, 2014).

Θέτει τα θεμέλια για μία βάση που στοχεύει στην ανάπτυξη των προγραμμάτων για τη διδασκαλία μιας γλώσσας και οδηγιών για την πραγμάτωση εξετάσεων και διδακτικών εγχειριδίων που θα είναι κοινά σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Περιγράφει περιεκτικά το πώς πρέπει ο μαθητής μιας ξένης γλώσσας να τη χρησιμοποιεί σε διάφορα καταστασιακά περιβάλλοντα, όπως επίσης και τις γνώσεις και δεξιότητες που πρέπει να αναπτύξει για αποτελεσματική λειτουργία. Το πλαίσιο επίσης καθορίζει επίπεδα γλωσσομάθειας μέσω των οποίων ελέγχεται η προόδος των μαθητών σε κάθε στάδιο της εκμάθησης και καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους (Trim, North, Coste & Sheils, 2001).

Πιο συγκεκριμένα « το κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για την εκμάθηση, διδασκαλία και την αξιολόγηση των γλωσσών (ΚΕΠΑ) είναι μια έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης (2001) με την οποία δημιουργείται η βάση για την

ανάπτυξη μιας ενιαίας πολιτικής στον τομέα της γλωσσικής εκπαίδευσης. Το ΚΕΠΑ υιοθετεί μια λειτουργική προσέγγιση στη γλώσσα και περιγράφει τα αποτελέσματα της εκμάθησης της σε συνάρτηση με τη χρήση της » (Κάντζου & Σταμούλη, 2014:14 σε Ιακώβου, 2014). Οι δεξιότητες που αναπτύσσονται κατά την εκμάθηση της γλώσσας είναι οι ακόλουθες:

- Προσληπτικές - rezeptive Fertigkeiten (κατανόηση γραπτού και προφορικού λόγου).
- Παραγωγικές – produktive Fertigkeiten (παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου).
- Δεξιότητες αλληλεπίδρασης – Interaktion (προφορική και γραπτή αλληλεπίδραση).
- Η διαμεσολάβηση (Sprachmittlung).

Γι αυτές τις δεξιότητες το ΚΕΠΑ προβλέπει έξι επίπεδα γλωσσομάθειας, στα οποία ταξινομείται ο κάθε μαθητής ανάλογα με το επίπεδο της γλωσσικής του ικανότητας. (Κάντζου & Σταμούλη, 2014 σε Ιακώβου, 2014)

Ο διαχωρισμός των μαθητών γίνεται ανάλογα με το επίπεδο στο οποίο βρίσκονται ανάλογα με το πόσο καλά κατέχουν μία γλώσσα (βασικός χρήστης σε επίπεδο A1 - A2, ανεξάρτητος χρήστης σε επίπεδο B1 - B2 και αυτόνομος χρήστης σε επίπεδο C1 - C2).

[\(http://www.europaeischer-referenzrahmen.de/\)](http://www.europaeischer-referenzrahmen.de/)

1.5 Περιγραφή των κοινών επιπέδων αναφοράς (Beschreibung

der Gemeinsamen Referenzniveaus - Globalskala)

Ο βασικός χρήστης σε επίπεδο

A1: Είναι σε θέση να καταλαβαίνει και να χρησιμοποιεί εκφράσεις που του είναι γνωστές και σχετίζονται με την καθημερινότητα όπως και στοιχειώδεις φράσεις για

την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών. Συστήνεται και συστήνει άλλους, θέτει ερωτήσεις και δίνει απαντήσεις σχετικά με τον εαυτό του, όπως το που μένει, ποιους ανθρώπους γνωρίζει. Μπορεί να κάνει διάλογο με απλές προτάσεις αρκεί ο συνομιλητής να μιλάει αργά και με σαφήνεια.

A2: Είναι σε θέση να καταλαβαίνει προτάσεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται συχνά και σχετίζονται με συναφείς περιοχές (στοιχειώδεις πληροφορίες για τον ίδιο και την οικογένεια του, αγορές, εργασία). Επικοινωνεί ανταλλάσσοντας πληροφορίες για θέματα που του είναι γνωστά και αφορούν την καθημερινότητά του. Κάνει περιγραφή του ιστορικού του, του άμεσου περιβάλλοντός του και άμεσων αναγκών του με απλές προτάσεις.

Ο ανεξάρτητος χρήστης σε επίπεδο

B1: Είναι σε θέση να καταλαβαίνει τα βασικά σημεία που σχετίζονται με θέματα δουλειάς, σχολείου, ελεύθερου χρόνου. Μπορεί να ανταπεξέλθει σε ένα επαγγελματικό ταξίδι σε χώρα που ομιλείται η γλώσσα και να παράγει ένα απλό κείμενο για θέματα που του είναι γνωστά και τον ενδιαφέρουν. Επίσης μπορεί να κάνει περιγραφή εμπειριών, γεγονότων και να εκφράσει τα όνειρα, τις φιλοδοξίες και τα σχέδια του.

B2: Είναι σε θέση να καταλαβαίνει τις κεντρικές ιδέες ενός πιο περίπλοκου κειμένου σχετικά με συγκεκριμένα και αφηρημένα θέματα όπως επίσης και συζητήσεις σχετικές με τεχνικά ζητήματα του επαγγέλματός του. Συμμετέχει σε συζητήσεις με φυσικούς ομιλητές με άνεση κι αυθορμητισμό. Συνθέτει λεπτομερές κείμενο για διαφορετικά θέματα και εκφράζει την άποψη του πάνω σε αυτά με πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Ο αυτάρκης χρήστης σε επίπεδο

C1: Κατανοεί πιο απαιτητικά και μεγαλύτερα σε έκταση κείμενα και αναγνωρίζει σημασίες που υπονοούνται. Μιλά με αυθορμητισμό και χειρίζεται τη γλώσσα με ευέλικτο τρόπο σε κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο. Παράγει σαφή διαρθρωμένα κείμενα για πιο περίπλοκα θέματα χρησιμοποιώντας στοιχεία σύνδεσης και συνοχής.

C2: Είναι σε θέση να καταλαβαίνει σχεδόν τα πάντα τόσο στη φάση της ακρόασης όσο και της ανάγνωσης. Γράφει περιλήψεις θεμάτων που αντλεί από διάφορες πηγές, εκφράζεται με μεγάλη άνεση και ανταπεξέρχεται σε σύνθετες περιστάσεις.

[\(http://www.europaeischer-referenzrahmen.de/\)](http://www.europaeischer-referenzrahmen.de/)

A		B	
Elementare Sprachverwendung		Selbständige Sprachverwendung	
<i>(Βασικός χρήστης)</i>		<i>(Ανεξάρτητος χρήστης)</i>	
↙	↘	↙	↘
A1	A2	B1	B2
(Breakthrough)	(Waystage)	(Threshold)	(Vantage)

C	
Kompetente Sprachverwendung	
<i>(Αυτάρκτης χρήστης)</i>	
↙	↘
C1	C2
(Effective Operational Proficiency)	(Mastery)

(Trim, North, Coste & Sheils, 2001)

1.6 Παραγωγή γραπτού λόγου (*Schreiben*)

Αναφερόμαστε συγκεκριμένα στην παραγωγή γραπτού λόγου καθώς είναι ο συγκεκριμένος τομέας που είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το αντικείμενο μελέτης μας, τα σώματα κειμένων.

- C2 Είναι σε θέση να γράψει ένα κείμενο με σαφές περιεχόμενο, ροή και κατάλληλο ύφος. Να συντάξει σύνθετα γράμματα, εκθέσεις και άρθρα μέσω των οποίων εκφράζεται η άποψη του και βοηθά το δέκτη να εστιάσει στα σημαντικά σημεία. Γράφει περιλήψεις και κριτικές για πιο σύνθετα έργα όπως λογοτεχνικά.
- C1 Είναι σε θέση να εκφράσει εκτενώς τις απόψεις του μέσα από καλά δομημένα κείμενα, να συντάξει ένα γράμμα, μία έκθεση ή μια αναφορά για πιο σύνθετα θέματα, αναφερόμενος στα πιο βασικά θέματα και να επιλέξει το κατάλληλο ύφος για την περίπτωση.
- B2 Είναι σε θέση να συντάξει σαφή και μακροσκελή κείμενα με θέματα από τη σφαίρα των ενδιαφερόντων του, εκθέσεις όπου παίρνει θέση υπέρ ή κατά μιας άποψης και γράμματα στα οποία αναφέρει εμπειρίες και γεγονότα που ήταν σημαντικά για εκείνον.
- B1 Είναι σε θέση να συντάξει ένα μικρής έκτασης και με συνοχή κείμενο για ένα θέμα που του είναι γνωστό ή τον ενδιαφέρει. Γράφει προσωπικά γράμματα και αναφέρεται στις εμπειρίες και εντυπώσεις του.
- A2 Είναι σε θέση να συντάξει απλά, μικρής έκτασης μηνύματα που έχουν σχέση με τις ανάγκες του και να συντάξει σύντομα προσωπικά γράμματα.
- A1 Είναι σε θέση να συντάξει μια απλή, μικρής έκτασης κάρτα και να καταγράψει τα στοιχεία του σε μία φόρμα.

(Αστέρα & Βασιλάκη, 2014 σε Ιακώβου, 2014)

1.7 Το γλωσσικό λάθος

Στους μαθητές που μαθαίνουν τη γερμανική γλώσσα όπως και σε μαθητές που μαθαίνουν οποιαδήποτε ξένη γλώσσα παρατηρούνται λάθη και συνεπώς προκύπτει το ζήτημα του γλωσσικού λάθους. Από τη μεριά του ο εκπαιδευτικός οφείλει να διορθώσει το γλωσσικό λάθος.

«Το γλωσσικό λάθος ορίζεται ως απόκλιση από τη γλωσσική νόρμα που αποτελεί πρότυπο για μία κοινότητα και περιβάλλεται με το κύρος του κανόνα. Καταρχάς, η νόρμα εξ ορισμού σημαίνει την επικράτηση μιας έναντι των υπολοίπων γλωσσικών ποικιλιών που υπάρχουν σε ένα κράτος. Με αυτή την έννοια, θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως λάθη οι αποκλίσεις από τη νόρμα που εμφανίζει μια οποιαδήποτε ποικιλία ή διάλεκτός της» (Θεοδωροπούλου & Παπαναστασίου, 2001). Στην ουσία μιλάμε για παρέκκλιση από τους γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες. Πιο συγκεκριμένα τα λάθη σύμφωνα με τον Ellis (1994: 51 σε Παπαδοπούλου & Τζιμώκας, 2015) αντιπροσωπεύουν έλλειψη γλωσσικής ικανότητας στην ξένη γλώσσα και αυτά με τη σειρά τους βοηθάνε τον εκπαιδευτικό να αναθεωρήσει τον τρόπο διδασκαλίας του και να επιλέξει τεχνικές μέσω των οποίων θα προκύψει η επίτευξη των γλωσσικών στόχων των μαθητών (Παπαδοπούλου & Τζιμώκας, 2015).

Παρακάτω θα παρατηρήσουμε ορισμένα τυπικά λάθη κατά την εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας μέσα από την εμπειρία μου ως διδάσκουσα της γερμανικής. Ο κυριότερος λόγος εμφάνισης τους έγκειται στο ότι οι μαθητές κάνουν σύγκριση με τα ελληνικά ή άλλες γλώσσες που γνωρίζουν.

Λάθη ως προς τη γραμματική και το συνακτικό

Ιδιαίτερη δυσκολία αντιμετωπίζουν οι μαθητές με το γένος. Στα γερμανικά όπως και στα ελληνικά έχουμε τρία γένη για τα ουσιαστικά με τα αντίστοιχα άρθρα der (ο – αρσενικό) die (η – θηλυκό) das (το – ουδέτερο) και die (οι, τα) για πληθυντικό. Για παράδειγμα στα ελληνικά λέμε το τραπέζι (*Tisch*) αλλά στα γερμανικά χρησιμοποιείται το άρθρο der (ο) ή το σχολείο (*Schule*) αλλά χρησιμοποιείται το

άρθρο die (η). Ωστόσο υπάρχουν κανόνες για τη σωστή επιλογή του άρθρου ανάλογα με το τι δηλώνουν τα ουσιαστικά ή με τις καταλήξεις τους.

Όσον αφορά τις δευτερεύουσες προτάσεις το ρήμα βρίσκεται πάντα στο τέλος ενώ στα ελληνικά δεν ισχύει κάτι αντίστοιχο με αποτέλεσμα να δυσκολεύονται να συνηθίσουν τη σύνταξη. Συνεπώς στα γερμανικά έχουμε τη σύνταξη → *,weil ich krank bin* ‘επειδή εγώ άρρωστος/η είμαι’.

Ένα ακόμα συχνό λάθος είναι η επιλογή του σωστού συνδέσμου (*als / wenn*) για τη λέξη *όταν*. Στα γερμανικά χρησιμοποιούμε το *als* για κάτι που έγινε μία φορά στο παρελθόν και το *wenn* για κάτι που επαναλαμβάνεται. Ωστόσο στα ελληνικά και για τις δύο αυτές περιπτώσεις χρησιμοποιούμε το χρονικό σύνδεσμο *όταν* χωρίς να υπάρχει αντίστοιχος διαχωρισμός. Έτσι συναντάμε συχνά το λάθος *wenn ich Kind war* αντί του *als ich Kind war* ‘όταν ήμουν παιδί’ → μία φορά υπήρξα παιδί).

Ως προς τα απαρέμφατα, ενώ στα ελληνικά έχουμε την πρόθεση *να* πριν από αυτά, στα γερμανικά δε συνοδεύονται από την αντίστοιχη πρόθεση *zu*. Αυτό δυσκολεύονται να το κατανοήσουν οι μαθητές μας με αποτέλεσμα να λένε / γράφουνε *Ich muss zum Arzt zu gehen* αντί της σωστής διατύπωσης *Ich muss zum Arzt gehen* ‘Πρέπει να πάω στο γιατρό’

Λάθη ως προς το λεξιλόγιο

Στα γερμανικά σε αντίθεση με τα ελληνικά, για μία λέξη υπάρχουν πολλά ρήματα όπως το *πηγαίνω* και είναι τα ακόλουθα (*gehen* → *πηγαίνω* κάπου με τα πόδια και *fahren* → *πηγαίνω* κάπου με μεταφορικό μέσο). Συνεπώς το σωστό είναι *Ich gehe in die Schule* ‘Πηγαίνω στο σχολείο’ αλλά *Ich fahre nach Athen* ‘Πηγαίνω στην Αθήνα’.

Ένα ακόμα λάθος συναντάμε στην επιλογή του ρήματος *μου αρέσει* που στα γερμανικά διατυπώνεται με δύο ρήματα (*mögen / gefallen*). Το πρώτο το επιλέγουμε όταν θέλουμε να αναφερθούμε σε ένα άτομο που μας αρέσει ή σε κάτι που αγαπάμε / προτιμάμε π.χ *Ich mag Hans* ‘μου αρέσει ο Χανς’ – *Ich mag Pizza* ‘Μου αρέσει η πίτσα’ → *τρώω ευχάριστα πίτσα*, σε αντίθεση με το δεύτερο ρήμα που το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δείξουμε ότι κάτι το θεωρούμε ωραίο π.χ *Dein Kleid ist schön! Es gefällt mir.* ‘Το φόρεμα σου είναι ωραίο! Μου αρέσει’.

Φωνολογικά και ορθογραφικά λάθη

Στα γερμανικά οι λέξεις που είναι λατινογενείς τονίζονται πάντα στην τελευταία συλλαβή. Ωστόσο επειδή κάποιες από αυτές προφέρονται αλλιώς στα αγγλικά, πολλοί μαθητές πέφτουν στην παγίδα με αποτέλεσμα να τις προφέρουν λάθος. Ακολουθούν κάποια παραδείγματα αυτών και ο τονισμός τους → *Aktion*, *Kontinent*, *Natur*, *Demonstration*, *Student*.

Δυσκολία ως προς την προφορά συναντάνε οι μαθητές και στην εκφορά των συμφώνων – *sp* , - *st* όταν αυτά βρίσκονται στην αρχή της λέξης, τα οποία στα γερμανικά προφέρονται με παχύ – σ και πιο συγκεκριμένα γράφουμε *Die Musiker spielen auf den Straßen* ‘Οι μουσικοί παίζουν στους δρόμους’ αλλά προφέρουμε *Die Musiker schpielen auf den Schtraßen*. Προβληματική ωστόσο είναι και η εκφορά των Umlaut όπως για παράδειγμα η λέξη *Löffel* (το κουτάλι) που την προφέρουν *λόφελ* αντί *λέφελ*, το ρήμα *hängen* (κρεμάω) το προφέρουν *χάνγκεν* αντί *χένγκεν* και των διφθόγγων για παράδειγμα την κτητική αντωνυμία *mein* (δικός – ό μου) την προφέρουν *μείν* αντί *μáιν* και τη λέξη *Leute* (άνθρωποι) *λέουτε* αντί *λόιτε*.

Τα πιο συχνά λάθη που παρατηρούνται στην ορθογραφία των γερμανικών σχετίζονται με τα Umlaut, τα οποία οι μαθητές ξεχνάνε να προσθέσουν (*Ich mochte* (αντί *möchte*) *Lehrerin werden* ‘θα ήθελα να γίνω δασκάλα’ *ich esse gern Kase* (αντί *Käse*) ‘Μου αρέσει να τρώω τυρί’.

1.8 Εξετάσεις Goethe Institut, Κρατικό Πιστοποιητικό Γλωσσομάθειας & ÖSD

«Το Ινστιτούτο Goethe είναι το παγκόσμιας εμβέλειας και δράσης πολιτιστικό ίδρυμα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας. Προωθεί τη γνώση της γερμανικής γλώσσας στο εξωτερικό και είναι για εξήντα και πλέον χρόνια η πρώτη επαφή πολλών ανθρώπων με τη Γερμανία» (<https://www.goethe.de/ins/gr/el/ueb/auf.html>). Με παραρτήματα σε Αθήνα και Θεσ/νίκη μπορεί ο καθένας να φοιτήσει για την εκμάθηση της γλώσσας ή ακόμα κι αν φοιτά σε κάποιο φροντιστήριο να δηλώσει συμμετοχή στις εξετάσεις του. Τα πτυχία που χορηγούνται από το Ινστιτούτο Goethe ανά επίπεδο μετά από επιτυχή εξέταση, είναι τα ακόλουθα: Zertifikat (B1), Mittelstufe (B2), Kleines Deutsches Sprachdiplom (C1) και Großes Deutsches Sprachdiplom (C2).

«Το κρατικό πιστοποιητικό γλωσσομάθειας είναι ένα σύστημα εξετάσεων που στοχεύει στην πιστοποίηση διαφορετικών επιπέδων “γνώσης”, στην προκειμένη περίπτωση της γερμανικής και υποστηρίζεται ενεργά 1) σε συμβολικό επίπεδο από το ΥΠΕΠΘ ως εθνικό φορέα, 2) σε επιστημονικό επίπεδο από τα τμήματα ξένων γλωσσών και φιλολογιών Αθήνας και Θεσ/νικης και 3) σε πρακτικό επίπεδο από τον οργανωμένο και άρτια εξοπλισμένο μηχανισμό διεξαγωγής εξετάσεων πανελλήνιας εμβέλειας του ΥΠΕΠΘ. Η διεξαγωγή των εξετάσεων άρχισε από το 2003» (<http://rcel.enl.uoa.gr/rcel2/epeaek/faqinterestgr.htm>). Τα επίπεδα είναι διαβαθμισμένα και στον εξεταζόμενο χορηγείται το αντίστοιχο πιστοποιητικό, ανάλογα με την επίδοση του (A1 & A2, B1 & B2, C1 & C2).

«Το ÖSD είναι μέλος της ALTE (The Association of Language Testers in Europe)» και τα αρχικά του έχουν διπλή σημασία Österreich Schweiz Deutschland που είναι οι τρεις γερμανόφωνες χώρες και Österreichisches Sprachdiplom Deutsch (αυστριακό δίπλωμα γερμανικής γλώσσας). Από το 2001 το ÖSD εκπροσωπείται στην Ελλάδα από τη σχολή Μωραΐτη σε συνεργασία με κέντρα ξένων γλωσσών σε Αθήνα, Χίο και Βόλο. (<https://www.osd.gr/>) Τα διπλώματα αναγνωρίζονται και στις τρεις γερμανόφωνες χώρες, η καθεμία απ’τις οποίες παρέχει δικαιώματα στους κατόχους του. Για παράδειγμα στην Αυστρία το B1 και τα πιστοποιητικά του ÖSD επιπέδων B2 ως C2 δίνουν το δικαίωμα σύμφωνα με το σύμφωνο ένταξης, μόνιμης παραμονής και αυστριακής υπηκοότητας. Στη Γερμανία, το πτυχίο A1 και τα πιστοποιητικά του ÖSD επιπέδων A2 ως C2 συμβάλλουν στην επανένωση συζύγων με την έκδοση visa

(Μεταναστευτικό νομοσχέδιο 2007) και τέλος στην Ελβετία τα πτυχία B2 , C1 και C2 αναγνωρίζονται για τη φοίτηση τους σε ελβετικά πανεπιστήμια (<https://www.osd.gr/general/recognition.html>).

2. Νέες τεχνολογίες και Σώματα κειμένων

2.1 Οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση

Καθώς ο κόσμος μας εξελίσσεται και η καθημερινότητα μας προχωρά με γοργούς ρυθμούς, παρατηρούμε ολοένα και πιο συχνά τη χρήση των νέων τεχνολογιών και ψηφιακών μέσων σε όλους τους τομείς της ζωής μας (ITYE «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», 2018). Μιλάμε συνεπώς για μία νέα τάξη πραγμάτων που μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να επιφέρει. Οι νέες τεχνολογίες εισβάλλουν και στην εκπαίδευση όπου ο σκοπός τους σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών πληροφορικής δημοτικού, είναι «να εξοικειθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τις βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε μία πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας, ως γνωστικού – διερευνητικού εργαλείου και ως εργαλείου επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών τους δραστηριοτήτων με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού και ιδιαίτερα ανοικτού λογισμικού διερευνητικής μάθησης» (http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/18deppsaps_Pliroforikis.zip). Επιπλέον η εκμάθηση μιας γλώσσας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη τόσο με τη μετάδοση της πληροφορίας και την επικοινωνία που επιτυγχάνεται μέσω της γλώσσας, όσο και με την ένταξη των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία (Skourtou & Kourtis-Kazoullis, 2002 σε Μαντή, 2019). Οι νέες τεχνολογίες σε συνδυασμό με την ύπαρξη των οπτικοακουστικών μέσων αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο που προωθεί τη διαδικασία της μάθησης, της διδακτικής, της έρευνας και της γνώσης (Διαμαντάκη, Ντάβου & Πανούσης, 2001). Το μάθημα αποκτά άλλη μορφή, πιο ενδιαφέρουσα και προοδευτική και ως απόρροια έχουμε καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά την διδασκαλία αλλά και την μάθηση.

Λόγω του ότι η γραμματική και το συντακτικό των γερμανικών είναι αρκετά δύσκολα και λαμβάνοντας υπόψη ότι οι περισσότεροι καθηγητές δεν βοηθάνε ιδιαίτερα στο να

δώσουν μια πιο ευχάριστη νότα στο μάθημα, η πλειοψηφία των μαθητών τα θεωρεί δύσκολα και ανιαρά (Riemer, 2017: 13f σε Συντυχάκη, 2019). Για να αποκτήσουν οι μαθητές το κίνητρο, θα πρέπει πρωτίστως οι καθηγητές να έχουν θέρμη γι' αυτό που κάνουν, όπως να αγαπάνε πραγματικά τη γλώσσα, τη χώρα αλλά και τους κατοίκους της. Μόνο έτσι θα μεταφερθεί ο δικός τους ενθουσιασμός και στους μαθητές (Behrendt, 2017: 40f σε Συντυχάκη, 2019). Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει επίσης και το σχολικό εγχειρίδιο, το οποίο πρέπει να ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες των μαθητών (Behrendt, 2017: 42f σε Συντυχάκη, 2019). Αν κάτι τέτοιο από μόνο του δεν αρκεί, ο καθηγητής οφείλει να δημιουργεί πρόσθετο υλικό ή ακόμα να παρακινεί τους μαθητές να συμβάλλουν στη διδασκαλία. Πιο συγκεκριμένα, μπορούν να παίξουν για λίγο το ρόλο του δασκάλου και να δημιουργήσουν οι ίδιοι φύλλα εργασίας, αφίσες, ασκήσεις ώστε να νιώθουν ότι συμβάλλουν ενεργά (Behrendt, 2017: 43 σε Συντυχάκη, 2019). Ο καθένας (εκπαιδευτικός, μαθητής) διαδραματίζει ενεργό ρόλο στη διαδικασία της μάθησης και καλλιεργείται το κλίμα συνεργασίας. Αυτή η νέα πράξη πραγμάτων, οδήγησε στον ανασχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών. Μέλημα δεν είναι μόνο να κατακτήσουν οι μαθητές την ύλη με τον παραδοσιακό μονότονο τρόπο αλλά να αξιοποιήσουν με τρόπο δημιουργικό κάθε πληροφορία και να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα (Kalantzis & Cope, 1999 σε ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», 2018)). Παρατηρούμε λοιπόν, ότι ο ηλεκτρονικός υπολογιστής είναι ο πρωταγωνιστής σε αντίθεση με την παραδοσιακή μορφή όπου ο δάσκαλος ήταν η αυθεντία και ο μοναδικός αγωγός πληροφοριών (Κυριαζής & Μπακογιάννης, 2003). Μιλάμε περισσότερο για μία μάθηση που βασίζεται στην ανακάλυψη και στον πειραματισμό των μαθητών (Σεραφείμ & Φεσάκης, 2010), αυτενεργούν και φτάνουν στη γνώση μέσω προσωπικής έρευνας, χωρίς να είναι παθητικοί δέκτες μιας πληροφορίας (Καπραβέλου, 2011). Μέσω των νέων τεχνολογιών αποκτιούνται σε βάθος γνώσεις και είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την ανάπτυξη δεξιοτήτων και τη γένεση νέου γνωστικού αντικειμένου (ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», 2018). Με άλλα λόγια η χρήση νέων τεχνολογιών αποτελεί μία συνάρτηση μεταξύ του μαθητή, του σχολείου και του υπολογιστή με στόχο τις νεοαποκτηθείσες γνώσεις (Mendelsohn, 1992 σε Κόμης, 2012). Με τη βοήθεια και χρήση τους οδηγούμαστε και στην παραγωγή - επεξεργασία σωμάτων κειμένων, τα οποία συγκαταλέγονται στα ανοικτά διερευνητικά περιβάλλοντα (Παπαδοπούλου, 2008).

2.2 Γλωσσολογία σωμάτων κειμένων

Η γλωσσολογία σωμάτων κειμένων ασχολείται με τη μελέτη της γλώσσας κατά τη χρήση της μέσω των σωμάτων. Το σώμα κειμένων είναι μία μεγάλη συλλογή από αυθεντικά παραδείγματα της γλώσσας, τα οποία αποθηκεύονται σε ηλεκτρονική μορφή. Γενικά, η γλωσσολογία σωμάτων κειμένων μελετά ποιά είδη συνδέονται με λεξιλογικά και γραμματικά χαρακτηριστικά (Bennett, 2010) και πραγματεύεται τη δημιουργία, επεξεργασία και ανάλυση σωμάτων κειμένων. Συχνά, σε όλες τις γλώσσες ανά τον κόσμο υπάρχουν απόψεις των ομιλητών που δίστανται ως προς μία λέξη. Για παράδειγμα στα ελληνικά, γράφεται τρένο ή τραίνο, στα γερμανικά για το ψηλός λέμε hoch ή groß; Θα ήταν εύκολο να μας δώσει την απάντηση ένας ειδικός όπως καθηγητής ή γλωσσολόγος αλλά αυτή θα ήταν η επικρατέστερη εκδοχή, δηλαδή θα μας δινόταν ως απάντηση αυτό που πρέπει να λέμε χωρίς όμως να αποτελεί τη θεμελίωση μιας γνώμης σχετικά με τη γλώσσα. Η σωστή μελέτη μιας γλώσσας και η απάντηση σε όλα τα ερωτήματα και στις απορίες επιτυγχάνεται μόνο μέσα από τα σώματα κειμένων. Αφορά κείμενα (γραπτά και προφορικά) καταγεγραμμένα σε ηλεκτρονική μορφή που μέσα από τον αυθορμητισμό τους παρουσιάζουν μια αυθεντική εικόνα της γλώσσας.

Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής μας επιτρέπει να αποθηκεύουμε πληροφορίες και δεδομένα μεγάλου όγκου όπου μέσω αυτών γίνεται μία πιο εξειδικευμένη ανάλυση της γλώσσας, κυρίως ποσοτική.

Η όποια ερευνητική διαδικασία προκύπτει μέσα από τα σώματα κειμένων, μπορεί να ελεγχθεί από ανθρώπους που χρησιμοποιούν τον ίδιο τρόπο έρευνας ή ακόμα και να διαψευθεί. Η συγκεκριμένη έρευνα έχει ως πυρήνα της αυθεντικά κείμενα που είναι αντιπροσωπευτικά της γλωσσικής χρήσης.

Το μέγεθος του σώματος κειμένων δεν έχει να κάνει με τις πληροφορίες που μας δίνει για τη γλώσσα, καθώς μπορεί να απουσιάζει ένα γλωσσικό στοιχείο χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι απουσιάζει και από τη γλώσσα εν γένει. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το σώμα κειμένων δεν είναι παρά μόνο ένα δείγμα της μελέτης μας για τη γλώσσα. Στο σώμα κειμένων παρατηρούμε και τη συχνότητα χρήσης ενός στοιχείου. Συνεπώς αν κάτι δεν υπάρχει σε ένα σώμα κειμένων, είναι αυτονόητο πως κι αν ακόμα το συναντήσουμε κάπου αλλού δε θα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη γλώσσα αυτών

που συνέθεσαν το συγκεκριμένο σώμα κειμένων. Επιπλέον το σώμα κειμένων δεν είναι τίποτα άλλα παρά ένα σύνολο κειμένων και κάθε στοιχείο έρευνας που προκύπτει, αφορά το περιεχόμενο του συγκεκριμένου σώματος κειμένων. Γι' αυτόν το λόγο μιλάμε για επαγωγικά συμπεράσματα καθώς πρέπει να υπάρχει σύνδεση των συμπερασμάτων με το σώμα κειμένων από το οποίο προέκυψαν και να μην γενικεύονται θεωρώντας πως αυτά ισχύουν στη γλώσσα εν γένει. Αυτό είναι και το μεγαλύτερο πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει η επιστήμη της γλωσσολογίας σωμάτων κειμένων (Μακαριάδης, 2003).

Μέσω της έρευνας του Korpus μελετώνται οι λέξεις και τα γραμματικά και μορφολογικά φαινόμενα που εμφανίζονται σε αυτό. Ενώ από τη μια πλευρά οι Αμερικάνοι υποστηρίζουν ότι η γλωσσολογία ασχολείται ως επί το πλείστον με τα αυθεντικά στοιχεία της γλώσσας, οι συμπεριφοριστές από την άλλη εστιάζουν στα εμπειρικά στοιχεία της γλώσσας και σε αυτά που προκύπτουν μέσω παρατήρησης. Θεμελιωτής των συμπεριφοριστών ήταν ο Bloomfield (Μπαμπινιώτης, 1998). Στον αντίποδα βρίσκεται ο Chomsky, ο οποίος βασίζει τη θεωρία του στα εσωτερικά στοιχεία της γλώσσας. Με το να δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα στη γλωσσική ικανότητα (Kompetenz), παρά στην πραγμάτωση (Performanz), η γλωσσική χρήση παρουσιάζεται ως μία απλή διαδικασία. Συγκεκριμένα ο ίδιος αναφέρει ότι «όπως συμβαίνει με τα περισσότερα γεγονότα που έχουν κάποιο ενδιαφέρον και σημασία [...] οι πληροφορίες για την ικανότητα του ομιλητή-ακροατή [...] ούτε προσφέρονται για άμεση παρατήρηση ούτε μπορούν να εξαχθούν από τα δεδομένα με καμία επαγωγική διαδικασία από όσες γνωρίζουμε» (Chomsky 1965: 18 σε Γούτσο & Φραγκάκη, 2015).

Η γλωσσολογία σωμάτων κειμένων (Korpuslinguistik) δεν είναι αποκλειστικά συνδεδεμένη με τη γλωσσολογία και την πληροφορική αλλά και με την υπολογιστική γλωσσολογία (Computerlinguistik). Και στις δύο περιπτώσεις, σκοπός είναι η άντληση πληροφοριών μέσα από τα σώματα κειμένων, μόνο η υπολογιστική γλωσσολογία έχει ως κύριο μέλημα της την επεξεργασία φυσικής γλώσσας (Verarbeitung natürlicher Sprache) και εστιάζει στην «τυπική περιγραφή των δομικών συστατικών της γλώσσας, ώστε να μπορεί να γίνει η αναγνώριση, επεξεργασία και παραγωγή της από τον υπολογιστή» (Φραντζή 2012: 59 σε Γούτσο & Φραγκάκη, 2015).

2.3 Ορισμός σωμάτων κειμένων και ηλεκτρονικά σώματα κειμένων

Η γλώσσα είναι η έμφυτη ικανότητα των ανθρώπων, την οποία κατακτούμε φυσικά χωρίς καθοδήγηση. Αποτελεί μία συνάθροιση κανόνων που έχουμε μάθει και οδηγούν στην παραγωγή λέξεων, προτάσεων, εκθέσεων και εν γένει λόγου.

Η γλωσσολογία σωμάτων κειμένων μπορεί να μας δώσει μία πιο σαφή εικόνα απ' ότι ο Chomsky ή οι κλασσικοί γλωσσολόγοι. Η γλωσσολογία σωμάτων κειμένων μελετά τις γλώσσες με θέμα το λόγο (το σύνολο των λεκτικών αλληλεπιδράσεων και δραστηριοτήτων – γραπτών και προφορικών – που έλαβαν και λαμβάνουν χώρα σε μία γλωσσική κοινότητα). Αυτό αποτελείται από ένα σύνολο κειμένων τα οποία έχουν παραχθεί εδώ και αιώνες. Επειδή όμως είναι δύσκολο και ανέφικτο να ερευνήσουμε όλα τα κείμενα, λαμβάνουμε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα λόγου και το αποκαλούμε σώμα κειμένων (Teubert & Cermakova, 2007). Τα σώματα είναι μία συλλογή αυθεντικών κειμένων τα οποία αποθηκεύονται σε ηλεκτρονική μορφή και μας βοηθάνε να εξετάσουμε τη γλώσσα (Bennett, 2010). Το τι ισχύει και ποια είναι η σημασία κάθε λέξης καθορίζεται από το λόγο. Είναι αδύνατον να νομίζουμε ότι ο λόγος θα έχει πρόσβαση στις λεξικογραφικές μας έρευνες αλλά μπορεί να συντάξει όλο και μεγαλύτερα σώματα και να χρησιμοποιήσει το διαδίκτυο ως ηλεκτρονικό σώμα (Teubert & Cermakova, 2007). Σύμφωνα με τον Sinclair (1991), ο οποίος θεωρείται ο πατέρας της γλωσσολογίας σωμάτων κειμένων, και πολλούς άλλους, το σώμα πρόκειται για ένα σύνολο αντιπροσωπευτικών γραπτών ή προφορικών κειμένων που συντάχθηκαν για ένα συγκεκριμένο σκοπό. Αυτοί οι σκοποί εξυπηρετούν ως επί το πλείστον γλωσσολογικούς σκοπούς. Ο συγκεκριμένος θεωρεί πως ένα σώμα πρέπει να είναι εκτενές και να αποτελείται από εκατομμύρια λέξεις.

Αντίθετα από τα εκτενή σώματα έχουμε τα μικρά τα οποία είναι πιο εξειδικευμένα και εστιασμένα σε συγκεκριμένες καταγραφές (Flowerdew, 2002). Μέσω των μικρών σωμάτων μπορούμε να εξετάσουμε γραμματικά φαινόμενα (Carter & McCarthy, 1995). Συνήθως στα μικρά σώματα ο συντάκτης τους είναι και ο ερευνητής με αποτέλεσμα να είναι πιο εξοικειωμένος με τα συμφραζόμενα (Flowerdew, 2004 · Ο' Keffe, 2007).

Στις μέρες μας τα σώματα αποτελούνται από εκατομμύρια λέξεις και συναντώνται περισσότερο σε ηλεκτρονική μορφή, κάτι που βοηθάει στην καλύτερη ανάλυση και

έρευνά τους (McENery & Wilson 1996 · Kennedy 1998 σε Μακαριάδη, 2003). Κατά τους McArthur και McArthur (1992), το σώμα κειμένων αποτελεί ένα σύνολο κειμένων όπου στη γλωσσολογία αντιπροσωπεύουν τη γλώσσα και για την ορθή ανάλυση των λέξεων πρέπει να καταγράφονται σε ηλεκτρονική μορφή.

Η γλωσσολογία και οι κλάδοι της ασχολούνται με τη μελέτη των γλωσσικών φαινομένων και ως εκ τούτου παρατηρούμε ότι τα σώματα κειμένων εντάσσονται στη μεθοδολογία (build a corpus-Boston) (Koester, 2006 σε O' Keffe & McCarthy, 2010:66-67).

Για τη δημιουργία σωμάτων κειμένων απαιτούνται συγκεκριμένες προδιαγραφές όπως να είναι δομημένα, να χρησιμοποιούνται αυθεντικά κείμενα και να μπορούν να καταχωρηθούν σε ηλεκτρονική μορφή. Τα σώματα κειμένων δεν είναι μόνο σημαντικά για τους γλωσσολόγους και τους ερευνητές αλλά και για τους εκπαιδευτικούς και βοηθούν τόσο τους ίδιους όσο και τους μαθητές στην εκμάθηση μίας ξένης γλώσσας.

Η προσέγγιση των σωμάτων αποτελείται λοιπόν από τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά: 1. Να είναι εμπειρικά, αναλύοντας τις πραγματικές αρχές της γλώσσας που χρησιμοποιείται σε αυθεντικά κείμενα (βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, ράδιο, τηλεφωνικές συνομιλίες και γενικά ό,τι λαμβάνει χώρα στην πραγματική ζωή μας). 2. Να χρησιμοποιείται μία μεγάλη συλλογή αυθεντικών κειμένων ως βάση για την ανάλυση (αναφερόμαστε στα ίδια τα σώματα αν δηλαδή είναι γραπτά, προφορικά κ.ο.κ.). 3. Να κάνει εκτεταμένη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή για την ανάλυση (μέσω κατάλληλων προγραμμάτων). 4. Να εξαρτάται τόσο από ποσότητα όσο και από ποιότητα αναλύοντας τεχνικές (παίρνουμε τα ποσοτικά αποτελέσματα και έπειτα τα αναλύουμε ποιοτικά για να βρούμε τη σημασία) (Bennett, 2010).

2.4 Ρίζες σωμάτων κειμένων/Ιστορική αναδρομή

Τα σώματα κειμένων χρησιμοποιούνται τόσο στη σύνταξη λεξικών όσο στην εκμάθηση μιας γλώσσας και στη μετάφραση (Γεωργάκης, Κοτρόπουλος & Πήτας 2000). Μπορεί το πρώτο ηλεκτρονικό σώμα κειμένων να χρονολογείται το 1960, το γνωστό Brown Corpus, ωστόσο χρήση και επεξεργασία σωμάτων είχε ήδη γίνει τον 13ο αιώνα, στην προσπάθεια ερμηνείας της Βίβλου. (McCarthy & O'Keffe 2010: 3

σε Γούτσο & Φραγκάκη, 2015). Ενώ παλαιότερα τα σώματα κειμένων ήταν χειρόγραφα, πλέον καταχωρούνται σε ηλεκτρονική μορφή. Το πρώτο ΗΣΚ ήταν το Brown Corpus of Standard American English (Brown Corpus 1961). Αποτελείται από ένα εκατομμύριο λέξεις και τα κείμενα είναι από διαφορετικές κατηγορίες. Αν και δε θεωρούνται κατάλληλα λόγω έκτασης, ωστόσο πολλοί τα χρησιμοποιούν ως δείγμα για συγγραφή άλλων σωμάτων κειμένων. Ακολουθούν κι άλλα όπως το LOB Corpus (Lancaster-Oslo Bergen Corpus 1978) & Kolhapur Corpus (Kolhapur Corpus 1978), London-Lund Corpus. Όλα τα παραπάνω αποτελούν πρώιμα δείγματα ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων (Μακαριάδης, 2003).

Πλέον η συγγραφή λεξικών γίνεται γρήγορα με τη βοήθεια σωμάτων κειμένων καθώς μελετάται ορθότερα μία λέξη μέσω παραδειγμάτων στην κατάλληλη ερμηνεία (Biber, Conrad & Reppen, 1998). Το ίδιο συμβαίνει κι από τη σκοπιά της μελέτης της γραμματικής.

Η πρώτη ενασχόληση με σώματα κειμένων χρονολογείται τον 19ο αιώνα με την καταγραφή των λέξεων που είχαν ενδιαφέρον σε ένα κείμενο μαζί με τα συμφραζόμενα, το γνωστό Konkordanz (McEnerey & Wilson, 1996). Στη συνέχεια ακολουθεί η καταγραφή των συχνότερα χρησιμοποιούμενων λέξεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Γερμανός Kading (1897) που με τη βοήθεια ενός γερμανικού σώματος κειμένων συνέκρινε το πόσο συχνά εμφανίζονται τα γράμματα και τη σειρά αυτών.

Αισθητή ήταν και η παρουσία- συμβολή τους και στη διδασκαλία της γλώσσας με πρωτεργάτες τους Fries & Traver (1940) και Bongers (1947) και ακολουθεί η δημοσίευση λιστών λέξεων με σκοπό να μάθει κάποιος μια γλώσσα πιο εύκολα (Kennedy, 1998).

Στον αντίποδα βρίσκεται ο Chomsky που ασκεί μεγάλη κριτική στα σώματα κειμένων και στη συμβολή τους στη γλωσσολογία. Συγκεκριμένα θεωρεί πως δεν απέφερε κανένα αποτέλεσμα στη διαμόρφωση της γλωσσικής ικανότητας (Μακαριάδης, 2003).

2.5 Είδη σωμάτων

Η πιο διαδεδομένη μορφή σωμάτων είναι τα *γενικευμένα* σώματα κειμένων (*generelle Korpora*) και αποτελούνται συνολικά από περισσότερες από δέκα εκατομμύρια λέξεις. Προσπαθούν να δώσουν μία εικόνα της γλώσσας και παραδείγματα αυτών είναι το British National Corpus και το American National Corpus. Αποτελούνται από γραπτά κείμενα όπως άρθρα περιοδικών και εφημερίδων και από προφορικές καταγραφές όπως συζητήσεις της καθημερινότητας και επαγγελματικές συναντήσεις (Bennett, 2010). Αρκετά αργότερα από τα αγγλικά, τα γενικευμένα σώματα κειμένων κάνουν την εμφάνιση τους και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Για τα γερμανικά που είναι και ο πυρήνας ενδιαφέροντός μας, παραδείγματα σωμάτων κειμένων που βοήθησαν στην περαιτέρω ανάπτυξη σωμάτων κειμένων, είναι τα *Mannheimer Corpora* (Γούτσος & Φραγκάκη, 2015).

Το κύριο γνώρισμα των σωμάτων κειμένων είναι η γλώσσα, με βάση την οποία θα γίνει και η όποια έρευνα και μελέτη. Συνεπώς τα σώματα κειμένων μπορεί να είναι είτε *μονόγλωσσα* (*monolinguale Korpora*) δηλαδή να αποτελούνται από κείμενα γραμμένα σε μία γλώσσα είτε *πολύγλωσσα* (*multilinguale Korpora*) δηλαδή να αποτελούνται από κείμενα που είναι γραμμένα σε περισσότερες από μία γλώσσες.

Ωστόσο σε ένα μονόγλωσσο σώμα κειμένων μπορεί να υπάρχουν γλωσσικά στοιχεία (λέξεις, προτάσεις κ.α) σε μία άλλη γλώσσα αλλά το ζητούμενο είναι αν το σώμα κειμένων έχει δομηθεί να αποτελείται από μία ή πιο πολλές γλώσσες (Γούτσος & Φραγκάκη, 2015). Κείμενα σε μία γλώσσα π.χ Contemporary Portuguese Corpus (1988), Εθνικός Θησαυρός Ελληνικής Γλώσσας (ΕΘΕΓ). Η πρώτη απόπειρα ελληνικού σώματος κειμένων έγινε από το Ινστιτούτο Επεξεργασίας Λόγου (ΙΕΛ) (Γαβριηλίδου, Λαμπροπούλου & Ρονιώτη, 1993).

Τα πολύγλωσσα σώματα κειμένων από την άλλη διαχωρίζονται σε *παράλληλα* (*parallele Korpora*) και *συγκρίσιμα* (*vergleichbare Korpora*). Τα πρώτα αποτελούνται από το αρχικό κείμενο μιας γλώσσας μεταφρασμένο σε μία ή περισσότερες γλώσσες. Είναι γνωστά και ως translation corpus (Übersetzungskorpus) και συχνά συναντάμε ίδια κείμενα μεταφρασμένα σε πολλές γλώσσες αλλά χωρίς το αρχικό κείμενο. Τα παράλληλα σώματα βοήθησαν στην εξάσκηση των μεταφραστών. Το χαρακτηριστικό τους είναι η ευθυγράμμιση (Alignment) μεταξύ λέξεων, προτάσεων κ.ο.κ. Με άλλα

λόγια γίνεται ταυτόχρονη επεξεργασία των γλωσσικών στοιχείων από τη μία γλώσσα στις άλλες. Όσον αφορά τα δεύτερα περιέχουν κείμενα παραπάνω των δύο γλωσσών και έχουν κοινά κριτήρια. Πιο συγκεκριμένα μιλάμε για πανομοιότυπα κειμενικά είδη, ίδιας έκτασης, τα οποία έχουν επιλεγεί την ίδια περίοδο αλλά δεν έχουν απαραίτητα το ίδιο περιεχόμενο με σκοπό τη μελέτη γλωσσών σε παρόμοια καταστασιακά περιβάλλοντα. Παράδειγμα θα μπορούσε να αποτελεί η μεταδότηση ενός αγώνα ευρωπαϊκού πρωταθλήματος σε διαφορετικές γλώσσες. Το κάθε σώμα κειμένων έχει συγκροτηθεί από κείμενα κάποιας χρονικής περιόδου (Γούτσος & Φραγκάκη, 2015).

Σχετικά με την κάλυψη των γλωσσικών ποικιλιών τους χωρίζονται σε *σώματα αναφοράς* (Referenzkorpora) και *ειδικά σώματα κειμένων* (spezielle Korpora). Τα πρώτα περιλαμβάνουν το βασικό λεξιλόγιο μιας γλώσσας. Αν είναι αρκετά μεγάλα σε έκταση, μπορούμε να βρούμε πιο εύκολα την ερμηνεία μιας λέξης μέσα από τα συμφραζόμενα. Τα τυπικά σώματα αναφοράς είναι ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του τι μπορεί να διαβάσει και να ακούσει ένας μαθητής γυμνασίου είτε σε έντυπη μορφή είτε στην τηλεόραση ή το ράδιο (Teubert & Cermakova, 2007). Τα ειδικά σώματα κειμένων αποτελούνται από κείμενα συγκεκριμένης θεματολογίας και ποικίλουν στην έκταση (μεγάλα ή μικρά). Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι το MICASE (Michigan Corpus of Academic Spoken English) και αποτελείται κυρίως από προφορικά κείμενα στα πλαίσια του παν/μίου, το CHILDES Corpus (Child Language Data Exchange System) (MacWhinney, 1992) που αποτελείται από κείμενα που χρησιμοποιούνται από παιδιά και το MICUSP (Michigan Corpus Of Upperlevel Student Papers) που αποτελείται από ακαδημαϊκά άρθρα και τα ιατρικά σώματα που χρησιμοποιούν τη γλώσσα του ιατρικού, νοσηλευτικού και παραϊατρικού προσωπικού (Bennett, 2010). Στα ειδικά σώματα κειμένων συμπεριλαμβάνονται και τα *μαθητικά σώματα κειμένων* (Lernerkorpora) τα οποία αποτελούνται τόσο από γραπτά κείμενα όσο και από προφορικές καταγραφές μαθητών που κατακτούν μία ξένη γλώσσα και χρησιμοποιούνται για να εντοπιστούν τα πιο συχνά λάθη των μαθητών (Bennett, 2010). Στα κείμενα αυτά πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας το επίπεδο των μαθητών καθώς και τη μητρική τους γλώσσα, να είναι αντιπροσωπευτικά και ισορροπημένα και ότι η παραγωγή τους δεν είναι αποτέλεσμα φυσικών κειμένων. Αυτά είναι ως επί το πλείστον εκθέσεις ή προφορικές συνεντεύξεις (Nesselhauf σε Sinclair, 2004). Είναι ένα εξαιρετικά βοηθητικό εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς να εντοπίσουν πιο

εύκολα τα λάθη των μαθητών και να αναδιαμορφώσουν τη διδασκαλία τους (Martin, Rety & Bensimon, 2002 σε Μακαριάδη, 2003) . Ένα ιδιαίτερα γνωστό μαθητικό σώμα είναι το International Corpus of Learner English (ICLE) που απαρτίζεται από εκθέσεις μαθητών που μαθαίνουν την αγγλική από δεκατέσσερις διαφορετικές μητρικές γλώσσες (Bennett, 2010).

Με βάση την τροπικότητα των κειμένων, τα σώματα κειμένων μπορούν να είναι είτε *γραπτού* όπως το Lancaster-Oslo Bergen Corpus 1978 είτε *προφορικού λόγου* όπως το Corpus of Spoken, Professional American English (Μακαριάδης, 2003). Παρατηρούμε ωστόσο ότι συναντάμε πιο συχνά τα γραπτά καθώς τα προφορικά σώματα κειμένων είναι πιο απαιτητικά ως προς τη δημιουργία τους. Πιο συγκεκριμένα απαιτείται η ηχογράφηση και η μετατροπή τους σε γραπτό λόγο για να υπάρχει ευκολότερη πρόσβαση (Γούτσος & Φραγκάκη, 2015).

Ως προς το χρονικό διάστημα που καλύπτουν τα σώματα κειμένων διακρίνονται σε *συγχρονικά* (*synchrone Korpora*), κείμενα μίας συγκεκριμένης περιόδου) και *διαχρονικά* (*diachrone Korpora*), κείμενα γραμμένα στην ίδια γλώσσα αλλά έχουν παρθεί από διαφορετικές περιόδους. Αν θέλουμε να ερευνήσουμε μια γλώσσα και την εξέλιξη της μέσα στο χρόνο, κατάλληλα εργαλεία θεωρούνται τα διαχρονικά σώματα κειμένων και χαρακτηριστικό παράδειγμα για τα γερμανικά αποτελεί το *deutsch diachron digital (750-1900)*.

Τα σώματα κειμένων αποτελούνται από οριοθετημένα κείμενα. Με άλλα λόγια τα πιο πολλά σώματα κειμένων είναι *κλειστά* και αυτό σημαίνει ότι δημιουργούνται και ολοκληρώνονται σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα χωρίς τη δυνατότητα περαιτέρω επεξεργασίας . Έχουν συγκεκριμένο μέγεθος και δομή γεγονός που δεν τους επιτρέπει την προσθήκη άλλων πηγών μετά το πέρας της σύνθεσής τους. Παρ' όλ' αυτά υπάρχει κι άλλο ένα είδος σώματος κειμένων, τα γνωστά *ανοικτά* σώματα κειμένων ή *αλλιώς σώματα κειμένων ελέγχου* (*Monitorkorpora*), στα οποία προστίθενται συνεχώς νέα στοιχεία. Σε αυτά υπάρχει ένας σταθερός κορμός σωμάτων κειμένων αλλά προστίθενται συνεχώς πιο πρόσφατα είδη κειμένων με σκοπό να ελέγχονται οι όποιες αλλαγές της γλώσσας. Υπάρχουν δύο τρόποι ένταξής τους, είτε τα παλαιότερα να καταχωρούνται ξεχωριστά και τη θέση τους να παίρνουν τα πιο πρόσφατα, με αποτέλεσμα να έχουμε μία συγκεκριμένη έκταση σωμάτων κειμένων, είτε να γίνεται προσθήκη τους στα παλαιότερα, οδηγώντας τα στη σύνθεση

εκτεταμένων σωμάτων κειμένων που συμβάλει στη μελέτη της διαχρονίας της γλώσσας. Τα πιο γνωστά και αντιπροσωπευτικά δείγματα σωμάτων κειμένων ελέγχου είναι το Bank of English και το COCA (Corpus of Contemporary American English) (Γούτσος & Φραγκάκη, 2015).

Ως προς την επεξεργασία προκύπτουν τα *μη επισημειωμένα* σώματα κειμένων (*unannotierte Korpora*), χωρίς την προσθήκη γραμματικών, συντακτικών ή σημασιολογικών πληροφοριών και τα *επισημειωμένα* (*annotierte Korpora*), με προσθήκη γραμματικών, συντακτικών ή σημασιολογικών πληροφοριών (Μακαριάδης, 2003).

Ένα άλλο είδος σωμάτων κειμένων είναι τα *διαδικτυακά σώματα* (*Internetkorpora*). Τα τελευταία χρόνια η γλωσσολογία σωμάτων κειμένων συμβουλευεται το διαδίκτυο ως ηλεκτρονικά σώματα. Καταφεύγουμε στο διαδίκτυο για να σιγουρευτούμε αν κάτι που ακούσαμε υφίσταται και σε ποιά κείμενα το συναντάμε. Το διαδίκτυο είναι ένα ηλεκτρονικό σώμα που όπως και ο λόγος δεν είναι πλήρως προσβάσιμο. Αν κάποιος θέλει να συνθέσει ένα ειδικό σώμα, θα πρέπει να κατεβάσει τις ιστοσελίδες που τον ενδιαφέρουν, αναφερόμενος πάντα στις διευθύνσεις, τη βιβλιογραφία και την ημερομηνία ανάκτησης. (Teubert & Cermakova, 2007)

2.6 Δομή και σύσταση σωμάτων κειμένων

Στάδια δομής γραπτού σώματος

1. Δημιουργία ενός λογικού σχεδιασμού: θεματολογία, πόσα κείμενα, από ποιές πηγές και περίοδο.
2. Εισαγωγή κειμένων: τα κείμενα πρέπει να είναι είτε σκαναρισμένα είτε δακτυλογραφημένα σε ηλεκτρονική μορφή και να αποθηκεύονται ως «απλό κείμενο» για να είναι συμβατά με οποιοδήποτε λογισμικό.
3. Κείμενα βάσης δεδομένων: πρέπει να γίνεται αναφορά όλων των στοιχείων του σώματος (από που το πήραμε, ποιός το έγραψε, πότε, ημερομηνία ανάκτησης από το διαδίκτυο) (O' Keeffe, McCarthy & Carter 2007).

Σύσταση σωμάτων κειμένων

Το θέμα της σύστασης των σωμάτων κειμένων είναι πολυσυζητημένο, ωστόσο ακολουθούν οι έξι πιο σημαντικές παράμετροι σύστασης τους, οι οποίες είναι το μέγεθος, το περιεχόμενο, η δειγματοληψία, η αντιπροσωπευτικότητα, η τήρηση μεταδεδομένων και η διαθεσιμότητα.

Αναφορικά με το μέγεθος των σωμάτων κειμένων, ενώ αρχικά (δεκαετία του 70') είχαμε κείμενα με ένα εκατομμύριο λέξεις, σήμερα μιλάμε για ένα δισεκατομμύριο και η προοπτική ενός σώματος εκατό εκατομμυρίων λέξεων για γλώσσες όπως η ελληνική, είναι κάτι που δε φαντάζει εξωπραγματικό. Το μέγεθος πάντως είναι μία παράμετρος υποκειμενική καθώς η ιστορία έχει δείξει ότι από μικρότερα σώματα κειμένων προκύπτουν επαρκείς γλωσσολογικές έρευνες με χαρακτηριστικό παράδειγμα την πρώτη έκδοση του λεξικού Cobuild. Ως προς το περιεχόμενο τώρα, η επιλογή του θα πρέπει να γίνεται βάσει κάποιων κριτηρίων. Σύμφωνα με τον Sinclair (2005), η επιλογή του πρέπει να αφορά περισσότερο τις επικοινωνικές λειτουργίες και να μην έχει σαν επίκεντρο τη γλώσσα καθαυτή. Απαραίτητη προϋπόθεση όμως είναι ο μικρός αριθμός, η ομοιομορφία στη σύσταση ενός σώματος κειμένων με αποκλεισμό κάθε κειμένου που φαίνεται προβληματικό ή που απέχει ως προς τη γλώσσα που επιλέγουμε να μελετήσουμε.

Ακολουθεί η *δειγματοληψία* όπου ενδείκνυται η συλλογή δειγμάτων περισσότερων κειμένων παρά λίγων και ολοκληρωμένης μορφής. Αυτή η τακτική για τη σύνταξη σωμάτων κειμένων πρωτοεμφανίστηκε με το Brown corpus για το οποίο επιλέχθηκαν δείγματα ίδιας έκτασης από διαφορετικά είδη κειμένων και με το International Corpus of English, στην περίπτωση του οποίου επιλέχθηκαν δύο χιλιάδες λέξεις από διαφορετικά κείμενα με σκοπό να συγκροτηθεί ένα σώμα κειμένων ενός εκατομμυρίου λέξεων.

Σχετικά με την *αντιπροσωπευτικότητα*, οποιοδήποτε σώμα κειμένων οφείλει να αποτελεί μία αντιπροσωπευτική εικόνα της γλώσσας που χρησιμοποιείται και τα συγκεκριμένα κείμενα να είναι αποτέλεσμα φυσικής παραγωγής και ως εκ τούτου αυθεντικά και όχι πειραματικής μεθόδου.

Εξίσου σημαντικό είναι να τηρούνται τα *μεταδεδομένα*. Πρόκειται για στοιχεία που αποδεικνύουν το σχεδιασμό και τη δομή των σωμάτων κειμένων Πιο απλά, δεν είναι τίποτα περισσότερο παρά πληροφορίες σχετικά με το κείμενο, όπως ποιός είναι ο συγγραφέας, η περίοδος και ο τόπος που γράφτηκε, τι είδους κείμενο είναι κ.α Τα μεταδεδομένα σύμφωνα με τον Burnard (2005: 31 σε Γούτσο & Φραγκάκη, 2015) χωρίζονται σε εκδοτικά (αφορούν τη σχέση σωμάτων κειμένων με το πρωτότυπο κείμενο όπως αν παραλείφθηκαν κάποια κομμάτια), αναλυτικά (αφορούν περισσότερο την ανάλυση των κομματιών ενός σώματος κειμένων), περιγραφικά (αφορούν τις πληροφορίες που μας δίνονται σχετικά με την εσωτερική ή εξωτερική δομή ενός σώματος κειμένων) και τέλος έχουμε τα διοικητικά (αφορούν την επαλήθευση του σώματος κειμένων καθεαυτού όπως είναι ο τίτλος, η διαθεσιμότητα του κλπ).

Τέλος σημαντική παράμετρος για τη σύνθεση σωμάτων κειμένων αποτελεί η *διαθεσιμότητα*. Είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει διαθέσιμο γλωσσικό υλικό, γεγονός που επιτρέπει τη συνεχόμενη έρευνα. Ως εκ τούτου συναντάμε πολλά σώματα κειμένων το οποία έχουν ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο. Ωστόσο θα πρέπει πάντα να γίνεται αναφορά των πνευματικών δικαιωμάτων καθώς πρόκειται για πνευματική ιδιοκτησία και δε μπορούμε να τα οικειοποιηθούμε. Υπάρχουν όμως και ιδιωτικά κείμενα που απαιτείται η έγγραφη χορήγηση άδειας από τους δημιουργούς. Το ίδιο συμβαίνει και σε καταγραφή προφορικών σωμάτων κειμένων όπου η διαδικασία επιβάλλει επιπλέον την απόκρυψη προσωπικών στοιχείων. Συνοπτικά, η διαδικασία που ακολουθείται για τη σύνθεση ενός σώματος κειμένων σύμφωνα με τον Biber (1993: 256 σε Γούτσο & Φραγκάκη, 2015) είναι η ακόλουθη: ερευνούμε σε πιλοτική φάση και αναλύουμε σε θεωρητικό επίπεδο, σχεδιάζουμε σώματα κειμένων, συγκροτούμε ένα μέρος σωμάτων κειμένων και τέλος διερευνούμε εμπειρικά .

(Γούτσος & Φραγκάκη, 2015)

2.7 Επεξεργασία σωμάτων κειμένων

Η επεξεργασία των σωμάτων κειμένων γίνεται μέσω της *επισημείωσης (Annotation)* και αφορά κυρίως τις πληροφορίες που προκύπτουν από την επεξεργασία των

κειμένων , τη μορφοποίηση τους και τον διαχωρισμό τους ανάλογα με το είδος που ανήκουν .

Οι επισημειώσεις μπορούν να είναι γραμματικές π.χ πληροφορία που αναφέρεται σε επίθετο, ουσιαστικό και η επεξεργασία γίνεται μέσω του προγράμματος tagger, συντακτικές π.χ υποκείμενο, ρήμα και η επεξεργασία γίνεται μέσω του parser και τέλος σημασιολογικές που δίνουν πληροφορίες για τις σχέσεις μεταξύ των λέξεων και της ερμηνείας των λέξεων του κειμένου. Οι περισσότερες επίσης είναι γραμματικές και αντιπροσωπευτικό δείγμα τέτοιων είναι το Brown Corpus (1961) & LOB Corpus (1978). Το Susanne Corpus (1992) από την άλλη, αφορά συντακτικές επισημειώσεις.

Ακολουθούν τα πιο συχνά είδη επισημείωσης:

- Λημματοποίηση (Lemmatisierung): ο συσχετισμός κάθε μορφής λέξης με το λήμμα στο οποίο ανήκει. Μπορούμε για παράδειγμα να συναντήσουμε τις μορφές του ρήματος «είμαι» στα γερμανικά bin, ist, seid αλλά στο λεξικό μπορούμε να τη βρούμε μόνο με τη μορφή απαρεμφάτου που είναι το «sein» και αυτό λέγεται λήμμα (Lazarinis, 2007).
- Επισημειώσεις σχετικά με τα μέρη του λόγου (part-of-speech tagged ή POS tagging γνωστό στα γερμανικά ως Stuttgart-Tübingen-Tagset STTS): κατονομασία κάθε μέρος του λόγου δηλαδή αν πρόκειται για επίρρημα, ουσιαστικό κ.ο.κ. Μιλάμε για επισημειωμένο γραμματικά κείμενο (part-of-speech tagged) και το πρόγραμμα που διεκπεραιώνει αυτή τη διαδικασία λέγεται tagger.
- Επισημειώσεις σχετικά με το συντακτικό (Parsing): κατονομασία συντακτικών όρων της πρότασης όπως ρήμα, υποκείμενο, κατηγορούμενο κ.ο.κ. και το πρόγραμμα που διεκπεραιώνει αυτή τη διαδικασία λέγεται parser.
- Επισημειώσεις σημασιολογικού περιεχομένου (semantische Annotation): ερμηνεία λέξεων ή προτάσεων του κειμένου.
- Επισημειώσεις λόγου (Diskursannotation): χαρακτηρισμός τμημάτων του κειμένου σε διαπροτασιακό επίπεδο.

(Μακαριάδης, 2003)

- Επισημειώσεις σχετικά με τα λάθη των μαθητών (Annotation von Lernerfehlern) : μαρκάρισμα ειδών μαθητικών λαθών.
- Επισημειώσεις φωνολογικού περιεχομένου (phonologische Annotation): τονισμός, παύσεις κλπ.
- Επισημειώσεις πραγματολογικού περιεχομένου (pragmatische Annotation): υφολογικά στοιχεία.

(Τάντος, 2015)

2.8 Γερμανικά σώματα κειμένων

Γερμανικά σώματα κειμένων βρίσκουμε στην πλατφόρμα COSMAS II του ινστιτούτου για τη γερμανική γλώσσα (Institut für Deutsche Sprache – IDS). Η πρώτη μορφή της ήταν το COSMAS I που αποτέλεσε τη βάση για τις γλωσσολογικές έρευνες που είχαν ως επικέντρο τα σώματα κειμένων. Ακολούθησε το 1994 το project «Methoden der Korpusanalyse und –erschließung» ‘μέθοδοι ανάλυσης και ανάπτυξης σωμάτων κειμένων’ και το COSMAS II , με τη χρήση των οποίων ερευνώνται και αναλύονται σώματα κειμένων. Μέσω αυτής της πλατφόρμας μπορούν να συλλεχθούν εικονικά σώματα κειμένων και με τη μηχανή αναζήτησης να πραγματοποιούνται λημματοποιήσεις, κάθε μορφής επισημείωση, παρουσίαση συχνοτήτων και εν γένει συγκέντρωση των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από την έρευνα. Το υλικό που χρησιμοποιείται για έρευνα, είναι τα σώματα του ινστιτούτου για τη γερμανική γλώσσα. Η πλατφόρμα διαθέτει 114 σώματα κειμένων τα οποία ταξινομούνται σε αρχεία. Ορισμένα από αυτά είναι α) των γραπτών σωμάτων κειμένων, β) των μορφοσυντακτικών σωμάτων κειμένων, γ) των ιστορικών σωμάτων κειμένων, δ) του project γλωσσικές μεταβολές του 20ου αιώνα, ε) των γραπτών σωμάτων κειμένων που χωρίζονται με βάση το περιεχόμενο και αυτό της στ) Süddeutsche Zeitung. Η μελέτη μας έγινε στο αρχείο του γραπτών κειμένων, το οποίο αποτελείται από 21.164.990 κείμενα και περιλαμβάνει σώματα κειμένων από εφημερίδες, λογοτεχνία, άρθρα, φιλοσοφικά κείμενα κ.α (Σάπικα, 2015).

Παρακάτω θα γίνει αναφορά στα γερμανικά σώματα κειμένων και στα προγράμματα εκτέλεσης. Ωστόσο τα γερμανικά εμφανίζονται και σε άλλες περιπτώσεις (OPUS Korpus

<http://opus.lingfil.uu.se/> και InterCorp <http://ucnk.ff.cuni.cz/intercorp/>), κυρίως ως παράλληλα σώματα κειμένων.

Το ινστιτούτο για τη γερμανική γλώσσα στο Mannheim (Institut für deutsche Sprache στο Mannheim) – IDS αποτελείται από 500 εκατομμύρια λέξεις που έχουν ληφθεί από κείμενα τόσο γραπτού όσο και προφορικού λόγου, η συγκρότηση των οποίων χρονολογείται από το 1949 (Παλασάκη, 2007). Τα συγκεκριμένα μπορούμε να τα βρούμε στην πλατφόρμα των COSMAS II και KorAP. Το περιεχόμενο τους ποικίλει καθώς υπάρχουν άρθρα από εφημερίδες, μυθιστορήματα, κείμενα επιστημονικού ενδιαφέροντος , τα οποία επεκτείνονται διαρκώς. Λαμβάνοντας υπόψη τις παραμέτρους της μεταβλητότητας, ποιότητας και επικαιρότητας και με τη χρήση του COSMAS II και KorAP, προκύπτουν εικονικά σώματα κειμένων τα οποία είναι αντιπροσωπευτικά και εξυπηρετούν συγκεκριμένες ανάγκες. Το υλικό υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα.

<https://www1.ids-mannheim.de/kl/projekte/korpora/>

Το DeReKo που πρόκειται για γερμανικό σώμα αναφοράς (Referenzkorpus) αποτελεί τη μεγαλύτερη συλλογή γερμανικών σωμάτων κειμένων, τα οποία στηριζόμενα στην εμπειρία θέτουν τις βάσεις της γλωσσολογικής έρευνας. <https://www.lang-lit.ch/lang-lit/ressourcen-publikationen/korpora/deutsche-korpora/>

Το γερμανικό σώμα αναφοράς είναι γνωστό και ως IDS corpus ή Cosmas II. Το ινστιτούτο γερμανικής γλώσσας στο Mannheim ασχολείται ως επί το πλείστον με τα συγκεκριμένα σώματα κειμένων όμως το Cosmas II (Corpus Search, Management and Analysis System, Version II) είναι το εργαλείο που σχεδιάστηκε από το γερμανικό ινστιτούτο και εκτελεί όλα τα σώματα κειμένων που είναι σε γραπτή μορφή. Το DeReKo αποτελεί το μεγαλύτερο σώμα κειμένων για τη γερμανική γλώσσα σε παγκόσμιο επίπεδο, το οποίο επεκτείνεται σταδιακά και περιέχει περισσότερες από έξι δισεκατομμύρια λέξεις. Ωστόσο επειδή ο χειρισμός των IDS σωμάτων κειμένων είναι εξαιρετικά περίπλοκος, απαιτείται η πλήρης κατανόηση των

βασικών λειτουργιών του Cosmas II. Παρ' όλ' αυτά υπάρχουν προσβάσιμες πηγές που βοηθάνε στην κατανόηση της λειτουργίας του, όπως και το ίδιο το βοηθικό λινκ που προσφέρει το ίδιο το Cosmas II. Η πρόσβαση στο σώμα κειμένων για τη γραπτή γλώσσα επιτυγχάνεται είτε μέσω της ακόλουθης διεύθυνσης (<http://www.ids-mannheim.de/cosmas2/web-app/>) είτε μέσω μιας εφαρμογής των Windows, η οποία πρέπει να εγκατασταθεί στο σκληρό δίσκο. <https://cosmas2.ids-mannheim.de/cosmas2-web/>

Το ψηφιακό λεξικό της γερμανικής γλώσσας (Das Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache) – DWDS

Με τη χρηματική αρωγή του γερμανικού ιδρύματος ερευνών, δημιουργήθηκε την περίοδο 2000 – 2003 ένα πλήθος σωμάτων κειμένων μέσω του πρότζεκτ DWDS. Απόρροια αυτού ήταν η γένεση του πυρήνα του DWDS, του πρώτου σώματος κειμένων των γερμανικών του 20^{ου} αιώνα, το οποίο ήταν απόλυτα εναρμονισμένο με το χρόνο και το είδος του κειμένου. Έκτοτε προστίθενται όλο και περισσότερα σώματα κειμένων στην πλατφόρμα του DWDS, τα οποία προσφέρουν όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες (μεταδεδομένα αναφορικά με τα είδη των κειμένων, συγγραφέα, τίτλο, εκδότη και ημερομηνία δημοσίευσης) και η κάθε λέξη είναι λημματοποιημένη.

Για αναζήτηση-έρευνα στο DWDS διατίθενται : α) 22,7 δισεκατομμύρια Tokens (δείγματα που συμβολίζουν μία λέξη π.χ σημείο στίξης) σε ιστορικά και σύγχρονα ΣΚ β) 12,9 δισεκατομμύρια Tokens τα οποία μπορούν να αναζητηθούν δημόσια ή μετά από την εγγραφή στο DWDS. <https://www.dwds.de/d/korpora>

Το ψηφιακό λεξικό της γερμανικής γλώσσας (DWDS) είναι στην ουσία πολλά υποσώματα κειμένων, τα οποία προέρχονται από εφημερίδες, μυθιστορήματα και λογοτεχνία του 20ου αιώνα. Για την πρόσβαση τους ωστόσο απαιτείται εγγραφή. Οι ιδιότητες τους περιγράφονται μετά από έρευνα και στην αναζήτηση, μπορεί να δοθεί για παράδειγμα μία λέξη, ένα μέρος της λέξης κ.ο.κ Επίσης μπορούμε να ακούσουμε και την προφορά της λέξης που επιθυμούμε. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι πρόκειται για ένα σώμα με αποκλειστικά γερμανικά κείμενα, λογικό είναι πως και η προφορά μιμείται αυτή του γερμανικού προτύπου.

Τα είδη των σωμάτων κειμένων που διατίθενται στο DWDS είναι τα ακόλουθα:

- Referenzkorpora (σώματα κειμένων αναφοράς) που αφορούν εναρμονισμένα σώματα κειμένων σε σχέση με την πάροδο του χρόνου και το είδος των κειμένων.
- Zeitungskorpora (σώματα κειμένων από εφημερίδες) που είναι κείμενα είτε σε ρετρο-ψηφιοποιημένη μορφή είτε σε καθαρά ψηφιακή μορφή από ημερήσιες και εβδομαδιαίες εφημερίδες.
- Webkorpora (σώματα κειμένων από το διαδίκτυο) τα οποία έχουν παρθεί από διαδικτυακές πηγές.
- Spezielle Korpora (εξειδικευμένα σώματα κειμένων) που αφορούν ειδικούς τομείς της γλώσσας.

www.dwds.de

Wortschatz Leipzig

Το συγκεκριμένο όργανο συνδυάζει ένα ηλεκτρονικό λεξικό με ένα μεγάλο σώμα κειμένων και μας δίνει μορφολογικές, συντακτικές και λεξιλογικές πληροφορίες. Ολόκληρο το σώμα κειμένων είναι λημματοποιημένο, με τις επιμέρους μορφές των λέξεων να είναι ταξινομημένες στις βασικές μορφές, και ως εκ τούτου όλες οι μορφές είναι καταγεγραμμένες. Πρόκειται για ένα αυτόματο ομορτυνιστικό σώμα κειμένων και συνεπώς πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί όσον αφορά τα αποτελέσματα της έρευνας. <http://wortschatz.uni-leipzig.de/>

Korpus C4

Στο σώμα κειμένων C4 εμπεριέχονται το ψηφιακό λεξικό της γερμανικής γλώσσας (DWDS) με έδρα το Βερολίνο, η αυστριακή ακαδημία Corpus (AAC) με έδρα τη Βιέννη, το σώμα Νότιο Τυρόλο με έδρα το Bozen και τέλος το ελβετικό Textkorpus (CHTK) με έδρα τη Βασιλεία / Ζυρίχη. Πυρήνας δράσης του πρότζεκτ είναι η όσο το δυνατόν πιο πιστή αναπαράσταση της τυποποιημένης γερμανικής γλώσσας του 20^{ου} αιώνα καθώς και η ελεύθερη πρόσβαση των χρηστών στο διαδίκτυο. Το εν λόγω σώμα κειμένων απαρτίζεται από είκοσι εκατομμύρια λέξεις από το DWDS, 4,1 εκατομμύρια λέξεις κειμένου από το AAC, 1,7 εκατομμύρια λέξεις κειμένου από το

νότιο Τυρόλο και είκοσι εκατομμύρια λέξεις κειμένου από το CHTK.
<https://www.korpus-c4.org/index.php/de/projekt>

Μαθητικά σώματα κειμένων γερμανικών

Falko (Fehlerannotiertes Lernerkorpus des Deutschen als Fremdsprache). Suchmaschine: ANNIS2 (Humboldt-Universität zu Berlin). Πρόκειται για μαθητικά σώματα κειμένων με επισημειωμένα λάθη της γερμανικής γλώσσας ως ξένης και η μηχανή αναζήτησης του είναι το ANNIS2 που δημιουργήθηκε από το Παν/μιο του Humboldt στο Βερολίνο.

<http://korpling.german.hu-berlin.de/falko-suche>

3. Πιλοτικό ανοικτό σώμα κειμένων

3.1 Περιγραφή μαθητικών σωμάτων κειμένων (εκθέσεις μαθητών)

Σύμφωνα με τον Sinclair, για να επιλέξουμε σώματα κειμένων πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τα ακόλουθα κριτήρια: α) την τροπικότητά τους. Εδώ τα κείμενα είναι εκθέσεις μαθητών (γραπτά) β) το είδος του (μαθητικά σώματα) γ) το πεδίο ορισμού τους (κείμενα μαθητών μεσαίου επιπέδου B1-B2) δ) τη γλώσσα (γερμανικά) ε) τον εντοπισμό τους (εκθέσεις που γράφτηκαν στην Ελλάδα) στ) τη σχέση ανάμεσα στην ημερομηνία που γράφτηκαν και σ' αυτήν που εκδόθηκαν (Sinclair 2004). Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα μου βασίζεται σε εκθέσεις μαθητριών/ών μου στα πλαίσια ιδιαίτερων μαθημάτων. Η δειγματοληψία έγινε από δύο κατηγορίες, έφηβους και ενήλικες, έχοντας ως κοινό γνώμονα την προετοιμασία τους για την απόκτηση των πτυχίων B1 & B2, τόσο του κρατικού πιστοποιητικού γλωσσομάθειας όσο και του ιδιωτικού φορέα Goethe .

Το προφίλ των μαθητριών/ών μου είναι Έλληνίδες/ες που μαθαίνουν τη γερμανική γλώσσα. Παρατηρείται ότι οι περισσότεροι ενήλικοι/ες μαθητές/τριες μου είναι σαφώς πιο συνειδητοποιημένοι/ες και ο λόγος εκμάθησης της γλώσσας αφορά κυρίως τον εργασιακό τους τομέα (ξενοδοχουπάλληλοι, γιατροί-νοσηλεύτές/τριες που ενδιαφέρονται να δουλέψουν στη Γερμανία). Αναφορικά με τους/τις ανήλικους/ες

μαθητές/τριες μου, η εκμάθηση της γερμανικής σπάνια αποτελεί προϊόν συνειδητής επιλογής, δηλαδή να είναι μία από τις γλώσσες που προτιμούν να μάθουν. Ως επί το πλείστον είναι απόφαση των γονέων τους τόσο λόγω prestige αλλά και προσπαθώντας να τους εφοδιάσουν από νωρίς με προσόντα για τη μελλοντική ζωή τους (σπουδές/εργασία στο εξωτερικό, μόρια από πτυχία για πρόσληψη, οικογενειακές επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό στη Ρόδο).

Οι εκθέσεις που συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα είναι από τα σχολικά έτη 2016-2017, 2017-2018 και 2018-2019 όπου και χρησιμοποιήθηκε μία έκθεση από κάθε μαθητή/τρια (σύνολο είκοσι ένα αρχεία). Τα μαθήματα έλαβαν χώρα σε επαρχιακή πόλη της χώρας, τη Ρόδο και το περιεχόμενό των εκθέσεων είναι ως επί το πλείστον, email και απόψεις – γνώμες για συγκεκριμένα θέματα. Η δειγματοληψία πραγματοποιήθηκε έπειτα από προφορική συγκατάθεση από τη μεριά των μαθητών/τριών και των γονέων τους (όσον αφορά τους/τις ανήλικους/ες) και με την επιβεβαίωση μου, ότι θα διατηρήσω την ανωνυμία και θα χρησιμοποιηθούν για έρευνα. Στη συνέχεια μετέφερα τις εκθέσεις τους σε ηλεκτρονική μορφή (word) με την εικόνα τους να είναι αυτούσια, με τα όποια λάθη έχουν προκύψει, χωρίς καμία δική μου διόρθωση - παρέμβαση. Τέλος τις μετέτρεψα σε αρχεία txt. (*plain-text file*) με κωδικοποίηση (Unicode UTF-8) για να μπορεί να γίνει η επεξεργασία τους ως σώματα κειμένων πλέον.

Ακολούθησε μία λίστα στο Excel, στην οποία έγινε η κατηγοροποίηση σύμφωνα με τα αρχικά των ονομάτων των μαθητών/τριών με αύξοντα αριθμό και από δίπλα καταγράφηκαν ο αριθμός των λέξεων κάθε σώματος, το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο γλωσσομάθειας, η θεματολογία και τέλος η ημερομηνία που συντάχθηκαν.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
ΌΝΟΜΑ	ΑΡ.ΛΕΞΕΩΝ	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΕΠΙΠΕΔΟ	ΘΕΜΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ																					
ms_0001	139	ΓΥΝΑΙΚΑ	22	B2	ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΣΧΟΛΙΚΟΥΣ ΒΑΘΜΟΥΣ	25/09/2016																					
mt_0002	94	ΓΥΝΑΙΚΑ	14	B1	EMAIL ΓΙΑ ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	10/10/2016																					
en_0003	120	ΑΝΤΡΑΣ	30	B2	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	06/11/2016																					
mg_0004	94	ΓΥΝΑΙΚΑ	16	B1	EMAIL ΓΙΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ	02/12/2016																					
aa_0005	145	ΑΝΤΡΑΣ	14	B2	ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΔΙΟΔΙΑ	17/01/2017																					
fk_0006	113	ΑΝΤΡΑΣ	15	B2	EMAIL ΣΕ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΛΕΦ.	08/02/2017																					
tc_0007	164	ΑΝΤΡΑΣ	32	B2	ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ	12/03/2017																					
sp_0008	98	ΓΥΝΑΙΚΑ	14	B1	EMAIL ΓΙΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Η/Υ	14/09/2017																					
sk_0009	109	ΓΥΝΑΙΚΑ	17	B2	EMAIL ΓΙΑ ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΗ ΒΛΑΒΗΣ	05/10/2017																					
ck_0010	100	ΓΥΝΑΙΚΑ	12	B1	EMAIL ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ	10/11/2017																					
ez_0011	135	ΑΝΤΡΑΣ	28	B2	ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΥΠΝΟΥ	14/12/2017																					
gk_0012	94	ΓΥΝΑΙΚΑ	12	B1	ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΛΚΟΟΛ	08/01/2018																					
kk_0013	96	ΓΥΝΑΙΚΑ	13	B1	ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ	14/02/2018																					
ak_0014	94	ΓΥΝΑΙΚΑ	12	B1	ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	22/04/2018																					
dn_0015	94	ΑΝΤΡΑΣ	13	B1	ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	11/09/2018																					
ik_0016	94	ΑΝΤΡΑΣ	25	B1	ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΥΓΙΕΙΝΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ	07/10/2018																					
lf_0017	162	ΓΥΝΑΙΚΑ	35	B2	EMAIL ΓΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ (ΣΚΙΑΘΟΣ)	15/11/2018																					
br_0018	125	ΑΝΤΡΑΣ	16	B2	EMAIL ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΗ	08/12/2018																					
rc_0019	94	ΓΥΝΑΙΚΑ	14	B1	EMAIL ΣΕ ΦΙΛΗ ΓΙΑ PARTY	25/01/2019																					
op_0020	99	ΑΝΤΡΑΣ	14	B1	ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΦΙΛΙΑ	04/02/2019																					
ps_0021	92	ΑΝΤΡΑΣ	17	B1	ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ	10/05/2019																					

Σειρά έχει η επεξεργασία και ανάλυσή τους μέσω του Antconc, το οποίο πρόκειται για ένα λογισμικό ανάλυσης ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων με σκοπό να βρεθούν τα διάφορα γλωσσικά σχήματα. Δημιουργήθηκε από τον Laurence Anthony στο πανεπιστήμιο Waseda της Ιαπωνίας και είναι ένα από τα πιο καλοσχεδιασμένα και εύκολα στη χρήση εργαλεία ανάλυσης. Το σημαντικότερο βέβαια είναι πως η πρόσβαση του είναι ελεύθερη (<http://www.laurenceanthony.net/software/antconc/>).

3.2 Έρευνα και ανάλυση σωμάτων κειμένων μέσω του Antconc

Έχοντας κάνει εισαγωγή όλων των προς επεξεργασία αρχείων μας στο λογισμικό Antconc, ξεκινάμε την έρευνα μας από τη λίστα των λέξεων (Wortliste), όπου παρατηρούμε ότι η πιο συχνή λέξη στα σώματα κειμένων μας είναι η λέξη die ‘η, οι/τα’ - άρθρο ανάλογα με το αν πρόκειται για θηλυκό ή πληθυντικό αριθμό ή – εισάγει αναφορική πρόταση) και εμφανίζεται εκατό δεκαοκτώ φορές. Ακολουθεί το und ‘και’ (ενενήντα τρεις φορές), η προσωπική αντωνυμία ich ‘εγώ’ (ενενήντα δύο φορές), οι προσωπικές αντωνυμίες es, sie ‘αυτό, αυτή / αυτοί, ές, ά’ (σαράντα πέντε φορές) και τέλος το ρήμα ist ‘είναι’ στο β’ ενικό πρόσωπο (σαράντα τέσσερις φορές).

The screenshot shows the AntConc 3.5.8 interface. On the left, a list of corpus files is visible. The main window displays a word frequency list for the word 'die'. The list is sorted by frequency, with 'die' at rank 1 with a frequency of 118. Other words in the list include 'und', 'ich', 'es', 'sie', 'ist', 'für', 'mit', 'in', 'nicht', 'dass', 'leute', 'zu', 'das', 'der', 'viele', 'eine', 'gibt', 'den', 'kann', 'von', 'haben', 'sehr', 'ihnen', 'können', 'möchte', and 'zum'.

Rank	Freq	Word
1	118	die
2	93	und
3	92	ich
4	45	es
5	45	sie
6	44	ist
7	39	für
8	34	mit
9	31	in
10	31	nicht
11	30	dass
12	27	leute
13	26	zu
14	25	das
15	25	der
16	23	viele
17	20	eine
18	20	gibt
19	19	den
20	19	kann
21	19	von
22	17	haben
23	17	sehr
24	16	ihnen
25	16	können
26	16	möchte
27	15	zum

Below the list, there are search options: Search Term (für), Hit Location (Search Only: 0), and buttons for Start, Stop, Sort, and Clone Results. The search is set to 'Words' and 'Case' is checked.

Στη συνέχεια πατάμε πάνω στο die και μεταφερόμαστε στο συμφραστικό πίνακα (Konkordanzliste). Επιλέγουμε τα πρακάτω level 1 → 1L level 2 → 1R level 3 → 1R και παρατηρούμε ποιές λέξεις προηγούνται και ποιές έπονται του die. Διαπιστώνουμε ότι χρησιμοποιείται τόσο ως αντωνυμία που εισάγει αναφορική πρόταση (γραμμές 34, 36, 63, 64, 65, 71, 82, 83, 85, 86, 94) όσο και ως άρθρο σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις. Σχετικά με το αν πρόκειται για άρθρο, πρέπει να ελεγχθεί η συμφωνία δηλαδή αν οι μαθητές μας έχουν κάνει σωστή επιλογή του άρθρου (θηλυκό ή πληθυντικός) και αντίστοιχα αν έχει σχηματιστεί σωστά ο πληθυντικός των ουσιαστικών. Ως προς τα επίθετα τώρα που προσδιορίζουν τα ουσιαστικά πρέπει να ελέγξουμε αν έχει επιλεγεί η σωστή κατάληξη. Δεδομένου ότι ερευνούμε το die , αυτόματα συμπεραίνουμε ότι πρόκειται για ονομαστική ή αιτιατική θηλυκού και πληθυντικό αριθμό και συνεπώς η κατάληξη των επιθέτων για ονομαστική και αιτιατική θηλυκού θα είναι –e και για τις αντίστοιχες πτώσεις του πληθυντικού –e, –en ή –n, με κάποιες περιπτώσεις να σχηματίζουν δικό τους πληθυντικό όπως στην 2^η γραμμή (die Kinder ‘τα παιδιά’) και στη 13^η (die Lehrer ‘οι δάσκαλοι’) . Για παράδειγμα, για το θηλυκό η κατάληξη των επιθέτων στην ονομαστική και αιτιατική θηλυκού είναι –e και στον πληθυντικό για τις ίδιες πτώσεις -en. Στις αναφορικές προτάσεις η αναφορική αντωνυμία συμφωνεί πάντα σε πτώση και αριθμό με το υποκείμενο, στο οποίο αναφέρεται και καθώς εισάγει δευτερεύουσα το ρήμα πηγαίνει πάντα στο τέλος. Επίσης πριν την αντωνυμία βάζουμε πάντα

κόμμα. Ωστόσο στην 5η γραμμή έχουμε μια φαινομενικά αναφορική πρόταση, αλλά η επιλογή είναι άστοχη καθώς η σημασία της δεν είναι σωστή και στην 6ση το ρήμα (sind) ναί μεν είναι στο τέλος αλλά έχει προστεθεί δύο φορές εκ παραδρομής.

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Hits 118

Hit	KWIC	File
1	Die letzten Jahren wird die Umwelt sehr schnell	en_0003.txt
2	die Kinder konfortieren. Die Kinder manchmal irren si	ms_0001.txt
3	die Leute sollen freiwillig arbeiten. Sie können die	dn_0015.txt
4	die Leute wird zum Umweltschutz und zum unseren	ck_0010.txt
5	die ich nicht die richtigen Kenntnisse habe. Der	en_0003.txt
6	die Leute die ganze Nacht, aber sie ändern	aa_0005.txt
7	die Eltern kennenlernen und viele Diskussionen über	ms_0001.txt
8	die Menschen haben nicht so viel Stress mit	ik_0016.txt
9	die Identität der Passagiere bitten. Es gibt einige	ms_0001.txt
10	die Angst und der Stress sind einige Gründe	ez_0011.txt
11	Die Medikamenten werden den Leuten helfen, weil die	ms_0001.txt
12	die Leute Massenverkehrsmittel, wie den Bus, den Zug,	kk_0013.txt
13	die Lehrer können auch die Eltern kennenlernen und	ms_0001.txt
14	die Leute nicht und wenn ein illegaler Passagier	aa_0005.txt
15	die ältere Generation kann es nicht verstehen, weil	ps_0021.txt
16	die Leute sollen etwas für den Umweltschutz machen.	en_0003.txt
17	die Leute nicht wissen, wo die Polizei ist.	aa_0005.txt
18	die Leute sich überzeugen, der Umwelt zu helfen.	en_0003.txt
19	die beste Jahreszeit für die Leute , die Skiathos	if_0017.txt
20	die Frauen diese Arbeiten besser machen, aber ich	ps_0021.txt
21	die Medikamenten nicht unbedingt sind und es gibt	ez_0011.txt
22	die Menschen mehr aufpassen sollen, was sie essen.	ik_0016.txt
23	die Lehrer können auch Email senden. Mit diesem	ms_0001.txt
24	die schlechte geographische Lage beeinflusst den Schl	ez_0011.txt
25	die Leute sollen Ihr Körper lieben. Alle Leute	fk_0006.txt
26	die Firma schickt ein Ersatzakku, aber ich habe	ms_0001.txt
27	die anderen Kinder und die Lehrer sollen es	ms_0001.txt
28	die Arbeit gewählt haben. Aber ich muss Sie	br_0018.txt
29	die Arbeit bin. Sie beauftragen mich in einer	ck_0010.txt

Search Term Words Case Regex Search Window Size 50

Start Stop Sort Show Every Nth Row 1

Kwic Sort Level 1 1L Level 2 1R Level 3 1R

Total No. 21 Files Processed

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Hits 118

Hit	KWIC	File
28	bin sehr froh, dass Sie mich für die Arbeit gewähit haben. Aber ich muss Sie	br_0018.txt
29	Ihnen mitteilen, dass ich nicht richtige für die Arbeit bin. Sie beauftragen mich in einer	ck_0010.txt
30	mich sehr darüber gefreut. Vielen Dank für die Einladung, ich komme auf jeden Fall. Ich	rc_0019.txt
31	informieren. Wenn die Lehrer die Eltern für die Fortschritt ihrer Kinder informieren möchten, kön	ms_0001.txt
32	ich glaube, dass es keinen Grund für die Genutz von Maut-Gebühren gibt. Die Leute	aa_0005.txt
33	bitten. Es gibt einige andere Alternativen für die Instandhaltung in eines Land Straßennetzes. Am An	ms_0001.txt
34	Note. Es gibt viele anderen Wege für die Lehrer, die Eltern oder die Kinder zu	dn_0015.txt
35	meine Meinung äußern. Es ist wichtig für die Leute ihre Gesellschaft zu helfen. Die Jugendlich	ms_0001.txt
36	ich glaube, dass die beste Jahreszeit für die Leute , die Skiathos besuchen möchten, ist der	if_0017.txt
37	um Verständnis und entschuldigen Sie mich für die Störung. Ich wünsche Ihnen einen guten Tag.	ck_0010.txt
38	um Verständnis und entschuldigen Sie mich für die Störung. Ich wünsche Ihnen einen guten Tag.	fk_0006.txt
39	meine Position und entschuldigen Sie mich für die Störung. Mit herzlichen Grüßen, M.T	mt_0002.txt
40	um Verständnis und entschuldigen Sie mich für die Störung. Ich warte auf Ihre Antwort. Mit	sk_0009.txt
41	um Verständnis und entschuldigen Sie mich für die Störung. Ich hoffe zu Ihnen einen guten	sp_0008.txt
42	auch fit und machen etwas gutes für die Umwelt. Es würde besser, wenn die Leute	kk_0013.txt
43	en Krankenhaus gehen. Entschuldigung Sie mich für die Verzögerung und ich möchte um Ihnen einen	mt_0002.txt
44	Computer kaufen. Ich möchte Ihnen Erlaubnis für die Änderung und die Lieferung des Computer in	sp_0008.txt
45	, ist es besser zu einem Psychologe gehen. Die Schönheitsoperationen schaden jemandes Körper und	tc_0007.txt
46	elten und erwachsen werden anderen Geschlechtern. Die Kinder können Spielzeuge in einer Werkstatt mit	ck_0010.txt
47	für die Genutz von Maut-Gebühren gibt. Die Leute vermissen nur ihr Geld und ihre	aa_0005.txt
48	Heutzutage viele Leute hauptsächlich die Mädchen, machen Schönheitsoperationen. Die meiste	tc_0007.txt
49	für die Leute ihre Gesellschaft zu helfen. Die Jugendliche möchten etwas interessant machen, wen	dn_0015.txt
50	esem Thema ist negativ. Die Lehrer herunterstufen die Kinder. Die Lehrer sollen mit dem gleichen	ms_0001.txt
51	. Aber ich muss Sie mitteilen, dass ich die Arbeit nicht übernehmen kann, weil mein Programm	br_0018.txt
52	bernehmen. Ich möchte Ihnen informieren, dass ich die Situation verstehe und ich bin sehr froh,	br_0018.txt
53	wenn ein illegaler Passagier gibt, sehen ihm die Polizisten.	aa_0005.txt
54	, der Ersatzakku zu Ihnen bringen und ihm die richtige Bestellung, beziehungsweise das Smartpho	fk_0006.txt
55	Hotelfachkraft machen, aber ich brauche aus ihnen die Unterlage für meine Bewerbung. Ich hoffe, Sie	mg_0004.txt
56	sind und das verursacht viele Problemen in die Gesundheit. Ein Glas Bier oder Wein ist	gk_0012.txt

Search Term Words Case Regex Search Window Size 50

Start Stop Sort Show Every Nth Row 1

Kwic Sort Level 1 1L Level 2 1R Level 3 1R

Total No. 21 Files Processed

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Hits 118

File

Hit	Kwic	File
54	, der Ersatzakku zu Ihnen bringen und ihm	fk_0006.txt
55	Hotelfachkraft machen, aber ich brauche aus ihnen	mg_0004.txt
56	sind und das verursacht viele Probleme in	gk_0012.txt
57	Theatergruppe Nefeles. Das Ziel des Museums ist	ak_0014.txt
58	und das Leben viel schneller geworden ist	ez_0011.txt
59	, weil sie arbeiten. Ein wichtiger Grund ist	ik_0016.txt
60	Hier in Griechenland ist	ik_0016.txt
61	Hier in Griechenland ist	ps_0021.txt
62	, dass wenn es kein Auto gibt, ist	kk_0013.txt
63	dagegen Alkohol, aber ich bin gegen Jugendlichen,	gk_0012.txt
64	afen oder spielen. Ich kenne vielen Jugendlichen,	dn_0015.txt
65	für das Leben. Es gibt viele Jugendlichen,	gk_0012.txt
66	Ihnen einen neuen Abgabetermin bitten. Ich kann	mt_0002.txt
67	in eines Land Straßennetzes. Am Anfang kann	aa_0005.txt
68	st negativ. Die Lehrer herunterstufen die Kinder,	ms_0001.txt
69	bin eine Studentin von den erst Klasse	mt_0002.txt
70	eine Diskussionsendung zum Thema «kommunikation»	gk_0012.txt
71	ist Plastik, die von Kim Kardashian kommt	tc_0007.txt
72	dem gleichen Weg alle die Kinder kontrollieren.	ms_0001.txt
73	n die Leute und die Verkehrsmittel kontrollieren.	aa_0005.txt
74	und andere Zeit können viele Probleme kosten.	tc_0007.txt
75	der Woche abgeben es. Ich wäre krank	mt_0002.txt
76	Sehr geehrte Frau Kraus,	fk_0006.txt
77	alle Leute ein großes Kost bezahlen können.	aa_0005.txt
78	kann die Polizei darauf achten. Sie können	aa_0005.txt
79	die Leute sollen freiwillig arbeiten. Sie können	dn_0015.txt
80	gibt viele anderen Wege für die Lehrer,	ms_0001.txt
81	die Kinder zu informieren. Wenn die Lehrer	ms_0001.txt
82	ein großes Kost bezahlen können. Die Leute,	aa_0005.txt

Search Term Words Case Regex

Search Window Size 50

Start Stop Sort Show Every Nth Row 1

Kwic Sort Level 1 1L Level 2 1R Level 3 1R

Total No. 21 Files Processed

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Hits 118

File

Hit	Kwic	File
84	alle Leute ein großes Kost bezahlen können.	aa_0005.txt
85	kann die Polizei darauf achten. Sie können	aa_0005.txt
86	die Leute sollen freiwillig arbeiten. Sie können	fk_0006.txt
87	gibt viele anderen Wege für die Lehrer,	ms_0001.txt
88	die Kinder zu informieren. Wenn die Lehrer	ms_0001.txt
89	ein großes Kost bezahlen können. Die Leute,	aa_0005.txt
90	mich, ich verstehe, dass dieser Sektor Leute,	ck_0010.txt
91	den Autobahnen gibt. Dort arbeiten die Leute	aa_0005.txt
92	Heutzutage gibt es Medikamenten für Leute,	ms_0001.txt
93	, dass die beste Jahreszeit für die Leute,	dn_0015.txt
94	um eine Sammlung mit viele Spielzeugen, mit	tc_0007.txt
95	. Meine Meinung zu diesem Thema ist negativ.	ez_0011.txt
96	habe. Der Sektor von Kardiologie ist nicht	gk_0012.txt
97	mich in einer Arbeit, die ich nicht	ez_0011.txt
98	ändern mit anderen Leute. Sie kontrollieren, ob	mg_0004.txt
99	Wege für die Lehrer, die Eltern oder	mg_0004.txt
100	. Es ist sehr wichtig deine Mitmenschen oder	ps_0021.txt
101	zu machen. Das berühmteste Art ist Plastik,	ps_0021.txt
102	chlich die Mädchen, machen Schönheitsoperationen,	br_0018.txt
103	n. Menschen brauchen diese Medikamenten, weil sie	ps_0021.txt
104	Unterlage für meine Bewerbung. Ich hoffe, Sie	ps_0021.txt
105	ist es nötig den Haushalt zu teilen.	ms_0001.txt
106	den anderen Kollegen zusammenarbeiten würden und	ms_0001.txt
107	können zum Beispiel kochen und aufräumen und	ms_0001.txt
108	in einem Text nicht gut schreiben und	ms_0001.txt
109	nicht richtig für die anderen Kinder und	ms_0001.txt
110	möchte Ihnen Erlaubnis für die Änderung und	sp_0008.txt

Search Term Words Case Regex

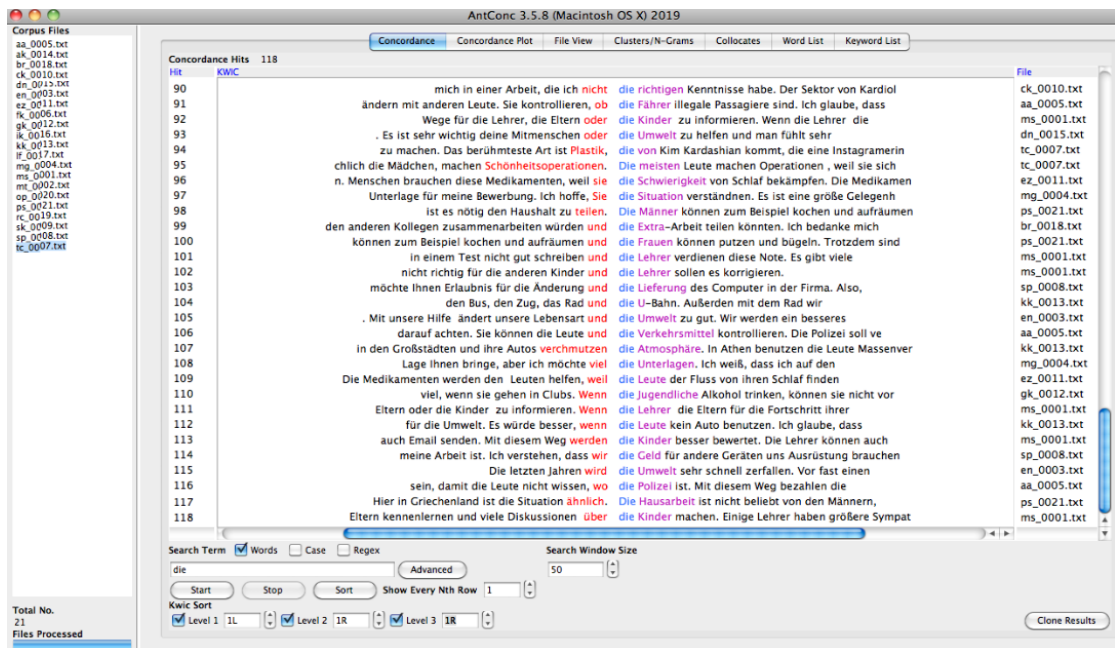
Search Window Size 50

Start Stop Sort Show Every Nth Row 1

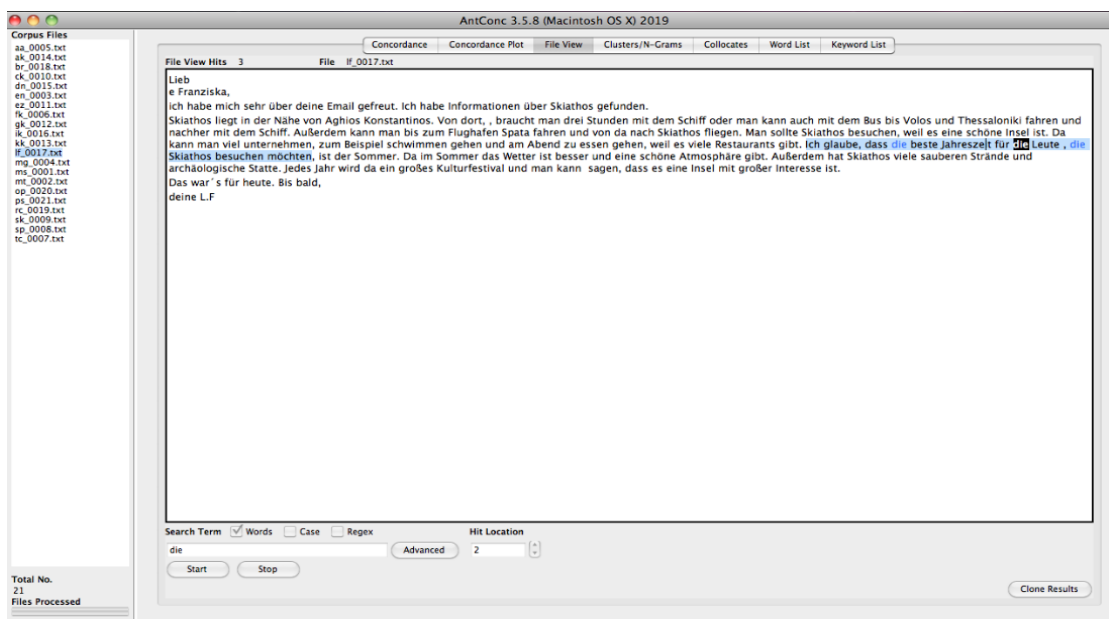
Kwic Sort Level 1 1L Level 2 1R Level 3 1R

Total No. 21 Files Processed

Στην 36η γραμμή, υπάρχει και ως άρθρο αλλά και ως αντωνυμία που εισάγει αναφορική πρόταση λίγο πιο κάτω «Ich glaube, dass die beste Jahreszeit für die Leute, die Skiathos besuchen möchten, ist der Sommer» ‘Πιστεύω ότι η καλύτερη εποχή για τους ανθρώπους, οι οποίοι θα ήθελαν να επισκεφθούν τη Σκιάθο, είναι το καλοκαίρι’ με τη σωστή σύνταξη να έχει ως εξής: Ich glaube, dass die beste Jahreszeit für die Leute, die Skiathos besuchen möchten, der Sommer ist. Για να δούμε ολόκληρη την πρόταση πατάμε πάνω στη γραμμή που μας ενδιαφέρει και μας μεταφέρει στο σώμα κειμένων που βρίσκεται (Dateiansicht).

Σειρά έχει η λίστα συνεμφανιζόμενων λέξεων (Kollokationen), όπου ορίζουμε για αριστερά 1L και για δεξιά 1R για να δούμε την αμέσως προηγούμενη και αμέσως επόμενη λέξη. Παρατηρούμε λοιπόν ότι το die συνοδεύεται πιο συχνά από το ουσιαστικό die Leute ‘οι άνθρωποι’ (είκοσι δύο φορές με δεκαεπτά φορές να είναι στα δεξιά του) που σημαίνει ότι πρόκειται για άρθρο. Ακολουθεί η πρόθεση für ‘για’ (δεκαοκτώ φορές), η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση προηγείται του die και μεταφράζεται για την / τους, τα.

Rank	Freq	Freq(L)	Freq(R)	Stat	Collocate
1	22	5	17	4.03014	leute
2	18	18	0	3.21011	für
3	10	2	8	4.47759	lehrer
4	9	1	8	4.03608	kinder
5	8	8	0	0.78643	und
6	6	6	0	1.45112	ist
7	5	0	5	4.06256	umwelt
8	5	0	5	4.32559	störung
9	4	0	4	4.00366	situation
10	4	4	0	1.41870	dass
11	4	1	3	2.86616	arbeit
12	3	3	0	2.45112	wenn
13	3	0	3	4.32559	polizei
14	3	0	3	3.58863	menschen
15	3	3	0	1.91055	können
16	3	3	0	4.32559	jugendlichen
17	3	2	1	-0.61301	ich
18	3	0	3	4.32559	eltern
19	3	1	2	2.58863	auf
20	3	3	0	3.32559	alle
21	2	2	0	-0.16626	sie
22	2	1	1	4.32559	schönheitsoperationen
23	2	0	2	3.74063	richtige
24	2	2	0	2.51824	oder
25	2	2	0	0.37139	nicht
26	2	0	2	3.32559	medikamenten
27	2	2	0	1.07766	kann
28	2	0	2	4.32559	jugendliche

Προχωρώντας την έρευνά μας, οδηγούμαστε στις συστοιχίες / N – γραμμάτια (Clusters/ N – Grams), όπου μας επιτρέπεται να βρούμε τις κοινές εκφράσεις στα ΣΚ μας. Επιλέγοντας λοιπόν να αναζητήσουμε τη θέση του όρου στα αριστερά, βλέπουμε ότι η πιο κοινή έκφραση στην περίπτωση μας είναι die Leute (δεκαεπτά φορές) και έπονται die Kinder και die Lehrer (οκτώ φορές).

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Concordance Plot File View Clusters/N-Grams Collocates Word List Keyword List

Total No. of Cluster Types 62 Total No. of Cluster Tokens 118

Rank	Freq	Range	Cluster
1	17	7	die leute
2	8	2	die kinder
3	8	1	die lehrer
4	5	5	die störung
5	5	3	die umwelt
6	4	4	die situation
7	3	2	die arbeit
8	3	1	die eltern
9	3	1	die menschen
10	3	1	die polizei
11	2	2	die auf
12	2	1	die frauen
13	2	2	die ganze
14	2	2	die hausarbeit
15	2	2	die jugendliche
16	2	1	die medikamenten
17	2	2	die richtige
18	1	1	die alkohol
19	1	1	die anderen
20	1	1	die angst
21	1	1	die atmosphäre
22	1	1	die beste
23	1	1	die eine
24	1	1	die einladung
25	1	1	die extra
26	1	1	die firma
27	1	1	die fortschritt

Search Term Words Case Regex N-Grams Cluster Size Min: 2 Max: 2

Start Stop Sort Advanced

Sort by Invert Order Search Term Position Min. Freq. Min. Range 1 1

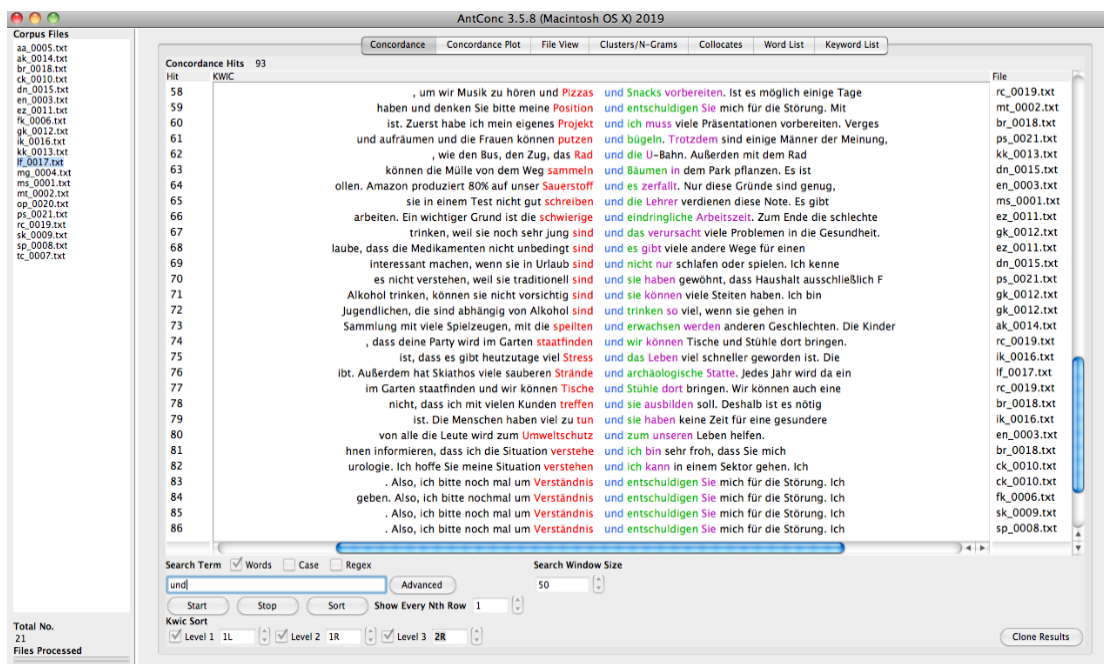
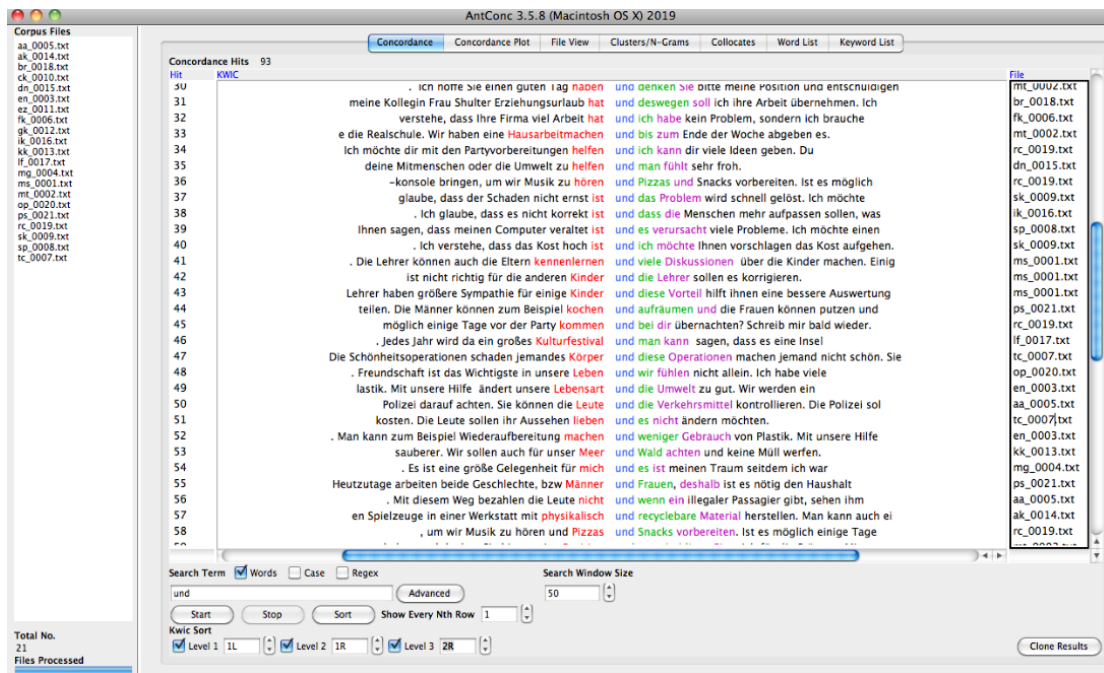
Sort by Freq On Left On Right

Total No. 21 Files Processed

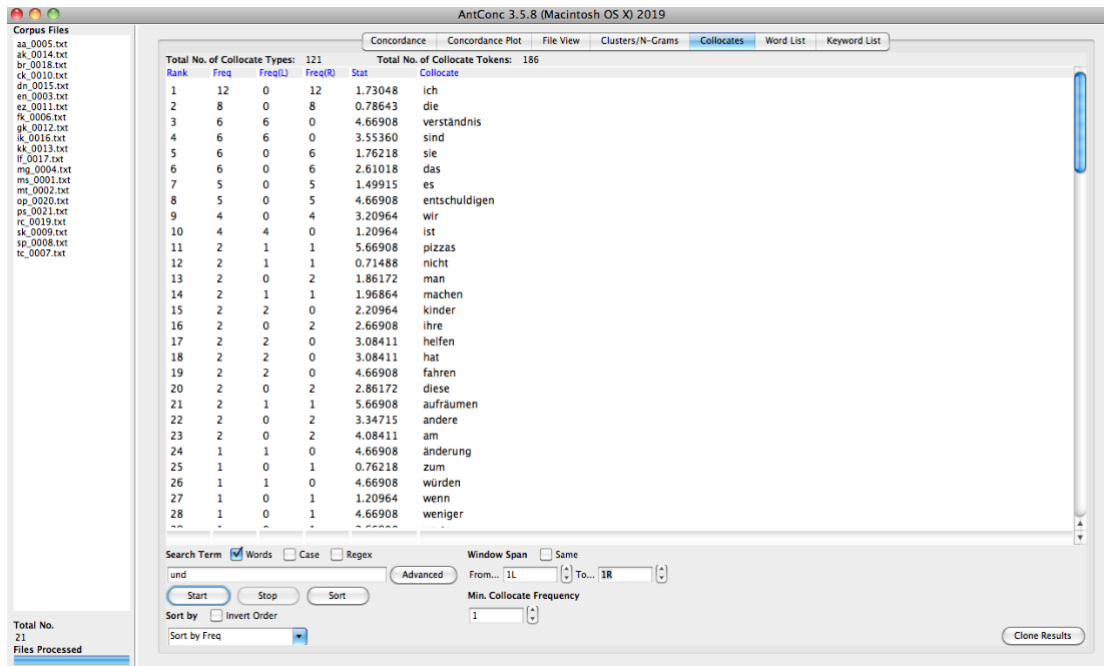
Συνοψίζοντας συμπεραίνουμε ότι οι μαθητές γνωρίζουν τους κανόνες των άρθρων αφού αναγνώρισαν τα ουσιαστικά θηλυκού γένους και επέλεξαν το σωστό άρθρο όπως επίσης γνωρίζουν το σχηματισμό του πληθυντικού αριθμού, βάζοντας τις σωστές καταλήξεις στα ουσιαστικά. Το ίδιο ισχύει και για τη δευτερεύουσα αναφορική πρόταση όπου πρόσεξαν η αναφορική αντωνυμία να συμφωνεί σε αριθμό και πτώση με το υποκείμενο της κύριας πρότασης. Συνεπώς δε χρειάζεται να προχωρήσουμε σε παραιτέρω εξάσκηση αυτών.

Ακολουθεί η μελέτη του συνδετικού συνδέσμου und ‘και’. Πατώντας πάλι στη λέξη στη λίστα των λέξεων, μεταφερόμαστε στο συμφραστικό πίνακα όπου ορίζουμε για level 1 → 1L level 2 → 1R level 3 → 2R. Το und όπως βλέπουμε, μπορεί να συνδέσει λέξεις μεταξύ τους όπως στην 3η γραμμή Angst und Stress ‘φόβος και άγχος’, στην 5^η γραμμή mit der Arbeit und dem Leben ‘με τη δουλειά και τη ζωή’, στην 9^η für das Bad und das Spülen ‘για το μπάνιο και το πλύσιμο των πιάτων’, στην 58^η Männer und Frauen ‘άντρες και γυναίκες’ κ.α. Εισάγει όμως και κύρια πρόταση καθώς ανήκει στην κατηγορία των λεγόμενων aduso (aber ‘αλλά’, denn ‘επειδή’, und, sondern ‘αλλά’ για άρνηση, oder ‘ή’). Η πλειονότητα των παραδειγμάτων στο συμφραστικό πίνακα αφορά κύριες προτάσεις και η σύνταξη είναι η γνωστή (υποκείμενο – ρήμα). Ωστόσο σε περιπτώσεις που μετά το und έχουμε τροπικό, τοπικό ή χρονικό επίρρημα,

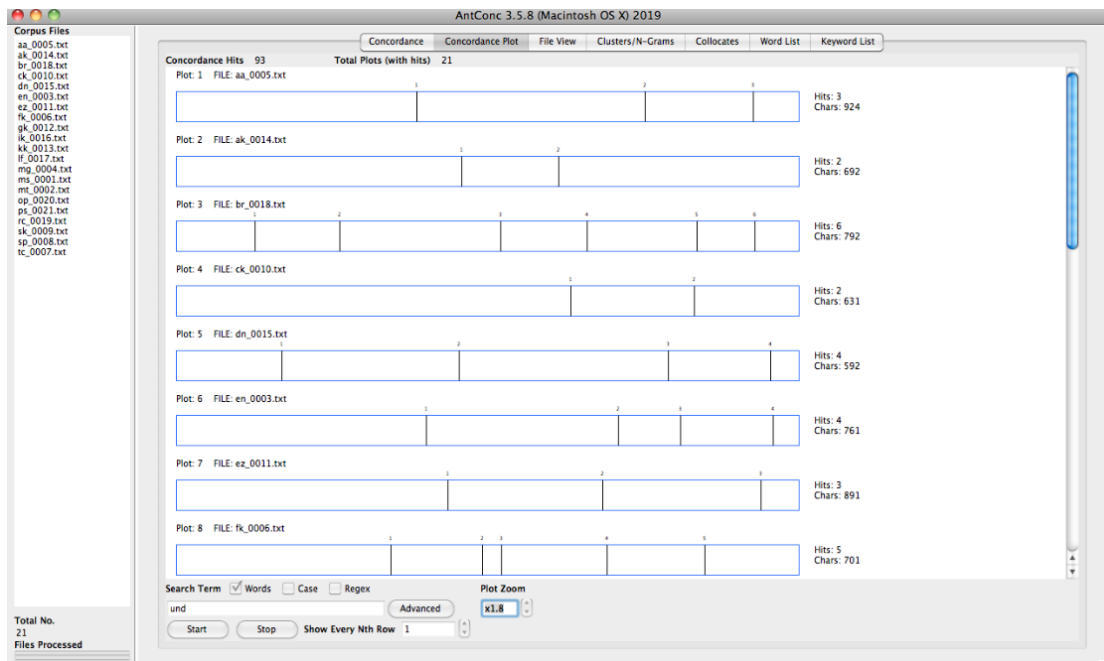
έχουμε την ακόλουθη σύνταξη (ρήμα – υποκείμενο) όπως στην 27η γραμμή που υπάρχει λάθος «...und am nächsten Tag ihre Nase hat angeschwellt» ‘η μύτη της πρήστηκε’, ενώ θα έπρεπε να είναι ...und am nächsten Tag hat ihre Nase angeschwellt καθώς η έκφραση am nächsten Tag δηλώνει χρόνο. Την ίδια σύνταξη παρατηρούμε και στην 30η γραμμή «...und denken Sie bitte...» ‘και σκεφτείτε παρακαλώ’ και 59^η γραμμή «...und entschuldigen Sie mich für die Störung» ‘συγχωρέστε με για την ενόχληση’, μόνο που εδώ πρόκειται για τύπους προστακτικής στον πληθυντικό ευγενείας και ο σχηματισμός της γίνεται με αντιστροφή όρων δηλαδή ρήμα και υποκείμενο. Τέλος σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρείται μετά το und και σύνδεσμος που εισάγει δευτερεύουσα όπως το dass στην 38^η γραμμή «...und dass die Menschen mehr aufpassen sollen» ‘...και ότι οι άνθρωποι πρέπει να προσέχουν περισσότερο’, με συνακόλουθο το ρήμα να μπαίνει στην τελευταία θέση.

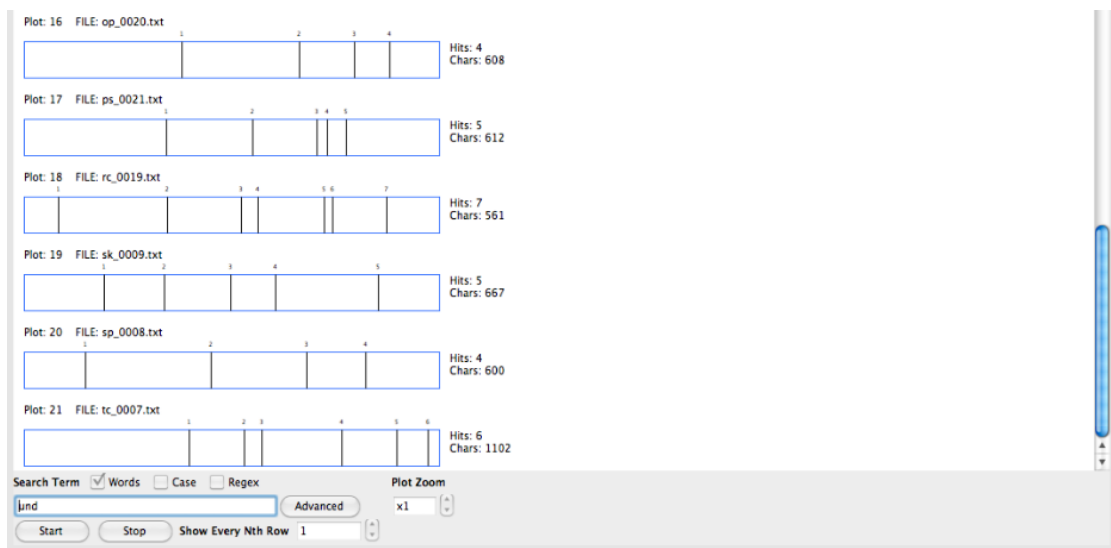
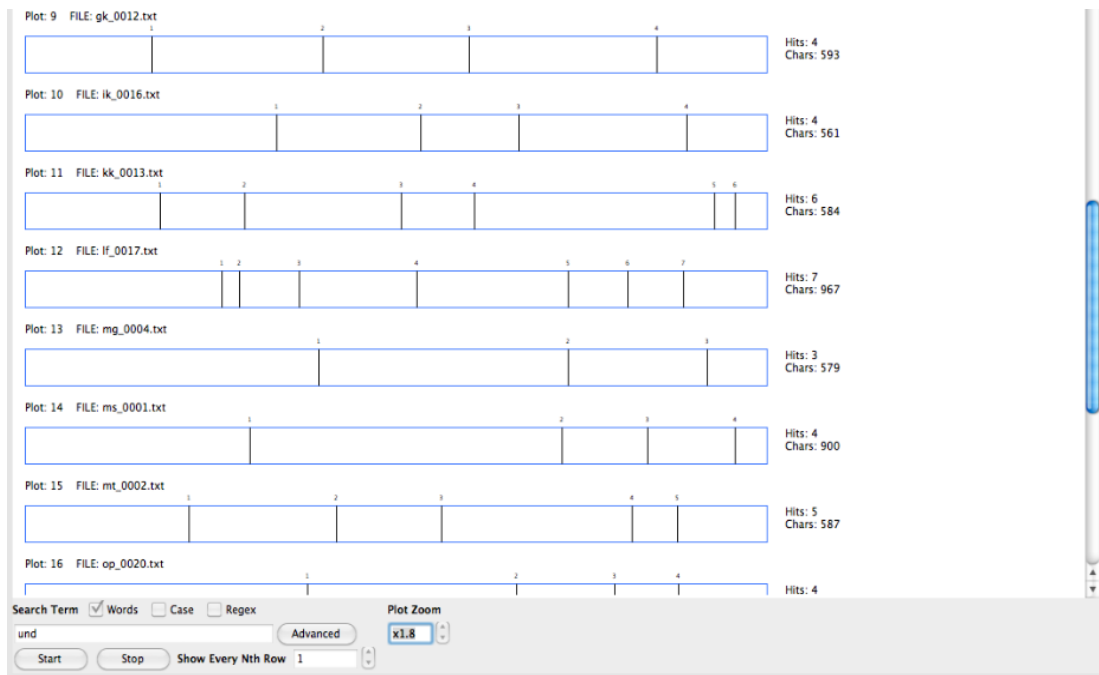

Τόσο στις συνεμφανίσεις όσο και στις συστοιχίες βλέπουμε ότι το und συνοδεύεται περισσότερο από την προσωπική αντωνυμία ich (δώδεκα φορές) και το οριστικό άρθρο die (οκτώ φορές).

Τέλος, στην επιλογή Concordance Plot (Konkordanz - Plot) εμφανίζονται με γραφική παράσταση τα αποτελέσματα της ανάλυσης με μορφή barcode. Πιο συγκεκριμένα δείχνει τη θέση του die στα σώματα κειμένων που εμφανίζεται.

Οδηγούμαστε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι γνωρίζουν τη σύνταξη με το und και σε αυτό το σημείο μπορούν να δοθούν ασκήσεις συμπλήρωσης κενών ή σχηματισμού προτάσεων (όροι στη σωστή σειρά) για να ελέγξουμε αν θυμούνται και τους υπόλοιπους συνδέσμους που εισάγουν κύρια πρόταση (aduso).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι προσωπικές αντωνυμίες ich ‘εγώ’, sie ‘αυτή, αυτοί – ές – ά, εσείς’ (πληθ. ευγενείας), es ‘αυτό’, οι οποίες έχουν το ρόλο

υποκειμένου. Μέσω του προγράμματος επεξεργασίας και ανάλυσης μπορούμε να ελέγξουμε αν υπάρχει συμφωνία δηλαδή αν οι καταλήξεις των ρημάτων συμβαδίζουν με το εκάστοτε υποκείμενο. Αναφορικά με το ich η κατάληξη είναι –e και για τα sie/es η κατάληξη είναι –t, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις όπως το ρήμα wissen ‘ξέρω’, που στο πρώτο και τρίτο ενικό πρόσωπο γίνεται weiß καθώς και τα modalverben können ‘μπορώ’, müssen ‘πρέπει’, dürfen ‘επιτρέπεται’, wollen ‘θέλω’, möchten ‘θα ήθελα’, sollen ‘οφείλω’. Για παράδειγμα ich kann – sie / es kann. Σχετικά με τα βοηθητικά ρήματα (είμαι, έχω και γίνομαι) έχουν δικό τους σχηματισμό στην κλίση π.χ ich bin sie/es ist ,ich habe sie/es hat, ich werde sie/es wird. Όσο για Sie που είναι ο τύπος της ευγενείας ή το sie του πληθυντικού , η κατάληξη είναι για όλα τα ρήματα –n ή –en. Πιο συγκεκριμένα, μελετάμε πρώτα το ich στο συμφραστικό πίνακα ορίζοντας για level 1 → 1L level 2→ 1R level 3→ 1R . Μας ενδιαφέρει να ελέγξουμε αν οι καταλήξεις των ρημάτων είναι οι σωστές. Πολλές φορές, ειδικά αν πρόκειται για μεγάλες προτάσεις και μάλιστα δευτερεύουσες, οι μαθητές ξεχνάνε το υποκείμενο που έχουν βάλει με αποτέλεσμα να παρατηρείται λάθος κατάληξη, με ποιο συχνό λάθος τη χρήση του απαρεμφάτου. Κάτι τέτοιο ωστόσο δεν παρατηρείται στα σώματα κειμένων μας, μιας και μιλάμε για καλό επίπεδο γνώσης γι’ αυτό δεν υπάρχει λόγος να προσθέσουμε όλες τις γραμμές αλλά δείγμα αυτών.

The screenshot shows the AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019 interface. The main window displays a concordance search for the word "ich". The search term is "ich" and the search window size is set to 50. The concordance table shows 92 hits. The KWIC column displays the context of the word "ich" in the text, and the File column shows the source file for each hit. The search controls at the bottom include options for Search Term, Case, and Regex, and buttons for Start, Stop, Sort, and Show Every Nth Row. The KWIC Sort options are checked for Level 1 1L, Level 2 1R, and Level 3 1R.

Hit	KWIC	File
1	ich habe im Radio eine Diskussionsendung zum Thema «	dn_0015.txt
2	ich habe im Fernsehen eine Diskussionsendung zum Them	gk_0012.txt
3	ich bin gegen Jugendlichen, die Alkohol trinken, weil	gk_0012.txt
4	ich brauche aus Ihnen die Unterlage für meine	mg_0004.txt
5	ich glaube es ist nicht richtig.	ps_0021.txt
6	ich habe ein Smartphone gekauft. Ich verstehe, dass	fk_0006.txt
7	ich muss Sie mitteilen, dass ich die Arbeit	br_0018.txt
8	ich möchte viel die Unterlagen. Ich weiß, dass	mg_0004.txt
9	ich studiere Neurologie. Ich hoffe Sie meine Situatio	ck_0010.txt
10	ich habe viele Freunde und wir haben immer	op_0020.txt
11	ich bitte noch mal um Verständnis und entschuldigen	ck_0010.txt
12	ich bitte nochmal um Verständnis und entschuldigen Si	fk_0006.txt
13	ich bitte noch mal um Verständnis und entschuldigen	sk_0009.txt
14	ich bitte noch mal um Verständnis und entschuldigen	sp_0008.txt
15	ich habe wichtige Fotos und andere Dokumente und	fk_0006.txt
16	ich möchte Ihr Erlaubnis, um den Elektriker anzurufe	sk_0009.txt
17	ich habe gehört, dass meine Kollegin Frau Shulter	br_0018.txt
18	ich glaube, dass wenn es kein Auto gibt,	kk_0013.txt
19	ich hoffe, Sie die Situation verstanden. Es ist	nt_0002.txt
20	ich kann die Hausarbeit nächste Woche abgeben zu	mg_0004.txt
21	ich möchte Sie mitteilen, dass der Warmwasser-Boiler	sk_0009.txt
22	ich auf den besten Angestellte war und ich	mg_0004.txt
23	ich die Situation verstehe und ich bin sehr	br_0018.txt
24	ich die Arbeit nicht übernehmen kann, weil mein	sk_0009.txt
25	ich in einen schere Lage Ihnen bringe, aber	sp_0008.txt
26	ich mit vielen Kunden treffen und sie ausbilden	fk_0006.txt
27	ich nicht richtige für die Arbeit bin. Sie	sk_0009.txt
28	ich nicht die richtigen Kenntnisse habe. Der Sektor	br_0018.txt
29	ich komme auf jeden Fall. Ich möchte dir	br_0018.txt

Πατώντας τώρα στις συνεμφανίσεις, στη 1^η θέση συναντάμε το möchte (δεκαέξι φορές) και το habe (δεκατρείς φορές, δύο στα αριστερά του και έντεκα στα δεξιά του).

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Concordance Plot File View Clusters/N-Grams Collocates Word List Keyword List

Total No. of Collocate Types: 82 Total No. of Collocate Tokens: 182

Rank	Freq	Freq(L)	Freq(R)	Stat	Collocate
1	16	0	16	4.68467	möchte
2	13	2	11	4.57776	habe
3	12	12	0	1.73048	und
4	11	0	11	4.68467	glaube
5	7	7	0	4.49203	aber
6	6	0	6	3.02171	kann
7	6	6	0	2.36274	dass
8	5	0	5	4.68467	hoffe
9	5	0	5	4.19925	bitte
10	4	4	0	4.36274	störung
11	4	0	4	4.09971	bin
12	4	4	0	4.68467	also
13	3	0	3	4.26963	versteh
14	3	0	3	1.31544	nicht
15	3	0	3	4.68467	muss
16	3	3	0	0.81020	ist
17	3	3	0	2.18217	haben
18	3	1	2	-0.61301	die
19	2	0	2	4.68467	wünsche
20	2	0	2	4.68467	weiß
21	2	0	2	4.68467	spreche
22	2	2	0	4.68467	sondern
23	2	0	2	0.59721	mit
24	2	2	0	3.36274	finden
25	2	0	2	4.68467	brauche
26	1	1	0	3.68467	übernehmen
27	1	0	1	3.68467	wäre
28	1	0	1	3.68467	warte

Search Term Words Case Regex Window Span Same
 From... 1L To... 1R
 Min. Collocate Frequency 1
 Sort by Invert Order Sort by Freq
 Clone Results

Στις συστοιχίες ακολούθως, παρατηρούμε ότι η πιο κοινή έκφραση είναι ich möchte (16 φορές) και ich glaube ‘πιστεύω’, ich habe (έντεκα φορές).

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

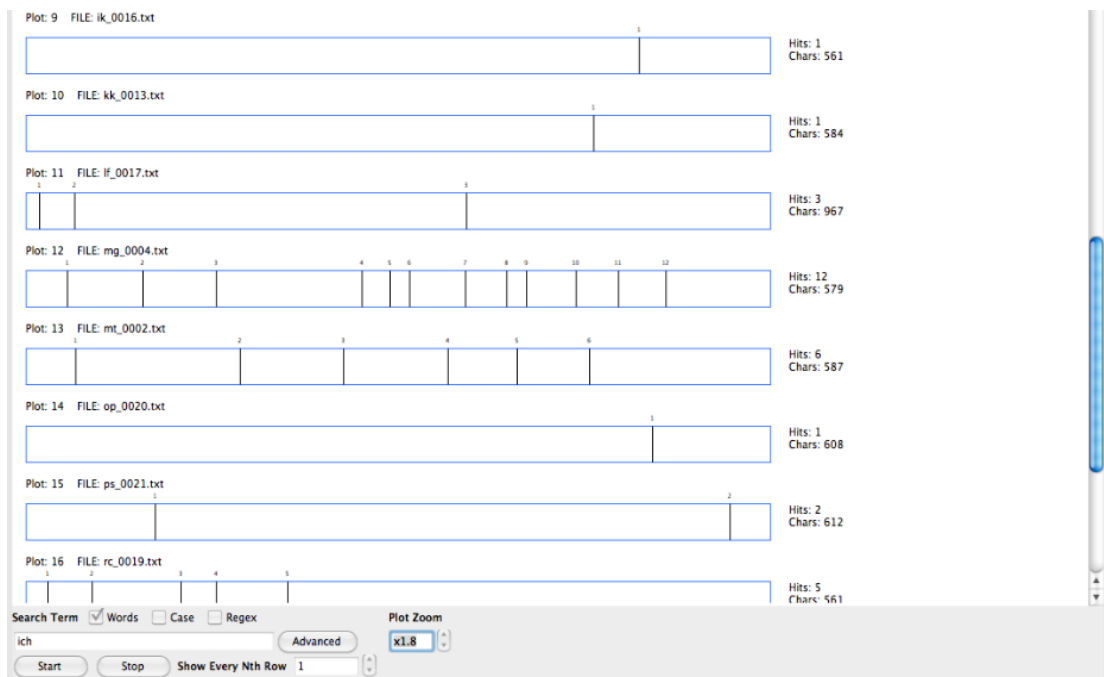
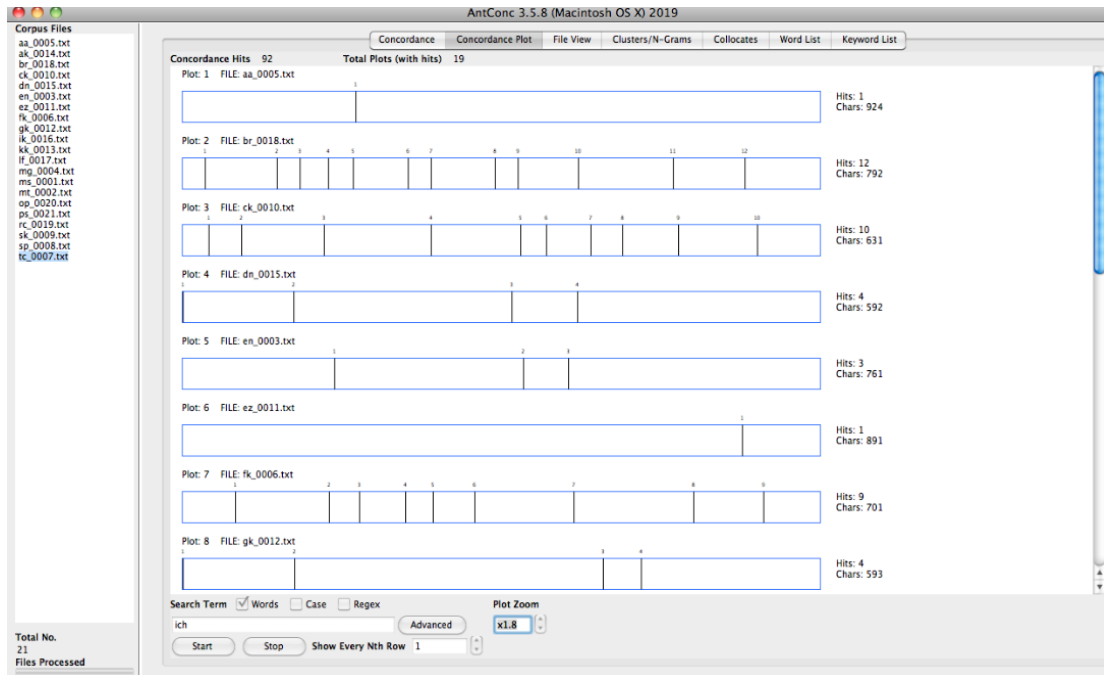
Concordance Concordance Plot File View Clusters/N-Grams Collocates Word List Keyword List

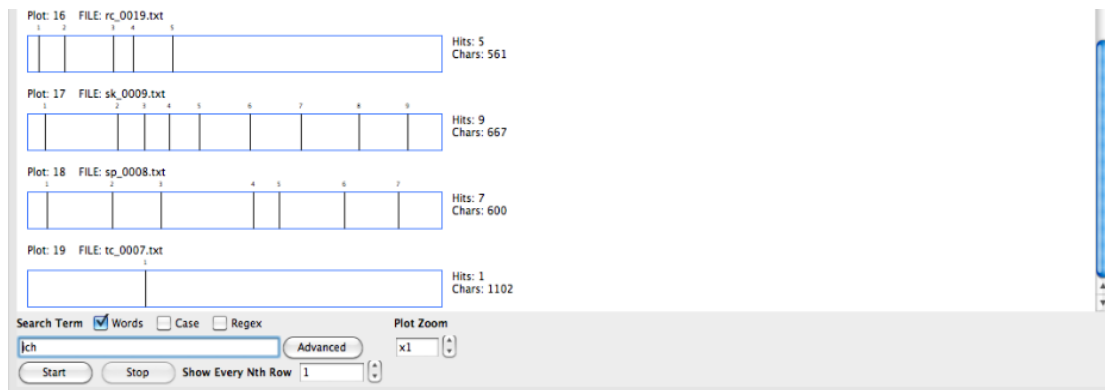
Total No. of Cluster Types: 29 Total No. of Cluster Tokens: 92

Rank	Freq	Range	Cluster
1	16	9	ich möchte
2	11	10	ich glaube
3	11	7	ich habe
4	6	5	ich kann
5	5	5	ich bitte
6	5	4	ich hoffe
7	4	3	ich bin
8	3	2	ich muss
9	3	2	ich nicht
10	3	3	ich verstehe
11	2	2	ich brauche
12	2	1	ich die
13	2	1	ich mit
14	2	1	ich spreche
15	2	1	ich weiß
16	2	2	ich wünsche
17	1	1	ich auf
18	1	1	ich bedanke
19	1	1	ich bei
20	1	1	ich ihre
21	1	1	ich in
22	1	1	ich kenne
23	1	1	ich komme
24	1	1	ich mein
25	1	1	ich studiere
26	1	1	ich verstehen
27	1	1	ich war

Search Term Words Case Regex N-Grams Cluster Size
 Min. 2 Max. 2
 Min. Freq. Min. Range
 1 1
 Sort by Invert Order Search Term Position On Left On Right
 Clone Results

Κλείνουμε με την απεικόνιση της αντωνυμίας ich (Konkordanz – Plot).

Η ίδια διαδικασία γίνεται τα sie/es, ωστόσο όπως είπαμε και για την παραπάνω περίπτωση, λόγω του επιπέδου των μαθητών, περαιτέρω ανάλυση είναι περιττή, καθώς δε συναντάμε λάθη. Γι' αυτό και θα παρατεθούν μόνο οι συστοιχίες που αφορούν ως επί το πλείστον το es και η πιο συχνή έκφραση είναι απρόσωπη es gibt 'υπάρχει' (δέκα φορές).

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Concordance Plot File View Clusters/N-Grams Collocates Word List Keyword List

Total No. of Cluster Types 27 Total No. of Cluster Tokens 45

Rank	Freq	Range	Cluster
1	10	8	es gibt
2	5	3	es ist
3	4	4	es nicht
4	2	1	es eine
5	2	2	es nötig
6	1	1	es auf
7	1	1	es besser
8	1	1	es geben
9	1	1	es geht
10	1	1	es hier
11	1	1	es hängt
12	1	1	es ihnen
13	1	1	es kein
14	1	1	es keinen
15	1	1	es korrigieren
16	1	1	es mau
17	1	1	es medikamenten
18	1	1	es möglich
19	1	1	es notwendig
20	1	1	es verursacht
21	1	1	es viel
22	1	1	es viele
23	1	1	es war
24	1	1	es wäre
25	1	1	es würde
26	1	1	es zerfällt
27	1	1	es. ich

Search Term Words Case Regex N-Grams Cluster Size Min. 2 Max. 2 Advanced

Min. Freq. Min. Range

Sort by Invert Order Search Term Position 1 1

Sort by Freq On Left On Right

Total No. 21 Files Processed

Μέσα από τη μελέτη των προσωπικών αντωνυμιών συμπεραίνουμε ότι οι μαθητές μας δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα καθώς επιλέγουν τη σωστή κατάληξη και συνεπώς κατέχουν καλά την κλίση των ρημάτων.

Ένα προβληματικό κομμάτι στην εκμάθηση των γερμανικών όσο προχωρημένοι και αν είναι οι μαθητές μας, είναι αυτό των προθέσεων. Οι μαθητές καλούνται να γνωρίζουν ποια πρόθεση συντάσσεται με ποια πτώση και να συμπληρώνουν τις κατάλληλες καταλήξεις τόσο στις προσωπικές αντωνυμίες όσο και στα άρθρα, στα ουσιαστικά και στα επίθετα που προσδιορίζουν τα ουσιαστικά. Γι' αυτόν το λόγο θα παρουσιάσουμε παρακάτω ορισμένα παραδείγματα των πιο συχνών εμφανιζόμενων προθέσεων στα σώματα κειμένων μας (für 'για', mit 'με', in 'σε'). Ξεκινάμε με το für (τριάντα εννέα φορές) που είναι μία από τις προθέσεις που συντάσσεται πάντα με αιτιατική. Παρ' όλ' αυτά τα λάθη που προκύπτουν, οφείλονται στο ότι κάποιες φορές οι μαθητές δεν είναι σίγουροι για το άρθρο της λέξης με αποτέλεσμα να βγαίνει όλη η πρόταση λάθος. Στη λίστα συμφραζομένων ορίζουμε στο level 1 → 1L level 2 → 2R και παρατηρούμε ότι στην 1η γραμμή υπάρχει σωστή κατάληξη στο επίθετο andere μπρο. άλλες αλλά όχι στο ουσιαστικό που θα έπρεπε να είναι Geräte 'συσκευές'. Παρακάτω στη 10^η γραμμή έχουμε λάθος χρήση άρθρου. Πιθανότατα ο μαθητής δεν ήξερε ότι η λέξη Fortschritt 'πρόοδος' έχει άρθρο der και ως εκ τούτου στην αιτιατική γίνεται den. Εδώ υπάρχει αναμφίβολα παρεμβολή της μητρικής καθώς θεώρησε ότι είναι θηλυκού γένους κάνοντας τη μετάφραση από τα ελληνικά. Ακριβώς από κάτω δε μπορούμε να ελέγξουμε αν υπάρχει σωστή μετατροπή του άρθρου στην αιτιατική καθώς η λέξη Genutz δεν υφίσταται. Πιθανότατα εννοούσε πως δεν υπάρχει λόγος «ύπαρξης» των διοδίων, με τη σωστή λέξη να είναι die Existenz.

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Hits 39

Hit	KWIC	File
1	ist. Ich verstehen, dass wir die Geld	sp_0008.txt
2	-Boiler kaputt ist. Es gibt kein Warmwasser	sk_0009.txt
3	ochte meine Meinung äußern. Alkohol ist schlecht	gk_0012.txt
4	Extra-Arbeit teilen könnten. Ich bedanke mich	br_0018.txt
5	beginnt zu brennen. Die Leute sollen etwas	en_0003.txt
6	bessere Auswertung haben. Das ist nicht richtig	ms_0001.txt
7	ich bin sehr froh, dass Sie mich	br_0018.txt
8	möchte Ihnen mitteilen, dass ich nicht richtige	ck_0010.txt
9	habe mich sehr darüber gefreut. Vielen Dank	rc_0019.txt
10	zu informieren. Wenn die Lehrer die Eltern	ms_0001.txt
11	sind. Ich glaube, dass es keinen Grund	aa_0005.txt
12	agiere bitten. Es gibt einige andere Alternativen	für die Instandhaltung in eines Land Straßennetzes. A
13	diese Note. Es gibt viele anderen Wege	für die Lehrer, die Eltern oder die Kinder
14	möchte meine Meinung äußern. Es ist wichtig	für die Leute ihre Gesellschaft zu helfen. Die
15	gibt. Ich glaube, dass die beste Jahreszeit	für die Leute, die Skiathos besuchen möchten, ist
16	mal um Verständnis und entschuldigen Sie mich	für die Störung. Ich wünsche Ihnen einen guten
17	nochmal um Verständnis und entschuldigen Sie mich	für die Störung. Ich wünsche Ihnen einen guten
18	bitte meine Position und entschuldigen Sie mich	für die Störung. Mit herzlichen Grüßen, M.T
19	mal um Verständnis und entschuldigen Sie mich	für die Störung. Ich warte auf Ihre Antwort.
20	mal um Verständnis und entschuldigen Sie mich	für die Störung. Ich hoffe zu Ihnen einen
21	bleiben auch fit und machen etwas gutes	für die Umwelt. Es würde besser, wenn die
22	in den Krankenhaus gehen. Entschuldigung Sie mich	für die Verzögerung und ich möchte um Ihnen
23	neue Computer kaufen. Ich möchte Ihnen Erlaubnis	für die Änderung und die Lieferung des Computer
24	zu tun und sie haben keine Zeit	für eine gesündere Ernährunge. Darum sie essen, was
25	sind und es gibt viele andere Wege	für einen guten Schlaf.
26	Angst und der Stress sind einige Gründe	für einen nicht sehr guten Schlaf. Es hängt
27	ihrem Aussehen fühlen. Es gibt viele Arten	für einen Operation zu machen. Das berühmteste Art
28	der machen. Einige Lehrer haben größere Sympathie	für einige Kinder und diese Vorteil hilft ihnen
29	mit großer Interesse ist. Das war's	für heute. Bis bald, deine L.F

Search Term Words Case Regex Search Window Size 50

Start Stop Sort Show Every Nth Row 1

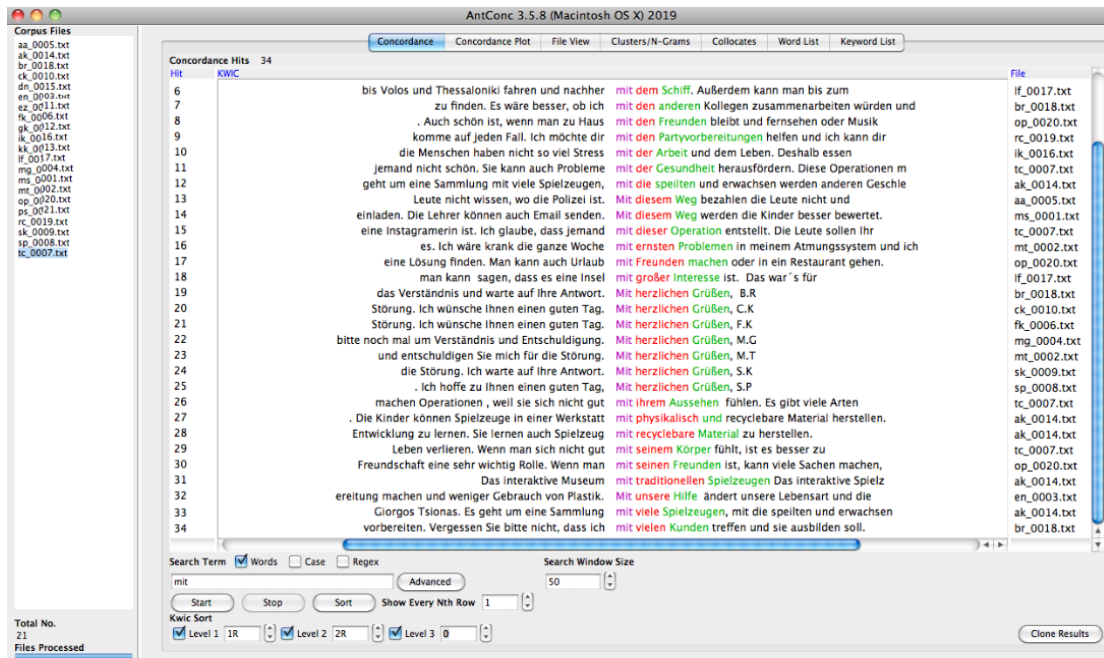
Kwic Sort Level 1 1R Level 2 2R Level 3 0

Total No. 21 Files Processed

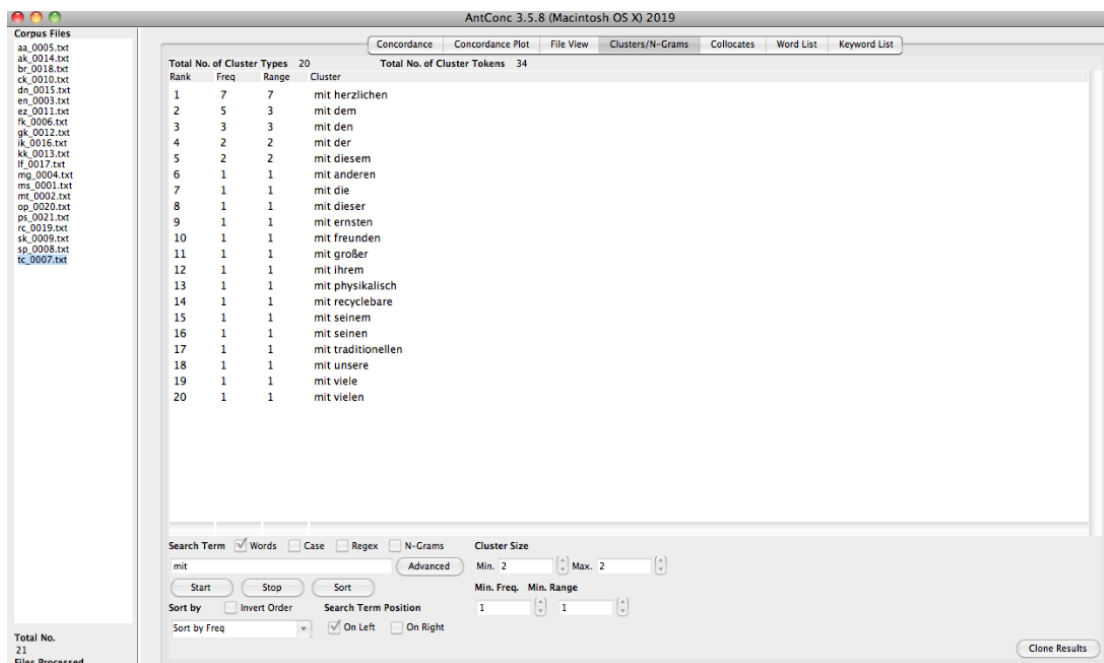
Στις συνεμφανίσεις βλέπουμε ότι το für εμφανίζεται πιο συχνά με το άρθρο die (δεκαοκτώ φορές αποκλειστικά στα δεξιά του) και έντεκα φορές με την αντωνυμία mich (οκτώ στα αριστερά και τρεις στα δεξιά του), κάτι που επιβεβαιώνεται και από τις συστοιχίες.

Rank	Freq	Freq(L)	Freq(R)	Stat	Collocate
1	18	0	18	3.21011	die
2	11	8	3	5.57491	mich
3	3	0	3	3.70044	meine
4	3	0	3	3.80735	einen
5	3	0	3	2.86394	das
6	2	2	0	5.92283	wege
7	2	2	0	4.92283	gründe
8	1	1	0	3.92283	zeit
9	1	1	0	4.33787	wichtig
10	1	1	0	4.92283	warmwasser
11	1	1	0	5.92283	unterlage
12	1	0	1	4.92283	unsere
13	1	1	0	5.92283	sympathie
14	1	1	0	3.92283	smartphone
15	1	1	0	5.92283	schlecht
16	1	1	0	4.33787	s
17	1	1	0	4.33787	richtige
18	1	1	0	4.92283	richtig
19	1	1	0	3.92283	operation
20	1	1	0	5.92283	notwendig
21	1	1	0	3.92283	medikamenten
22	1	0	1	1.16794	leute
23	1	1	0	3.92283	lage
24	1	0	1	4.92283	jemandes
25	1	1	0	5.92283	jahreszeit
26	1	0	1	4.92283	ihren
27	1	0	1	5.92283	heute
28	1	1	0	5.92283	gutes

Σειρά έχει η πρόθεση mit που συντάσσεται πάντα με δοτική. Το πρόβλημα που προκύπτει και εδώ έγκειται στη σωστή χρήση του άρθρου για να ακολουθήσουν και οι σωστές κατάληξεις επιθέτων ή/και ουσιαστικών. Ωστόσο παρατηρούμε και εδώ ελάχιστα λάθη. Συγκεκριμένα στη λίστα συμφραζομένων με level 1 → 1R level 2 → 2R, τα λάθη παρατηρούνται στην 27^η – 28^η γραμμή όπου το ουσιαστικό Material ‘υλικό’ πρόκειται για ουδέτερο και έχει άρθρο das. Συνεπώς στη δοτική η κατάληξη του επιθέτου πρέπει να είναι –em και ακολούθως θα έπρεπε να σχηματιστεί ως εξής mit physikalischem und recyclebarem Material ‘με φυσικό και ανακυκλώσιμο υλικό’. Επόμενο λάθος σημειώνεται στην 32^η γραμμή με τη λέξη Hilfe ‘βοήθεια’ με άρθρο die και η κατάληξη στη δοτική πρέπει να είναι –er (unserer ‘δική μας’). Ακριβώς από κάτω έχουμε τη λέξη Spielzeugen ‘τα παιχνίδια’ που είναι πληθυντικός (die) και στη δοτική η κατάληξη του επιθέτου πρέπει να είναι –en δηλαδή vielen ‘πολλά’.

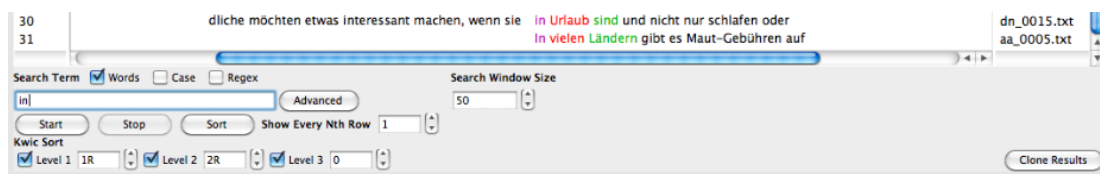
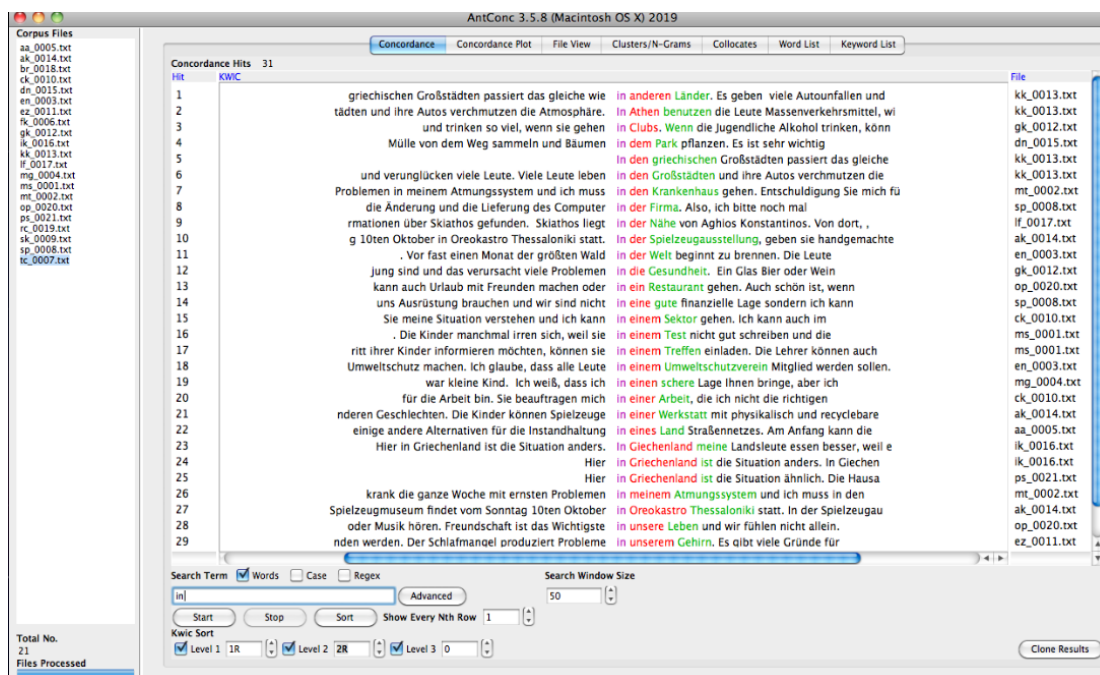
Στις συνεμφανίσεις βλέπουμε ότι η πρόθεση ακολουθείται από το επίθετο herzlichen (επτά φορές) κάτι που επιβεβαιώνεται και από τις συστοιχίες που δηλώνει ότι είναι η πιο κοινή έκφραση και αποτελεί είδος κλεισίματος μίας επιστολής ή ενός Email (Mit herzlichen Grüßen ‘με εγκάρδιους χαιρετισμούς’).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η πρόθεση in, η οποία είναι δίπτωτη και ανάλογα με το αν το ρήμα δηλώνει κίνηση συντάσσεται με αιτιατική και αν δηλώνει στάση με δοτική. Ιδιαίτερα βοηθητική είναι η ερώτηση που κάνουν στο μυαλό τους οι μαθητές

με το *wohin* → προς τα που; δηλώνει κίνηση → αιτιατική και με το *wo* → που; δηλώνει στάση → δοτική. Εκτός από αυτές τις περιπτώσεις έχουμε και την ύπαρξη της πρόθεσης *in* μπροστά από χώρες ή πόλεις χωρίς άρθρο, με εξαίρεση ορισμένες που παίρνουν άρθρο και επομένως η σωστή επιλογή της πτώσης καθορίζεται από το ρήμα. Για παράδειγμα *Ich fahre in die Türkei* → Πηγαίνω (με όχημα) στην Τουρκία (προς τα που πηγαίνω; Το ρήμα δηλώνει κίνηση και συνεπώς θέλουμε αιτιατική) αλλά *Ich wohne in der Türkei* → Μένω στην Τουρκία (Που μένω; Το ρήμα δηλώνει στάση και συνεπώς θέλουμε δοτική, όπου η δοτική του άρθρου *die* γίνεται *der*). Ορισμένα παραδείγματα από τα σώματα κειμένων θα μας βοηθήσουν να εντοπίσουμε τα λάθη αυτά. Πιο συγκεκριμένα ορίζοντας στη λίστα συμφραζομένων *level 1* → *1R level 2* → *2R level* παρατηρούμε ότι ενώ στην 1η γραμμή επιλέχθηκε σωστά η κατάληξη του επιθέτου, από το ουσιαστικό απουσιάζει η κατάληξη *-n* που προστίθεται στη δοτική των αρσενικών ουσιαστικών δηλαδή εδώ έχουμε *Länder* ‘χώρες’ αντί του σωστού που είναι *Ländern*. Ένα ακόμα λάθος έχουμε στην 7η γραμμή όπου το ουσιαστικό *Krankenhaus* ‘νοσοκομείο’ έχει άρθρο *das* και λαμβάνοντας υπόψη ότι το ρήμα μας *gehen* ‘πηγαίνω’ (με τα πόδια) δηλώνει κίνηση, θα έπρεπε να είναι *in das Krankenhaus* ή εν συντομία *ins Krankenhaus*. Παρόμοιο λάθος συναντάμε και στη 12η γραμμή με τη λέξη *Gesundheit* ‘υγεία’ όπου είναι θηλυκό και δεδομένου ότι το άρθρο *die* στη δοτική σχηματίζεται *der*. Για να επιλέξουν τη δοτική οι μαθητές πρέπει να εντοπίσουν το ρήμα και να κάνουν την παραπάνω ερώτηση στο μυαλό τους, δηλαδή «*und das verursacht viele Probleme*» ‘αυτό προκαλεί πολλά προβλήματα’. Που προκαλεί πολλά προβλήματα; → δοτική και συνεπώς η πρόταση θα έπρεπε να είναι *und das verursacht viele Probleme in der Gesundheit*. Προχωράμε στη 14η γραμμή που εξαιτίας της λάθος πτώσης καθίσταται και όλη η πρόταση λάθος. Αναλυτικότερα, ενώ έχουμε τη σωστή κατάληξη στο αόριστο άρθρο *eine* για τη λέξη *Lage* ‘θέση’, κατάσταση, εν τούτοις η μετατροπή του άρθρου και οι καταλήξεις των επιθέτων είναι λάθος. Κανονικά θα έπρεπε να σχηματιστεί η δοτική *in einer guten finanziellen Lage* ‘σε μία καλή οικονομική κατάσταση’, αφού έχουμε το ρήμα *bin* μτφρ. είμαι, το οποίο δηλώνει στάση. Διαφορετικό όμως είναι για τη 19^η γραμμή όπου ορθά έχει επιλεγθεί η αιτιατική καθώς το ρήμα *bringen* ‘φέρνω’, δηλώνει κίνηση. Στην 22^η γραμμή δε μπορούμε να μιλάμε για λάθος επιλογή πτώσης καθώς η διατύπωση είναι λάθος και θα έπρεπε να απουσιάζει εντελώς η πρόθεση. Δεδομένου ότι πρόκειται για γενική κτητική, η σωστή πρόταση θα έπρεπε να είναι ...für die Instandhaltung eines Landstraßennetzes

‘για τη συντήρηση δικτύου αυτοκινητόδρομων’. Πιο κάτω, στην 28^η γραμμή έχουμε το ουσιαστικό das Leben ‘η ζωή’ με το άρθρο ή την αντωνυμία στην περίπτωση μας (unser ‘δικός- ή – ό μας’) να παίρνει κατάληξη –em στη δοτική. Μεταφράζοντας λοιπόν την πρόταση «Freundschaft ist das Wichtigste» ‘η φιλία είναι το σημαντικότερο’ και κάνοντας πάλι την ερώτηση που; στο μυαλό μας σχηματίζουμε την κατάληξη ακολούθως (in unserem Leben). Τελευταίο λάθος παρατηρείται στην 30η γραμμή με τη λέξη Urlaub ‘διακοπές’ που παίρνει άρθρο der. Βλέποντας την πρόταση στην οποία συγκαταλέγεται η λέξη, διαπιστώνουμε ότι πρέπει να σχηματιστεί η δοτική «Wenn sie ... sind» ‘όταν αυτοί είναι’, ρωτώντας που να είναι; Άρα το ρήμα δηλώνει πάλι στάση με αποτέλεσμα το der να γίνεται dem και πιο συγκεκριμένα in dem Urlaub εν συντομία im Urlaub.

Όπως θα δούμε στις συστοιχίες τα πιο συχνά ζεύγη είναι με τη μορφή του θηλυκού οριστικού άρθρου σε δοτική (in der) και του αρσενικού/ουδετέρου αόριστου άρθρου σε δοτική (in einem).

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Concordance Plot File View Clusters/N-Grams Collocates Word List Keyword List

Total No. of Cluster Types 21 Total No. of Cluster Tokens 31

Rank	Freq	Range	Cluster
1	4	4	in der
2	4	3	in einem
3	3	2	in den
4	2	2	in einer
5	2	2	in griechenland
6	1	1	in anderen
7	1	1	in athen
8	1	1	in clubs
9	1	1	in dem
10	1	1	in die
11	1	1	in ein
12	1	1	in eine
13	1	1	in einen
14	1	1	in eines
15	1	1	in giechenland
16	1	1	in meinem
17	1	1	in oreokastro
18	1	1	in unsere
19	1	1	in unserem
20	1	1	in urlaub
21	1	1	in vielen

Search Term Words Case Regex N-Grams Cluster Size Min: 2 Max: 2

in Advanced Min. Freq. Min. Range

Start Stop Sort

Sort by Invert Order Search Term Position 1 1

Sort by Freq On Left On Right

Total No. 21 Files Processed

Clone Results

Αναφορικά με την πρόθεση in και λαμβάνοντας υπόψη και τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τη έρευνα των υπόλοιπων (προαναφερθέντων) προθέσεων, οδηγούμαστε στο σχηματισμό ασκήσεων συμπλήρωσης κενών όπου οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν τη σωστή πρόθεση (επανάληψη προθέσεων) καθώς και η επανάληψη της κλίσης των ουσιαστικών. Παρατηρηθήκαν λάθη ως προς τις καταλήξεις των επιθέτων, γεγονός που μας αναγκάζει να προχωρήσουμε σε περαιτέρω εξάσκηση μέσω ασκήσεων.

Έπεται η μελέτη ενός ακόμα γραμματικού φαινομένου που αφορά την άρνηση nicht ‘δεν, μη’ (τριάντα μία φορές). Το nicht χρησιμοποιείται εν γένει ως άρνηση όμως μπροστά από ουσιαστικά (χωρίς άρθρο) ή επίθετα που προσδιορίζουν ουσιαστικά, χρησιμοποιείται το αόριστο αρνητικό άρθρο kein – keine – kein/ keine ‘κανένας – καμία – κανένα’ στο σωστό αριθμό και πτώση. Αν και στα ελληνικά δεν υπάρχει αντίστοιχος πληθυντικός, ωστόσο για τα γερμανικά υπάρχει με τη χρήση του keine. Οι διορθώσεις που θα γίνουν στα σώματα κειμένων μας αφορούν την αντικατάσταση κάποιων λέξεων με την καθεαυτού αντίθετή τους και όχι με τη μορφή nicht + λέξη όπως παρατηρείται. Πατώντας λοιπόν στο συμφραστικό πίνακα και ορίζοντας για level 1 → 1L level 2 → 1R level 3 → 2R οδηγούμαστε στην 4^η γραμμή όπου η πρόταση «...für einen nicht sehr guten Schlaf » ‘για έναν όχι πολύ καλό ύπνο’ θα μπορούσε διατυπωθεί πιο σωστά ως ...für keinen guten Schlaf ή ως ...für einen schlechten Schlaf ‘για έναν κακό ύπνο’. Στην αμέσως επόμενη γραμμή αντί του nicht

korrekt ‘δεν είναι σωστό’, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η λέξη falsch μτφρ. λάθος και στην 6η γραμμή το επίθετο mehrere ‘οι περισσότεροι’, θα μπορούσε να αντικατασταθεί από το weniger ‘λιγότεροι’. Στη 13η γραμμή έχουμε τη φράση nicht richtig ‘δεν είμαι σωστός –ή’, που είναι άστοχη ως προς το νόημα καθώς η σωστή λέξη θα ήταν το επίθετο geeignet ‘κατάλληλος –η’. Στην 25η γράμμη αντί για τη φράση nicht vorsichtig ‘δεν είναι προσεκτικοί’ θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η αρνητική λέξη unvorsichtig ‘απρόσεκτοι’. Στην 26η γραμμή παρατηρείται ασυμφωνία ως προς τον αριθμό και το γένος (nicht dasselbe), ενώ ο σωστός τύπος είναι nicht diesselbe ‘δεν είναι ίδιοι’, καθώς αναφέρεται στη λέξη Leute ‘άνθρωποι’ και το άρθρο είναι die. Τέλος στην αμέσως επόμενη γραμμή αντί του «nicht in einer guten finanziellen Lage» ‘σε μια όχι καλή οικονομική κατάσταση’, θα ήταν προτιμότερο να χρησιμοποιηθεί η αντίθετη λέξη δηλαδή in einer schlechten finanziellen Lage ‘σε μία κακή οικονομική κατάσταση’.

The screenshot shows the AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019 interface. The main window displays a concordance search for the word 'nicht'. The search results are shown in a table with columns for Hit, KWIC, and File. The KWIC column shows the word 'nicht' highlighted in red in various contexts from a German text. The search term is 'nicht' and the search window size is 50. The interface also shows a list of corpus files on the left and search options at the bottom.

Hit	KWIC	File
1	muss Sie mitteilen, dass ich die Arbeit nicht übernehmen kann, weil mein Programm voll ist.	br_0018.txt
2	sie können viele Steiten haben. Ich bin nicht dagegen Alkohol, aber ich bin gegen Jugendlichen,	gk_0012.txt
3	e Präsentationen vorbereiten. Vergessen Sie bitte nicht, dass ich mit vielen Kunden treffen und	br_0018.txt
4	der Stress sind einige Gründe für einen nicht sehr guten Schlaf. Es hängt auch von	ez_0011.txt
5	, was sie finden. Ich glaube, dass es nicht korrekt ist und dass die Menschen mehr	ik_0016.txt
6	Handwerker schnell zu kommen so, damit es nicht mehrere Probleme geben. Also, ich bitte noch	sk_0009.txt
7	einverstanden bin. Die ältere Generation kann es nicht verstehen, weil sie traditionell sind und sie	ps_0021.txt
8	Leute sollen ihr Aussehen lieben und es nicht ändern möchten.	tc_0007.txt
9	Wichtigste in unsere Leben und wir fühlen nicht allein. Ich habe viele Freunde und wir	op_0020.txt
10	gesunderes essen gibt. Auch die Menschen haben nicht so viel Stress mit der Arbeit und	ik_0016.txt
11	beauftragen mich in einer Arbeit, die ich nicht die richtigen Kenntnisse habe. Der Sektor von	ck_0010.txt
12	beliebt von den Männern, obwohl ich nicht einverstanden bin. Die ältere Generation kann es	ps_0021.txt
13	Veith, ich möchte Ihnen mitteilen, dass ich nicht richtige für die Arbeit bin. Sie beauftragen	ck_0010.txt
14	ist die Situation ähnlich. Die Hausarbeit ist nicht beliebt von den Männern, obwohl ich nicht	ps_0021.txt
15	Kenntnisse habe. Der Sektor von Kardiologie ist nicht die richtige Lage für mich, ich verstehe,	ck_0010.txt
16	besser machen, aber ich glaube es ist nicht richtig.	ps_0021.txt
17	ihnen eine bessere Auswertung haben. Das ist nicht richtig für die anderen Kinder und die	ms_0001.txt
18	mandes Körper und diese Operationen machen jemand nicht schön. Sie kann auch Probleme mit der	tc_0007.txt
19	ist. Mit diesem Weg bezahlen die Leute nicht und wenn ein illegaler Passagier gibt, sehen	aa_0005.txt
20	Polizei soll versteckt sein, damit die Leute nicht wissen, wo die Polizei ist. Mit diesem	aa_0005.txt
21	viel Lärm. Ich glaube, dass die Medikamenten nicht unbedingt sind und es gibt viele andere	ez_0011.txt
22	zu finden. Ich glaube, dass der Schaden nicht ernst ist und das Problem wird schnell	sk_0009.txt
23	meisten Leute machen Operationen , weil sie sich nicht gut mit ihrem Aussehen fühlen. Es gibt	tc_0007.txt
24	beinahe ihr Leben verlieren. Wenn man sich nicht gut mit seinem Körper fühlt, ist es	tc_0007.txt
25	Wenn die Jugendliche Alkohol trinken, können sie nicht vorsichtig sind und sie können viele Steiten	gk_0012.txt
26	sollen ihr Körper lieben. Alle Leute sind nicht dasselbe und das macht ihnen schön. Eine	tc_0007.txt
27	Geräten uns Ausrüstung brauchen und wir sind nicht in eine gute finanzielle Lage sondern ich	sp_0008.txt
28	überzeugen, der Umwelt zu helfen. Ich spreche nicht über den Versuch das Feuer löschen, ich	en_0003.txt
29	irren sich, weil sie in einem Test nicht gut schreiben und die Lehrer verdienen diese	ms_0001.txt

Σχετικά με τις συνεμφάνισεις βλέπουμε ότι το nicht έχει ως επί το πλείστον στα αριστερά του το ρήμα ist και την αντωνυμία es (τέσσερις φορές), με την προσωπική αντωνυμία ich να ακολουθεί (τρεις φορές στα αριστερά) και το επίθετο/επίρρημα gut (τρεις φορές στα δεξιά του).

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance | Concordance Plot | File View | Clusters/N-Grams | Collocates | Word List | Keyword List

Total No. of Collocate Types: 46   Total No. of Collocate Tokens: 62

Rank	Freq	Freq(L)	Freq(R)	Stat	Collocate
1	4	4	0	2.79461	ist
2	4	4	0	2.76218	es
3	3	3	0	1.31544	ich
4	3	0	3	5.83900	gut
5	2	1	1	0.71488	und
6	2	2	0	3.55360	sind
7	2	2	0	5.25404	sich
8	2	0	2	6.25404	richtig
9	2	2	0	2.49915	leute
10	2	0	2	0.37139	die
11	1	0	1	5.25404	übernehmen
12	1	0	1	3.66908	über
13	1	0	1	5.25404	ändern
14	1	0	1	6.25404	wissen
15	1	1	0	2.44668	weil
16	1	0	1	6.25404	vorsichtig
17	1	0	1	4.66908	verstehen
18	1	0	1	6.25404	unbedingt
19	1	1	0	6.25404	test
20	1	1	0	5.25404	spreche
21	1	0	1	4.66908	so
22	1	1	0	0.76218	sie
23	1	0	1	2.16658	sehr
24	1	0	1	4.66908	schön
25	1	1	0	5.25404	schaden
26	1	0	1	4.66908	richtige
27	1	0	1	4.66908	nur
28	1	0	1	6.25404	mehrere

Search Term Words Case Regex   Window Span Same
 Advanced   From... 1L   To... 1R
 Start   Stop   Sort
 Min. Collocate Frequency: 1
 Sort by Invert Order   Sort by Freq
 Clone Results

Total No. Files Processed: 21

Οι πιο συχνές εκφράσεις ωστόσο όπως βλέπουμε από τις συστοιχίες είναι nicht gut που όπως είπαμε τις περισσότερες φορές μπορεί να αντικατασταθεί με την αντίθετη λέξη (schlecht), nicht die και nicht richtig (αντικατάσταση με falsch).

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance | Concordance Plot | File View | Clusters/N-Grams | Collocates | Word List | Keyword List

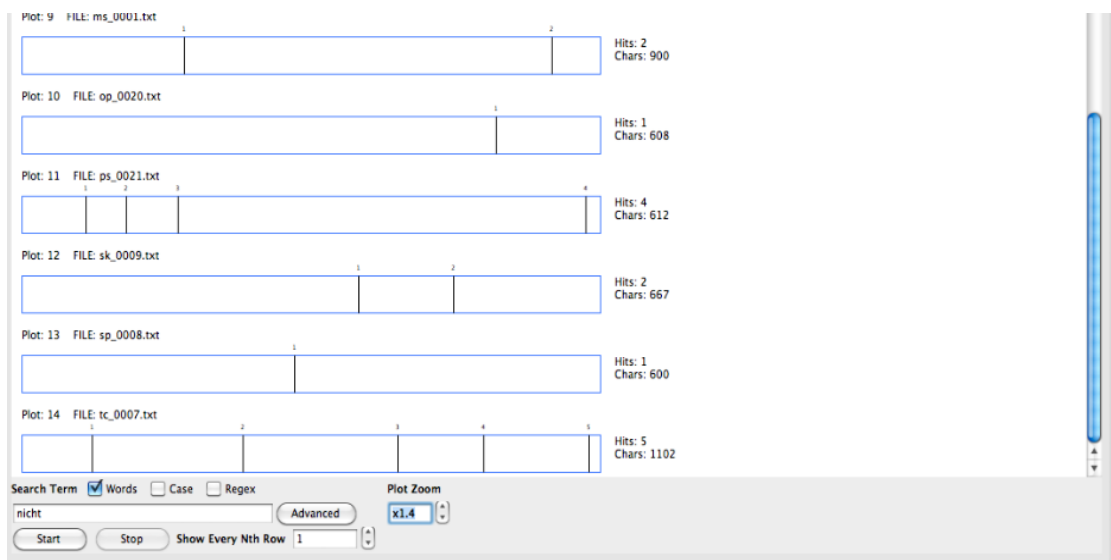
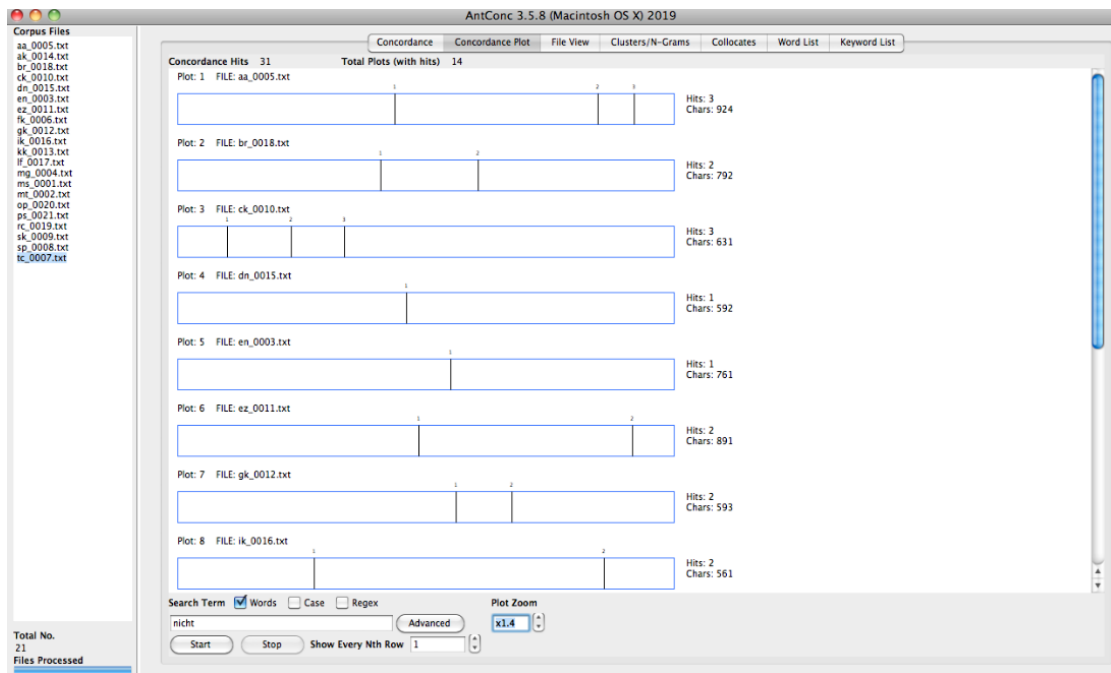
Total No. of Cluster Types: 27   Total No. of Cluster Tokens: 31

Rank	Freq	Range	Cluster
1	3	2	nicht gut
2	2	1	nicht die
3	2	2	nicht richtig
4	1	1	nicht alle
5	1	1	nicht allein
6	1	1	nicht beliebt
7	1	1	nicht dagegen
8	1	1	nicht dasselbe
9	1	1	nicht einverstanden
10	1	1	nicht ernst
11	1	1	nicht in
12	1	1	nicht korrekt
13	1	1	nicht mehrere
14	1	1	nicht nur
15	1	1	nicht richtige
16	1	1	nicht schön
17	1	1	nicht sehr
18	1	1	nicht so
19	1	1	nicht unbedingt
20	1	1	nicht und
21	1	1	nicht verstehen
22	1	1	nicht vorsichtig
23	1	1	nicht wissen
24	1	1	nicht ändern
25	1	1	nicht über
26	1	1	nicht übernehmen
27	1	1	nicht, dass

Search Term Words Case Regex N-Grams   Cluster Size: Min. 2   Max. 2
 Advanced   Min. Freq.   Min. Range
 Start   Stop   Sort
 Search Term Position: 1   1
 Sort by Invert Order   On Left   On Right
 Sort by Freq
 Clone Results

Total No. Files Processed: 21

Ακολουθεί η απεικόνιση της άρνησης nicht στα σώματα κειμένων μας.

Σύμφωνα με την παραπάνω επεξεργασία και ανάλυση βλέπουμε ότι οι μαθητές για να είναι πιο σίγουροι ότι δε θα κάνουν λάθος, προτίμησαν να σχηματίσουν την αρνητική σημασία με τη χρήση του nicht πριν από τα επίθετα. Αυτό μας βάζει σε σκέψεις ώστε να κάνουμε μία μικρή επανάληψη στο σχηματισμό των αντίθετων λέξεων (όπου γίνεται με πρόθεμα π.χ un -) και στις καθεαυτού αντίθετες (π.χ gut ≠ schlecht). Επίσης με αφορμή αυτό, μπορούμε μαζί με αυτές τις ασκήσεις που θα ακολουθήσουν (σχετικά με τα αντίθετα), να εντάξουμε και ασκήσεις που αφορούν την άρνηση για να διαπιστώσουμε αν θυμούνται τότε σχηματίζουμε άρνηση με kein – και τότε με nicht.

Σειρά στην ανάλυση μας έχει ο σύνδεσμος dass 'ότι', ο οποίος εισάγει δευτερεύουσα ειδική πρόταση (τριάντα φορές) και πριν από αυτόν μπαίνει πάντα κόμμα. Παρατηρούμε από το συμφραστικό πίνακα που ορίσαμε για level 1→ 1L level 2→ 1R level 3→ 2R ότι οι μαθητές μας πλην τριών περιπτώσεων, γνωρίζουν τη σωστή σύνταξη (ρήμα στο τέλος). Συγκεκριμένα στην 3^η γραμμή καθώς πρόκειται για μορφή μέλλοντα με το βοηθητικό ρήμα wird, η σωστή σύνταξη θα έπρεπε να είναι ...,dass deine Party im Garten staatfinden wird 'ότι το πάρτυ σου θα λάβει χώρα στον κήπο σου'. Σε αυτήν την περίπτωση όπως και στις περιπτώσεις που η πρόταση έχει Modaverben, το κύριο ρήμα πηγαίνει στην προτελευταία θέση σε μορφή απαρεμφάτου και το άλλο (βοηθητικό ή Modalverb), το οποίο συμφωνεί με το υποκείμενο, στην τελευταία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η 5^η γραμμή που θα έπρεπε να είναι ..., dass alle Leute freiwillig arbeiten sollen 'ότι όλοι οι άνθρωποι οφείλουν να δουλεύουν εθελοντικά', καθώς το sollen είναι Modalverb και το Leute είναι πληθυντικός αριθμός. Συνεχίζουμε με ένα ακόμα λάθος στη 16η γραμμή όπου η σωστή σύνταξη θα έπρεπε να είναι ..., dass es heutzutage viel Stress gibt 'ότι στις μέρες μας υπάρχει πολύ άγχος'.

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Corpus Files
aa_0005.txt
ak_0014.txt
br_0018.txt
ck_0010.txt
dn_0015.txt
en_0003.txt
ez_0011.txt
fk_0006.txt
gk_0012.txt
ik_0016.txt
kk_0013.txt
lf_0017.txt
mg_0004.txt
ms_0001.txt
mt_0002.txt
op_0020.txt
pf_0021.txt
rc_0019.txt
sk_0009.txt
sp_0008.txt
tc_0007.txt

Concordance Hits 30

Hit	KWIC	File
1	Situation verstehe und ich bin sehr froh, dass Sie mich für die Arbeit gewählt haben.	br_0018.txt
2	Sehr geehrter Herr Baumann, ich habe gehört, dass meine Kollegin Frau Shulter Erziehungsurlaub hat	br_0018.txt
3	viele Ideen geben. Du hast mir gesagt, dass deine Party wird im Garten staatfinden und	rc_0019.txt
4	sie traditionell sind und sie haben gewöhnt, dass Haushalt ausschließlich Frauenbeschäftigung ist .	ps_0021.txt
5	lichen, die freiwillige Arbeit haben. Ich glaube, dass alle die Leute sollen freiwillig arbeiten. Sie	dn_0015.txt
6	etwas für den Umweltschutz machen. Ich glaube, dass alle Leute in einem Umweltschutzverein Mitglied w	en_0003.txt
7	das Bad und das Spülen. Ich glaube, dass der Heliostat kaputt ist. Ich verstehe, dass	sk_0009.txt
8	und das Problem zu finden. Ich glaube, dass der Schaden nicht ernst ist und das	lf_0017.txt
9	, weil es viele Restaurants gibt. Ich glaube, dass die beste Jahreszeit für die Leute , die	ez_0011.txt
10	ist, gibt es viel Lärm. Ich glaube, dass die Medikamenten nicht unbedingt sind und es	aa_0005.txt
11	die Fahrer illegale Passagiere sind. Ich glaube, dass es keinen Grund für die Genutz von	tc_0007.txt
12	sie essen, was sie finden. Ich glaube, dass es nicht korrekt ist und dass die	ik_0016.txt
13	kommt, die eine Instagramerin ist. Ich glaube, dass jemand mit dieser Operation entstellt. Die Leute	br_0018.txt
14	die Leute kein Auto benutzen. Ich glaube, dass wenn es kein Auto gibt, ist die	kk_0013.txt
15	Arbeit übernehmen. Ich möchte ihnen informieren, dass ich die Situation verstehe und ich bin	br_0018.txt
16	besser. Meine Meinung zu dem Thema ist, dass es gibt heutzutage viel Stress und das	ik_0016.txt
17	bügeln. Trotzdem sind einige Männer der Meinung, dass die Frauen diese Arbeiten besser machen, aber	ps_0021.txt
18	geehrte Frau Brühnen, ich möchte Sie mitteilen, dass der Warmwasser-Boiler kaputt ist. Es gibt	sk_0009.txt
19	gewählt haben. Aber ich muss Sie mitteilen, dass ich die Arbeit nicht übernehmen kann, weil	br_0018.txt
20	geehrte Frau Veith, ich möchte Ihnen mitteilen, dass ich nicht richtige für die Arbeit bin.	ck_0010.txt
21	nationen vorbereiten. Vergessen Sie bitte nicht, dass ich mit vielen Kunden treffen und sie	br_0018.txt
22	ein großes Kulturfestival und man kann sagen, dass es eine Insel mit großer Interesse ist.	lf_0017.txt
23	Herr Wagner, ich möchte es Ihnen sagen, dass meinen Computer veraltet ist und es verursacht	sp_0008.txt
24	glaube, dass es nicht korrekt ist und dass die Menschen mehr aufpassen sollen, was sie	ik_0016.txt
25	, dass der Heliostat kaputt ist. Ich verstehe, dass das Kost hoch ist und ich möchte	sk_0009.txt
26	die richtige Lage für mich, ich verstehe, dass dieser Sektor Leute, die auf Kardiologie spezial	ck_0010.txt
27	ich habe ein Smartphone gekauft. Ich verstehe, dass Ihre Firma viel Arbeit hat und ich	fk_0006.txt
28	notwendig für meine Arbeit ist. Ich verstehe, dass wir die Geld für andere Geräten und	sp_0008.txt
29	ich möchte viel die Unterlaen. Ich weils, dass ich auf den besten Anestellte war und	mg_0004.txt

Search Term Words Case Regex Advanced
 Search Window Size 50
   Show Every Nth Row 1
KWIC Sort Level 1 1L Level 2 1R Level 3 2R

Total No. 21 Files Processed

Όπως θα δούμε και από τις συνεμφανίσεις, αξίζει να αναφερθεί ότι πριν από το σύνδεσμο dass προηγούνται κάποια συγκεκριμένα ρήματα όπως glaube ‘πιστεύω’ (δέκα φορές), verstehe ‘καταλαβαίνω’ (τρεις φορές), mitteilen ‘ενημερώνω’ (τρεις φορές), weiß ‘ξέρω’ (δύο φορές), sagen ‘λέω’ (δύο φορές).

Rank	Freq	Freq(L)	Freq(R)	Stat	Collocate
1	10	10	0	6.16384	glaube
2	6	0	6	2.36274	ich
3	4	0	4	2.80949	es
4	4	0	4	1.41870	die
5	3	3	0	5.88631	verstehe
6	3	3	0	6.30134	mitteilen
7	3	0	3	3.24245	der
8	2	2	0	6.30134	weiß
9	2	2	0	5.71638	sagen
10	2	0	2	4.71638	alle
11	1	0	1	2.84191	wir
12	1	0	1	2.84191	wenn
13	1	1	0	4.71638	verstehen
14	1	1	0	-0.23782	und
15	1	0	1	0.80949	sie
16	1	1	0	1.34715	nicht
17	1	1	0	3.97942	meinung
18	1	0	1	5.30134	meinen
19	1	0	1	2.49399	meine
20	1	0	1	4.71638	jemand
21	1	1	0	0.84191	ist
22	1	1	0	4.71638	informieren
23	1	0	1	3.30134	ihre
24	1	0	1	5.30134	haushalt
25	1	1	0	6.30134	gewöhnt
26	1	1	0	6.30134	gesagt
27	1	1	0	5.30134	gehört
28	1	1	0	5.30134	froh

Στο κομμάτι των συστοιχιών βλέπουμε ότι η πιο συχνή έκφραση είναι dass ich ‘ότι εγώ’ (έξι φορές).

Rank	Freq	Range	Cluster
1	6	3	dass ich
2	4	4	dass die
3	4	3	dass es
4	3	1	dass der
5	2	2	dass alle
6	1	1	dass das
7	1	1	dass deine
8	1	1	dass dieser
9	1	1	dass haushalt
10	1	1	dass ihre
11	1	1	dass jemand
12	1	1	dass meine
13	1	1	dass meinen
14	1	1	dass sie
15	1	1	dass wenn
16	1	1	dass wir

Σε αυτήν την περίπτωση μας ενδιέφερε να ελέγξουμε αν οι μαθητές μας γνωρίζουν τη σύνταξη με το συγκεκριμένο σύνδεσμο και αν θυμούνται ότι μετά από κάποια συγκεκριμένα ρήματα όπως glauben, mitteilen ακολουθεί το dass . Τα ελάχιστα λάθη που προέκυψαν ήταν λόγω απροσεξίας και συνεπώς είμαστε ευχαριστημένοι και δε θα επιμείνουμε σε περαιτέρω εξάσκηση.

Προχωράμε στο ρήμα gibt (είκοσι φορές). Το ρήμα αυτό αποτελεί στην πλειονότητα του αναπόσπαστο κομμάτι της απρόσωπης έφρασης es gibt 'υπάρχει', όπου το es έχει τη λειτουργία υποκειμένου και ακολουθεί αντικείμενο που οφείλει πάντα να είναι σε αιτιατική πτώση. Όπως βλέπουμε και από το συμφραστικό πίνακα και αφού έχουμε ορίσει ως level 1→ 1L level 2→ 1R, είτε αν πρόκειται για κύρια πρόταση είτε για δευτερεύουσα, το es δε λείπει ποτέ, εκτός ελάχιστων περιπτώσεων. Για παράδειγμα στην 1η γραμμή θα έπρεπε να είναι und es gibt eine schöne Atmosphäre 'και υπάρχει μία όμορφη ατμόσφαιρα'. Η σωστή σύνταξη για την 19^η γραμμή θα ήταν und wenn es einen illegalen Passagier gibt,... 'και όταν υπάρχει ένας παράνομος επιβάτης,...', καθώς το es έχει τη λειτουργία υποκειμένου και η φράση ein illegaler Passagier παίζει το ρόλο αντικειμένου και συνεπώς να είναι σε αιτιατική. Στις περιπτώσεις που δε βλέπουμε το es είναι γιατί ναι μεν βρίσκεται στα αριστερά του gibt αλλά δεν είναι χρωματισμένο γιατί δε μπορούσαμε να το οριοθετήσουμε από τα levels.

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Hits 20

Hit	KWIC	File
1	Wetter ist besser und eine schöne Atmosphäre gibt. Außerdem hat Skiathos viele sauberen Strände und	if_0017.txt
2	Ich glaube, dass wenn es kein Auto gibt, ist die Umwelt sauberer. Wir sollen auch	kk_0013.txt
3	einige Gründe, weshalb es auf den Autobahnen gibt. Dort arbeiten die Leute die ganze Nacht,	aa_0005.txt
4	bei Ihrer Firma ein Smartphone bestellt. Es gibt ein Fehler. Die Firma schickt ein Ersatzkaku,	fk_0006.txt
5	gibt es Maut-Gebühren auf Autobahnen. Es gibt einige Gründe, weshalb es auf den Autobahnen	aa_0005.txt
6	auf die Identität der Passagiere bitten. Es gibt einige andere Alternativen für die Instandhaltung	aa_0005.txt
7	Meinung zu dem Thema ist, dass es gibt heutzutage viel Stress und das Leben viel	sk_0009.txt
8	, dass der Warmwasser-Boiler kaputt ist. Es gibt kein Warmwasser für das Bad und das	ez_0011.txt
9	fmangel produziert Probleme in unserem Gehirn. Es gibt viele Gründe für Jemandes Schlaflosigkeit. Zum Be	gk_0012.txt
10	die Medikamenten nicht unbedingt sind und es gibt viele andere Wege für einen guten Schlaf.	ms_0001.txt
11	. Alkohol ist schlecht für das Leben. Es gibt viele Jugendlichen, die sind abhängig von Alkohol	tc_0007.txt
12	und die Lehrer verdienen diese Note. Es gibt viele anderen Wege für die Lehrer, die	aa_0005.txt
13	nicht gut mit ihrem Aussehen fühlen. Es gibt viele Arten für einen Operation zu machen.	ez_0011.txt
14	essen besser, weil es hier gesunderes essen gibt. Auch die Menschen haben nicht so viel	aa_0005.txt
15	Grund für die Genutz von Maut-Gebühren gibt. Die Leute vermissen nur ihr Geld und	ez_0011.txt
16	Heutzutage gibt es Medikamenten für Leute, die Schlafstörungen ha	ez_0011.txt
17	wenn der Wohnsitz neben dem Flughafen ist, gibt es viel Lärm. Ich glaube, dass die	aa_0005.txt
18	In vielen Ländern gibt es Maut-Gebühren auf Autobahnen. Es gibt	aa_0005.txt
19	Leute nicht und wenn ein illegaler Passagier gibt, sehen ihm die Polizisten.	aa_0005.txt
20	zu essen gehen, weil es viele Restaurants gibt. Ich glaube, dass die beste Jahreszeit für	if_0017.txt

Search Term Words Case Regex Advanced Search Window Size 50

gibt Start Stop Sort Show Every Nth Row 1

Kwic Sort Level 1 1L Level 2 1R Level 3 0

Total No. 21 Files Processed

Από τις συνεμφανίσεις βλέπουμε ότι συνοδεύεται από το es (δεκατρείς φορές με δέκα φορές στα αριστερά και τρεις στα δεξιά) και το πιο συνηθισμένο ζεύγος συστοιχιών είναι το gibt viele ‘υπάρχουν πολλοί – ές –ά’ (πέντε φορές).

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Concordance Plot File View Clusters/N-Grams Collocates Word List Keyword List

Total No. of Collocate Types: 21 Total No. of Collocate Tokens: 40

Rank	Freq	Freq(L)	Freq(R)	Stat	Collocate
1	13	10	3	5.09489	es
2	5	0	5	4.68467	viele
3	2	1	1	2.42687	ist
4	2	1	1	5.56438	heutzutage
5	2	0	2	4.88631	einige
6	1	0	1	6.88631	sehen
7	1	1	0	6.88631	restaurants
8	1	1	0	6.88631	passagier
9	1	1	0	6.88631	ländern
10	1	0	1	4.88631	kein
11	1	0	1	0.36274	ich
12	1	1	0	5.30134	gebühren
13	1	1	0	3.88631	essen
14	1	0	1	3.18587	ein
15	1	0	1	5.30134	dort
16	1	0	1	0.00366	die
17	1	0	1	5.88631	außerdem
18	1	1	0	5.88631	autobahnen
19	1	1	0	5.88631	auto
20	1	0	1	3.07895	auch
21	1	1	0	5.88631	atmosphäre

Search Term Words Case Regex Window Span Same
 From... 1L To... 1R
 Min. Collocate Frequency 1
 Sort by Invert Order Sort by Freq
 Total No. 21 Files Processed

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Concordance Plot File View Clusters/N-Grams Collocates Word List Keyword List

Total No. of Cluster Types: 13 Total No. of Cluster Tokens: 20

Rank	Freq	Range	Cluster
1	5	4	gibt viele
2	3	2	gibt es
3	2	1	gibt einige
4	1	1	gibt ein
5	1	1	gibt heutzutage
6	1	1	gibt kein
7	1	1	gibt, ist
8	1	1	gibt, sehen
9	1	1	gibt, auch
10	1	1	gibt, außerdem
11	1	1	gibt, die
12	1	1	gibt, dort
13	1	1	gibt, ich

Search Term Words Case Regex N-Grams Cluster Size
 Min. 2 Max. 2
 Min. Freq. Min. Range
 1 1
 Sort by Invert Order Search Term Position On Left On Right
 Total No. 21 Files Processed

Τα ελάχιστα λάθη που παρατηρούνται εδώ οφείλονται στο γεγονός ότι ξέχασαν το es. Ειδικά στο δεύτερο παράδειγμα λάθους όπου έχει επιλεγεί η ονομαστική πτώση είναι

γιατί ο μαθητής ή η μαθήτρια μας λόγω του ότι δεν πρόσθεσε το es, θεώρησε τη λέξη Passagier ως υποκείμενο.

Το von ‘από’, είναι ακόμα μία πρόθεση που θα μας απασχολήσει (δεκαεννέα φορές). Η συγκεκριμένη συντάσσεται με δοτική και συνεπώς οι καταλήξεις των άρθρων, επιθέτων και ουσιαστικών πρέπει να είναι στην αντίστοιχη πτώση. Έχει όμως και έναν επιπλέον ρόλο καθώς χρησιμοποιείται για την αντικατάσταση της γενικής κτητική και στην παθητική φωνή λειτουργεί για το σχηματισμό ποιητικού αιτίου. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις σχηματίζεται ως εξής: von + δοτική. Αρκετές ωστόσο είναι και οι φορές που τη συναντάμε πριν από χώρες / πόλεις – περιοχές ή τοπικά / χρονικά επιρρήματα καθώς δηλώνει την αφετηρία και ως αναπόσπαστο κομμάτι εμπρόθετων ρημάτων και φράσεων. Οδηγούμαστε στο συμφραστικό πίνακα για να δούμε τα αντίστοιχα παραδείγματα και να καταλάβουμε στην πράξη τα όσα παραθέσαμε παραπάνω. Ορίζοντας λοιπόν για level 1 → 1R και level 2 → 2R παρατηρούμε ότι στην 1η γραμμή μπαίνει πριν την περιοχή Aghios Konstantinos και στη 2^η γραμμή πριν από το μήνα Juli, όπου και τα δύο δηλώνουν αφετηρία με την πρώτη περίπτωση να αφορά τόπο και τη δεύτερη χρόνο. Αφετηρία που δηλώνουν τόπο αποτελούν και τα παραδείγματα των γραμμών 4 και 11 με τα επιρρήματα (da και dort ‘εκεί’). Τοπική σημασία δηλώνει και το παράδειγμα της 7ης γραμμής von dem Weg ‘από το δρόμο’. Στην 2η και 6η γραμμή έχουμε αντιπροσωπευτικό δείγμα εμπρόθετης φράσης και ρήματος, όπου abhängig von σημαίνει ‘εξαρτώμενος από’ και abhängen von ‘εξαρτώμαι’. Στην περίπτωση της φράσης έχουμε την παράληψη του άρθρου με αποτέλεσμα να μην είναι σωστή η πρόταση καθώς θα έπρεπε να γραφτεί ..., die abhängig von dem Alkohol sind ‘οι οποίοι είναι εξαρτώμενοι από το αλκοόλ’. Το ουσιαστικό Alkohol έχει άρθρο das, το οποίο με τη σειρά του στη δοτική γίνεται dem. Όσον αφορά το ρήμα στην 6η γραμμή, εκτός της αναφερθείσας λειτουργίας του είναι και χωριζόμενο καθώς στο πρόθεμα (ab) τονίζεται και συνεπώς αυτό πηγαίνει στο τέλος της πρότασης γι αυτό έχουμε και την ακόλουθη σύνταξη «Es hängt auch von dem Essen ab» ‘εξαρτάται επίσης από το φαγητό’. Τα υπόλοιπα παραδείγματα αφορούν την αντικατάσταση γενικής κτητικής όπως στην 5η γραμμή με τη την φράση «...handgemachte Spielzeugen von dem Erzieher Giorgos Tsionas» ‘χειροποίητα παιχνίδια από τον παραγωγό Γ. Τ’. Σημειώνεται ότι η κατάληξη –n στο ουσιαστικό Spielzeuge αποτελεί λάθος σχηματισμό πληθυντικού. Αν επέλεγαν να γράψουν τη γενική κτητική θα ήταν des Erziehers (το ουσιαστικό έχει άρθρο der , το

οποίο στην γενική γίνεται des και τα αρσενικά καθώς και τα ουδέτερα παίρνουν κατάληξη –s εκτός αν πρόκειται για μονοσύλλαβα, τα οποία παίρνουν κατάληξη –es). Στην 8^η γραμμή παρατηρείται ένα ακόμα λάθος, το οποίο αφορά τη συμφωνία. Δεδομένου ότι το ουσιαστικό Klasse ‘τάξη’ έχει άρθρο die και στη γενική σχηματίζεται der, και επειδή μιλάμε για σχολείο συνεπώς πρόκειται για μαθήτρια και όχι φοιτήτρια (Studentin που χρησιμοποιείται στο παράδειγμα), η σωστή πρόταση θα έπρεπε να είναι ..., ich bin eine Schülerin von der ersten Klasse der Realschule. Η λέξη Realschule έχει άρθρο die και ακολούθως η γενική γίνεται der. Στη 12^η γραμμή έχουμε ακόμα ένα δείγμα αντικατάστασης γενικής κτητικής αλλά με λάθος επιλογή πτώσης (αιτιατική αντί δοτικής). Έτσι η σωστή πρόταση θα έπρεπε να είναι ..., weil die Leute den Fluss von ihrem Schlaf finden werden ‘επειδή οι άνθρωποι μπορούν να βρουν τη ροή του ύπνου τους’. Αν έγραφαν τη γενική κτητική θα ήταν ihres Schlafes μιας και το ουσιαστικό είναι ουδετέρου γένους και η κατάληξη τόσο του άρθρου (αντωνυμίας εδώ) όσο και του ουσιαστικού (μονοσύλλαβο) είναι –es. Ωστόσο στην παραπάνω πρόταση διορθώθηκε και η πτώση της λέξης Fluss που έχει άρθρο der αλλά επειδή λειτουργεί ως αντικείμενο πρέπει να είναι σε αιτιατική (den). Ακολουθούν κάποιες περιπτώσεις όπου μετά την πρόθεση δεν υπάρχει άρθρο σε δοτική και αυτό γιατί πρόκειται για ονόματα και κλάδους (14^η γραμμή Kardiologie ‘καρδιολογία’ και 15^η γραμμή Kim Kardashian). Αντίθετα στις γραμμές 16, 18 και 19 η απουσία του άρθρου αποτελεί μέγιστο λάθος καθώς μιλάμε για ουσιαστικά. Έτσι το σωστό για την 16^η γραμμή θα έπρεπε να είναι von den Maut – Gebühren (δοτική πληθυντικού οριστικού άρθρου den) με τη γενική κτητική να σχηματιζόταν der Maut – Gebühren ‘των διοδίων’, για τη 18^η vom Plastik (das Plastik → δοτική dem → von + dem → vom) με τη γενική κτητική του να σχηματιζόταν des Plastiks (το οριστικό άρθρο das στη γενική γίνεται des) και για τη 19^η vom Schlaf (ό,τι ισχύει και για την προηγούμενη λέξη) με τη γενική κτητική του να σχηματιζόταν des Schlafes.

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Concordance Plot File View Clusters/N-Grams Collocates Word List Keyword List

Corpus Files
 aa_0005.txt
 ak_0014.txt
 br_0018.txt
 ck_0010.txt
 dn_0015.txt
 en_0003.txt
 ez_0011.txt
 fk_0006.txt
 gk_0012.txt
 ik_0016.txt
 kk_0013.txt
 lf_0017.txt
 mg_0004.txt
 ms_0001.txt
 mt_0002.txt
 op_0020.txt
 ps_0021.txt
 rc_0019.txt
 sk_0009.txt
 sp_0008.txt
 tc_0007.txt

Concordance Hits 19

Hit KWIC

1 Skiathos gefunden. Skiathos liegt in der Nähe von Aghios Konstantinos. Von dort, , braucht man drei
 2 . Es gibt viele Jugendlichen, die sind abhängig von Alkohol sind und trinken so viel, wenn
 3 werden ein besseres Leben haben. Der Beitrag von alle die Leute wird zum Umweltschutz und
 4 man bis zum Flughafen Spata fahren und von da nach Skiathos fliegen. Man sollte Skiathos
 5 ugausstellung, geben sie handgemachte Spielzeugen von dem Erzieher Giorgos Tsionas. Es geht um
 6 nicht sehr guten Schlaf. Es hängt auch von dem Essen ab. Einige Menschen essen spät
 7 sollen freiwillig arbeiten. Sie können die Mülle von dem Weg sammeln und Bäumen in dem
 8 Herrn Dr. Kleinschmidt, ich bin eine Studentin von den erst Klasse die Realschule. Wir haben
 9 tuation ähnlich. Die Hausarbeit ist nicht beliebt von den Männern, obwohl ich nicht einverstanden bin.
 10 ein Theaterstück «Es war ein alt Spielzeug» von der Theatergruppe Nefeles. Das Ziel des Museums
 11 liegt in der Nähe von Aghios Konstantinos. Von dort, , braucht man drei Stunden mit dem
 12 Leuten helfen, weil die Leute der Fluss von ihren Schlaf finden werden. Der Schlafmangel prod
 13 Sehr geehrte Frau Kraus, die letzte Woche von Juli habe ich bei Ihrer Firma ein
 14 nicht die richtigen Kenntnisse habe. Der Sektor von Kardiologie ist nicht die richtige Lage für
 15 machen. Das berühmteste Art ist Plastik, die von Kim Kardashian kommt, die eine Instagramerin ist.
 16 , dass es keinen Grund für die Genutz von Maut-Gebühren gibt. Die Leute vermissen nur
 17 Sektor gehen. Ich kann auch im Sektor von Pathologie arbeiten. Also, ich bitte noch mal
 18 el Wiederaufbereitung machen und weniger Gebrauch von Plastik. Mit unsere Hilfe ändert unsere Lebensar
 19 en diese Medikamenten, weil sie die Schwierigkeit von Schlaf bekämpfen. Die Medikamenten werden den Le

File
 lf_0017.txt
 gk_0012.txt
 en_0003.txt
 lf_0017.txt
 ak_0014.txt
 ez_0011.txt
 dn_0015.txt
 mt_0002.txt
 ps_0021.txt
 ck_0010.txt
 tc_0007.txt
 fk_0006.txt
 aa_0005.txt
 ck_0010.txt
 aa_0005.txt
 ck_0010.txt
 en_0003.txt
 ez_0011.txt

Search Term Words Case Regex Search Window Size 50
 von Advanced
 Start Stop Sort Show Every Nth Row 1
 Kwic Sort
 Level 1 1R Level 2 2R Level 3 0 Clone Results

Total No. 21 Files Processed

Ως προς τις συνεμφάνισεις και τις συστοιχίες, παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία τους αφορά το συνδυασμό von dem (οριστιστικό άρθρο αρσενικού ή / και ουδετέρου).

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Concordance Concordance Plot File View Clusters/N-Grams Collocates Word List Keyword List

Corpus Files
 aa_0005.txt
 ak_0014.txt
 br_0018.txt
 ck_0010.txt
 dn_0015.txt
 en_0003.txt
 ez_0011.txt
 fk_0006.txt
 gk_0012.txt
 ik_0016.txt
 kk_0013.txt
 lf_0017.txt
 mg_0004.txt
 ms_0001.txt
 mt_0002.txt
 op_0020.txt
 ps_0021.txt
 rc_0019.txt
 sk_0009.txt
 sp_0008.txt
 tc_0007.txt

Total No. of Collocate Types: 34 Total No. of Collocate Tokens: 38

Rank	Freq	Freq(L)	Freq(R)	Stat	Collocate
1	3	0	3	4.96031	dem
2	2	2	0	5.96031	sektor
3	2	0	2	3.71238	den
4	1	1	0	4.96031	woche
5	1	1	0	0.42115	und
6	1	1	0	6.96031	studentin
7	1	1	0	5.37534	spielzeugen
8	1	1	0	5.37534	spielzeug
9	1	1	0	6.96031	schwierigkeit
10	1	0	1	4.63838	schlaf
11	1	0	1	5.96031	plastik
12	1	0	1	6.96031	pathologie
13	1	1	0	6.96031	nähe
14	1	1	0	6.96031	mülle
15	1	0	1	5.37534	maut
16	1	1	0	6.96031	konstantinos
17	1	0	1	6.96031	kim
18	1	0	1	5.96031	kardiologie
19	1	0	1	6.96031	juli
20	1	0	1	5.96031	ihren
21	1	1	0	6.96031	genutz
22	1	1	0	6.96031	gebrauch
23	1	1	0	6.96031	fluss
24	1	0	1	5.37534	dort
25	1	1	0	0.07766	die
26	1	0	1	2.31645	der
27	1	0	1	4.96031	da
28	1	1	0	6.96031	beliebt
--	--	--	--	--	--

Search Term Words Case Regex Window Span Same
 von dem Advanced From... 1L To... 1R
 Start Stop Sort
 Min. Collocate Frequency 1
 Sort by Invert Order Sort by Freq Clone Results

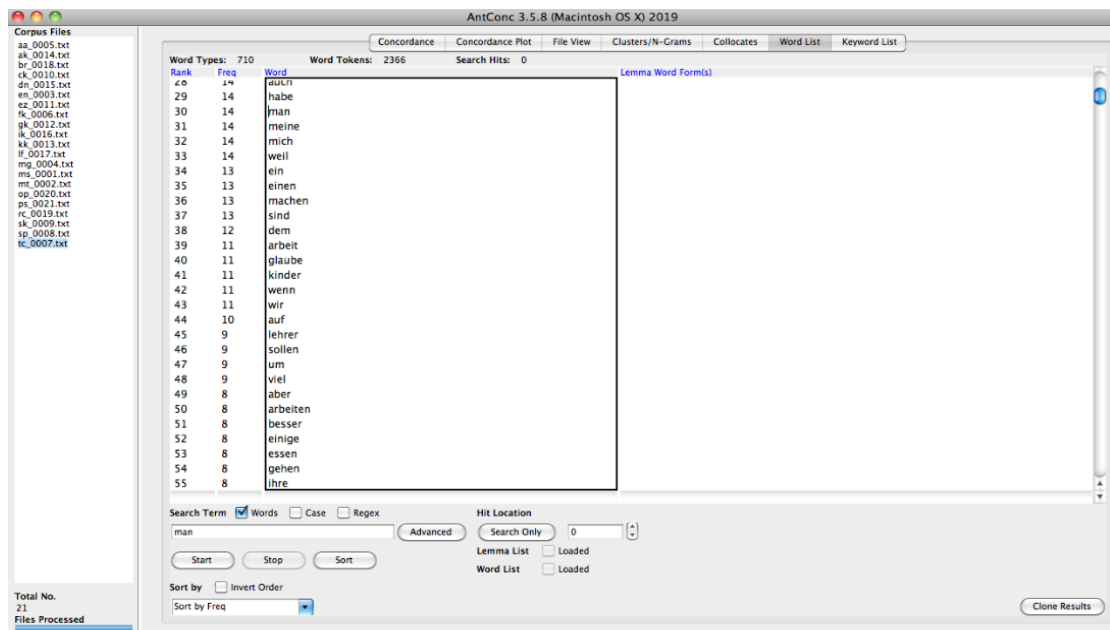
Total No. 21 Files Processed

The screenshot shows the AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019 interface. The main window displays search results for the term 'von dem'. The interface includes a 'Corpus Files' list on the left, a search bar with 'von dem' entered, and a results table. The search options are set to 'Words', 'Case', 'Regex', and 'N-Grams'. The search term is 'von dem', and the cluster size is set to 'Min. 2' and 'Max. 2'. The search term position is set to '1', and the search term range is set to '1'. The search term is sorted by frequency, and the search term position is set to 'On Left'.

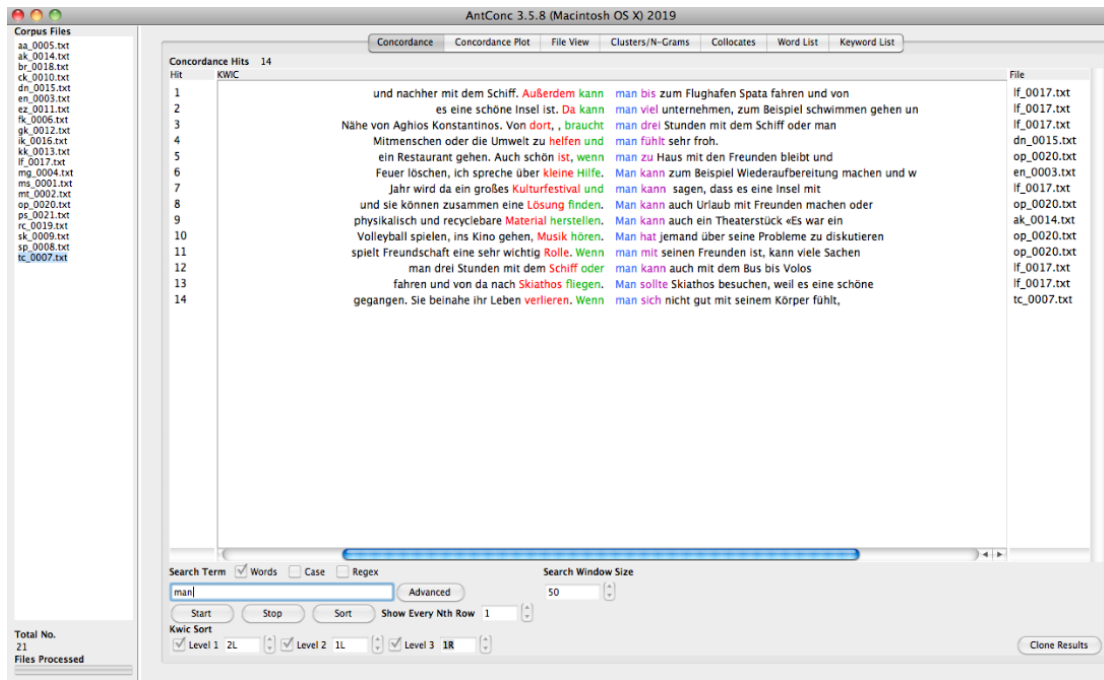
Rank	Freq	Range	Cluster
1	3	3	von dem
2	2	2	von den
3	1	1	von aghios
4	1	1	von alkohol
5	1	1	von alle
6	1	1	von da
7	1	1	von der
8	1	1	von dort
9	1	1	von ihren
10	1	1	von juli
11	1	1	von kardiologie
12	1	1	von kim
13	1	1	von maut
14	1	1	von pathologie
15	1	1	von plastik
16	1	1	von schlaf

Ρίχνοντας μια ματιά στο συγκεκριμένο γλωσσικό στοιχείο, συμπεραίνουμε ότι γνωρίζουν πως σχηματίζεται σωστά το ποιητικό αίτιο και τη σημασία που έχει η πρόθεση (τοπική, χρονική) αλλά διστάζουν να σχηματίσουν τη γενική κτητική κι αυτό τους οδηγεί στον ασφαλή σχηματισμό του ποιητικού αιτίου. Συνεπώς οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι πρέπει να ξανασχοληθούμε με το σχηματισμό της γενικής και δη με τις καταλήξεις των ουσιαστικών στη γενική .

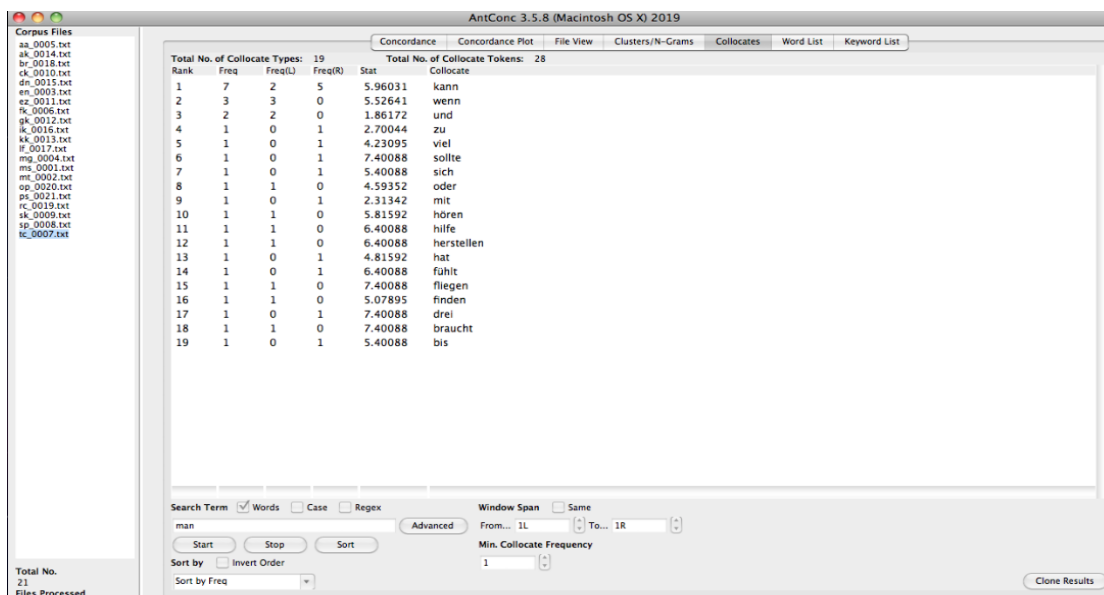
Συνεχίζουμε με τη λέξη man ‘κάποιος – α’ (δεκατέσσερις φορές), η οποία χρησιμοποιείται όταν δεν υπάρχει υποκείμενο στην πρόταση ή αναφέρεται γενικά χωρίς να προσδιορίζεται αν πρόκειται για άντρα ή γυναίκα. Συνεπώς και η κατάληξη των ρημάτων είναι ανάλογη (γ’ ενικό πρόσωπο).

Στις κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις αφού λειτουργεί ως υποκείμενο κατέχει την 1^η θέση ενώ στις χρονικές, τροπικές και τοπικές προτάσεις το συναντάμε στη 2^η, κάτι που φαίνεται να επαληθεύεται από τον συμμαστικό πίνακα. Ορίζοντας για level 1 → 2L level 2 → 1 L level 3 → 1R συναντάμε παραδείγματα επιρρηματικών προτάσεων (1^η, 2^η και 3^η γραμμή) με τα επιρρήματα auβerdem ‘εκτός από αυτό’ (τροπικό) da, dort ‘εκεί’ (τοπικά) και το man να έπεται του ρήματος (2^η θέση). Όλες οι άλλες είναι περιπτώσεις κύριων και δευτερεύουσων προτάσεων.

Ως προς τις συνεμφανίσεις συνοδεύεται από το Modalverb kann ‘μπορεί’ (επτά φορές με δύο στα αριστερά του και πέντε στα δεξιά του). Το ίδιο συμβαίνει και στις συστοιχίες όπου το πιο συνηθισμένο ζεύγος – έκφραση είναι man kann ‘κάποιος – α μπορεί’.

The screenshot shows the AntConc 3.5.8 interface. The search term is 'man'. The results table is as follows:

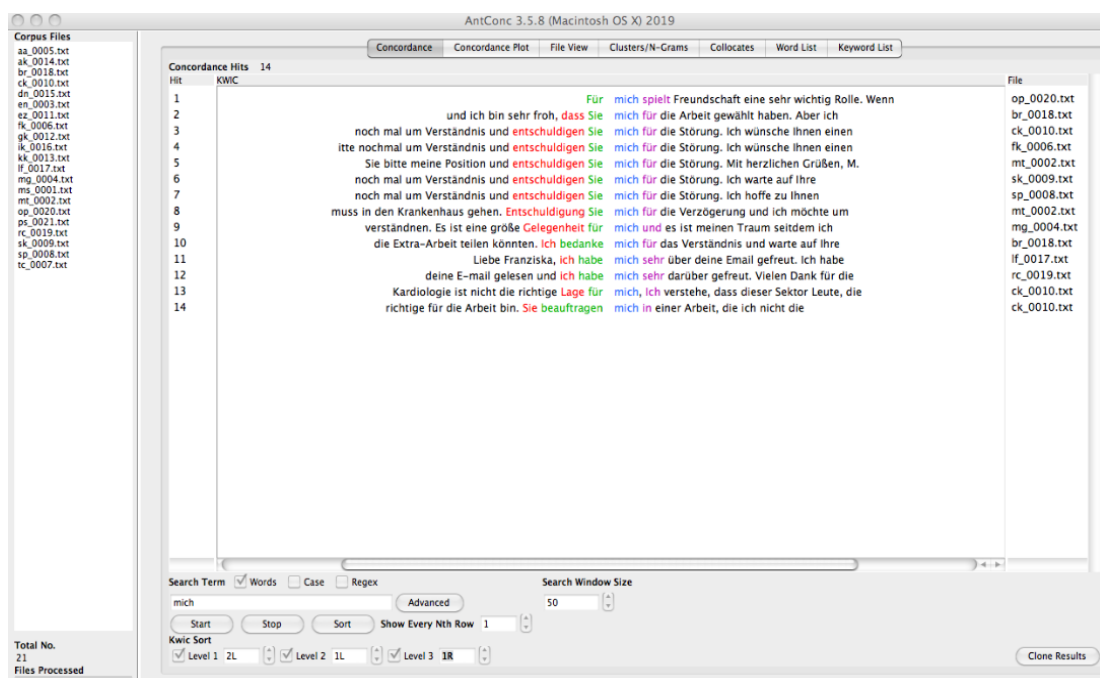
Rank	Freq	Range	Cluster
1	5	4	man kann
2	1	1	man bis
3	1	1	man drei
4	1	1	man fühlt
5	1	1	man hat
6	1	1	man mit
7	1	1	man sich
8	1	1	man sollte
9	1	1	man viel
10	1	1	man zu

Additional interface details: Search Term: man, Search Term Position: 1, Sort by: Freq, On Left checked. Total No. Files Processed: 21.

Αυτό που μας ενδιέφερε στην προκειμένη περίπτωση ήταν να μη συναντήσουμε το πιο συχνό λάθος που κάνουν οι μαθητές και όταν δεν υπάρχει υποκείμενο στην πρόταση και εννοούν “κάποιος”, επιλέγουν την προσωπική αντωνυμία er.

Έπεται η ανάλυση της αντωνυμίας ich στην αιτιατική (mich ‘εμένα’) δεκατέσσερις φορές. Η συγκεκριμένη μπορεί να είναι είτε προσωπική έπειτα από πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική είτε αυτοπαθής ως αναπόσπαστο κομμάτι αυτοπαθών ρημάτων και να έχει τη λειτουργία αντικειμένου, γι αυτό απαιτείται η αιτιατική. Σε αυτήν την περίπτωση η αυτοπαθής πρέπει πάντα συμφωνεί με το υποκείμενο δηλαδή για ich → mich du → dich er / sie /es → sich wir → uns ihr → euch sie / Sie → sich. Όταν όμως υπάρχει το ρήμα παίρνει και άλλο αντικείμενο, τότε η αυτοπαθής μπαίνει σε δοτική και το άλλο αντικείμενο σε αιτιατική (δεν υπάρχει κάτι αντίστοιχο στα σώματα κειμένων μας). Για παράδειγμα όταν στα γερμανικά λέμε πλένομαι, η πρόταση γίνεται ως εξής: Ich wasche mich, όπου το ich είναι το υποκείμενο, το wasche το ρήμα και το mich το αντικείμενο (εξού και η αιτιατική) ενώ όταν λέμε πλένω τα χέρια μου, η πρόταση γίνεται ως εξής: Ich wasche mir die Hände. Μεταφερόμαστε εν συνεχεία στο συμφραστικό πίνακα όπου ορίζουμε για level 1 → 2L level 2 → 1 L level 3 → 1R. Με βάση τα αποτελέσματα, διακρίνουμε ότι στην 1^η, 9^η και 13^η γραμμή η αιτιατική της προσωπικής αντωνυμίας σχηματίζεται γιατί προηγείται η πρόθεση für που συντάσσεται πάντοτε με αιτιατική. Παραθέτουμε το παράδειγμα της 1^{ης} γραμμής για να δούμε τη σημασία «Für mich spielt Freundschaft eine sehr wichtige Rolle» ‘για εμένα η φιλία παίζει έναν πολύ σημαντικό ρόλο’. Στις

γραμμές 3 ως 8 και 10 ως 12 έχουμε την παρουσία των αυτοπαθών ρημάτων (sich entschuldigen ‘συγχωρώ’, sich bedanken ‘ευχαριστώ’ και sich freuen ‘χαίρομαι’ αντίστοιχα). Πιο συγκεκριμένα η πρόταση «Entschuldigen Sie mich für die Störung» σημαίνει ‘συγχωρέστε με για την ενόχληση’ και «Ich bedanke mich für das Verständnis» ‘ευχαριστώ για την κατανόηση’. Στην 11^η και 12^η γραμμή που έχουμε το ρήμα χαίρομαι, πρέπει να σημειωθεί ότι μιλάμε για μορφή παρακειμένου και γι αυτό πρέπει να ανατρέξουμε στο τέλος της πρότασης για να βρούμε το ρήμα «Ich habe mich sehr über deine Email gefreut» ‘χάρηκα πολύ για το Email σου’. Τέλος στην 2^η και 14^η πρόταση έχουμε ρήματα που έχουν ενεργητική σημασία (gewählt μορφή παρακειμένου του ρήματος wählen ‘επιλέγω’ και beauftragen ‘αναθέτω’) και η προσωπική αντωνυμία μπήκε σε αιτιατική με την ιδιότητα του αντικειμένου. Στο παράδειγμα της 14^{ης} γραμμής υπάρχει μία αστοχία ως προς την πρόθεση που επιλέχθηκε καθώς το ρήμα πηγαίνει με την πρόθεση mit και η ορθή διατύπωση θα έπρεπε να είναι Sie beauftragen mich mit einer Arbeit.

Ως προς τις συνεμφάνισεις βλέπουμε την παρουσία της πρόθεσης für (έντεκα φορές με τρεις στα αριστερά της αντωνυμίας και οκτώ στα δεξιά της). Το ίδιο αποτέλεσμα έχουμε και στις συστοιχίες (οκτώ φορές).

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Corpus Files
 aa_0005.txt
 ak_0014.txt
 br_0018.txt
 ck_0010.txt
 dn_0015.txt
 en_0003.txt
 ez_0021.txt
 fk_0006.txt
 gk_0012.txt
 ik_0016.txt
 kk_0013.txt
 lf_0017.txt
 mg_0004.txt
 ms_0001.txt
 mt_0002.txt
 op_0020.txt
 ps_0021.txt
 rc_0019.txt
 sk_0009.txt
 sp_0008.txt
 tc_0007.txt

Total No. of Collocate Types: 10   Total No. of Collocate Tokens: 28

Rank	Freq	Freq(L)	Freq(R)	Stat	Collocate
1	11	3	8	5.57491	für
2	7	7	0	4.71638	sie
3	2	0	2	4.31342	sehr
4	2	2	0	4.59352	habe
5	1	0	1	0.86172	und
6	1	0	1	7.40088	spielt
7	1	0	1	2.44668	in
8	1	0	1	0.87732	ich
9	1	1	0	7.40088	bedanke
10	1	1	0	7.40088	beauftragen

Search Term Words Case Regex N-Grams
 mich   Window Span Same
 From... 1L To... 1R
 Min. Collocate Frequency 1

Total No. 21
Files Processed

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Corpus Files
 aa_0005.txt
 ak_0014.txt
 br_0018.txt
 ck_0010.txt
 dn_0015.txt
 en_0003.txt
 ez_0021.txt
 fk_0006.txt
 gk_0012.txt
 ik_0016.txt
 kk_0013.txt
 lf_0017.txt
 mg_0004.txt
 ms_0001.txt
 mt_0002.txt
 op_0020.txt
 ps_0021.txt
 rc_0019.txt
 sk_0009.txt
 sp_0008.txt
 tc_0007.txt

Total No. of Cluster Types: 6   Total No. of Cluster Tokens: 14

Rank	Freq	Range	Cluster
1	8	6	mich für
2	2	2	mich sehr
3	1	1	mich in
4	1	1	mich spielt
5	1	1	mich und
6	1	1	mich, ich

Search Term Words Case Regex N-Grams
 mich   Cluster Size Min. 2 Max. 2
 Min. Freq. Min. Range 1 1
 Sort by Invert Order On Left On Right

Total No. 21
Files Processed

Συμπεραίνουμε ότι οι μαθητές μας γνωρίζουν τα αυτοπαθή ρήματα και γνωρίζουν ότι η αυτοπαθής αντωνυμία συμφωνεί με το υποκείμενο της πρότασης.

Μία άλλη περίπτωση που θα ερευνήσουμε είναι η λέξη alle ‘όλοι – ές – α’ (έξι φορές), έχοντας τη λειτουργία επιθέτου και πρόκειται αποκλειστικά για πληθυντικό αριθμό.

AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019

Word Types: 710 Word Tokens: 2366 Search Hits: 0

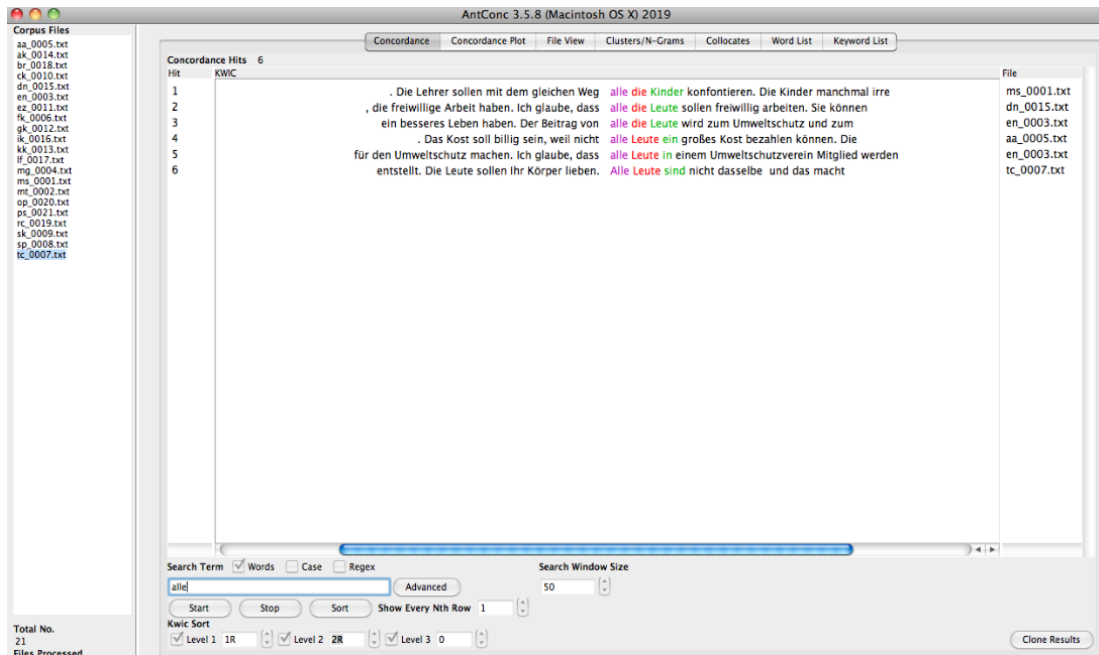
Rank	Freq	Word	Lemma Word Form(s)
60	7	grüßen	
61	7	guten	
62	7	herzlichen	
63	7	oder	
64	6	alle	
65	6	anderen	
66	6	bin	
67	6	deine	
68	6	hat	
69	6	helfen	
70	6	probleme	
71	6	skiathos	
72	6	tag	
73	6	umwelt	
74	6	verständnis	
75	6	werden	
76	6	über	
77	5	alkohol	
78	5	andere	
79	5	einem	
80	5	entschuldigen	
81	5	finden	
82	5	firma	
83	5	geben	
84	5	heutzutage	
85	5	hoffe	
86	5	ihr	
...	...	...	...

Search Term: Words Case Regex Hit Location: Search Only 0

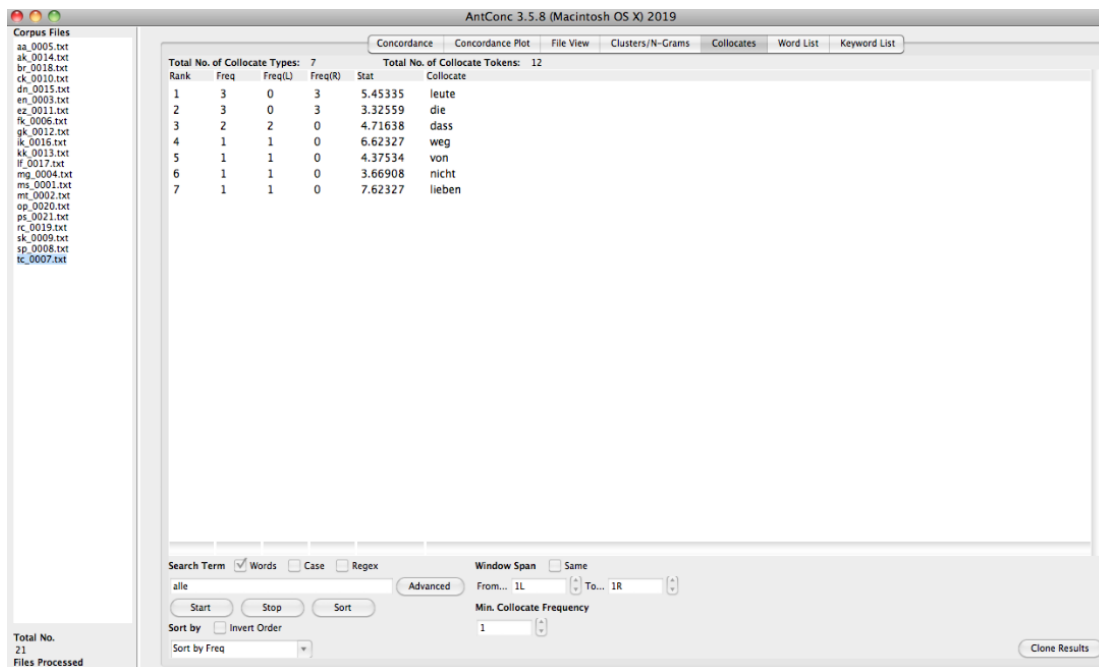
Sort by: Invert Order Sort by Freq

Total No. 21 Files Processed

Όπως θα δούμε από το συμφραστικό πίνακα όπου έχουμε ορίσει για level 1 → 1R level 2 → 2R, το πιο συχνό λάθος των μαθητών έγκειται στο ότι μετέφρασαν από τα ελληνικά που λέμε για παράδειγμα όλα τα παιδιά (1η γραμμή) ,όλοι οι άνθρωποι (2η γραμμή). Στα γερμανικά όμως το alle μπαίνει πριν το ουσιαστικό χωρίς την ύπαρξη άρθρου με συνακόλουθο η σωστή μορφή να είναι alle Kinder/ alle Leute και τα παραδείγματα των γραμμών 4, 5, 6. Σχετικά με την 3η γραμμή προκύπτει λάθος ως προς την κατάληξη του επιθέτου καθώς προηγείται η πρόθεση von ‘από’, η οποία συντάσσεται πάντα με δοτική και δεδομένου ότι για δοτική πληθυντικού έχουμε κατάληξη –en, η σωστή διατύπωση θα έπρεπε να είναι von allen Leuten ‘από όλους τους ανθρώπους’ (με κατάληξη –n και στο ουσιαστικό λόγω δοτικής).

Στις συνεμφανίσεις παρατηρούμε ότι η λέξη Leute εμφανίζεται με το alle τρεις φορές και αποκλειστικά στα δεξιά του, αριθμός που θα ήταν μεγαλύτερος αν δεν προέκυπταν οι περιπτώσεις με τα λάθη των μαθητών μας που έβαλαν άρθρο και άστοχα εμφανίζονται και αυτά τρεις φορές. Ακριβώς το ίδιο ισχύει και για τις συστοιχίες όπου σαν επικρατέστερο ζεύγος θα είχαμε το alle Leute.

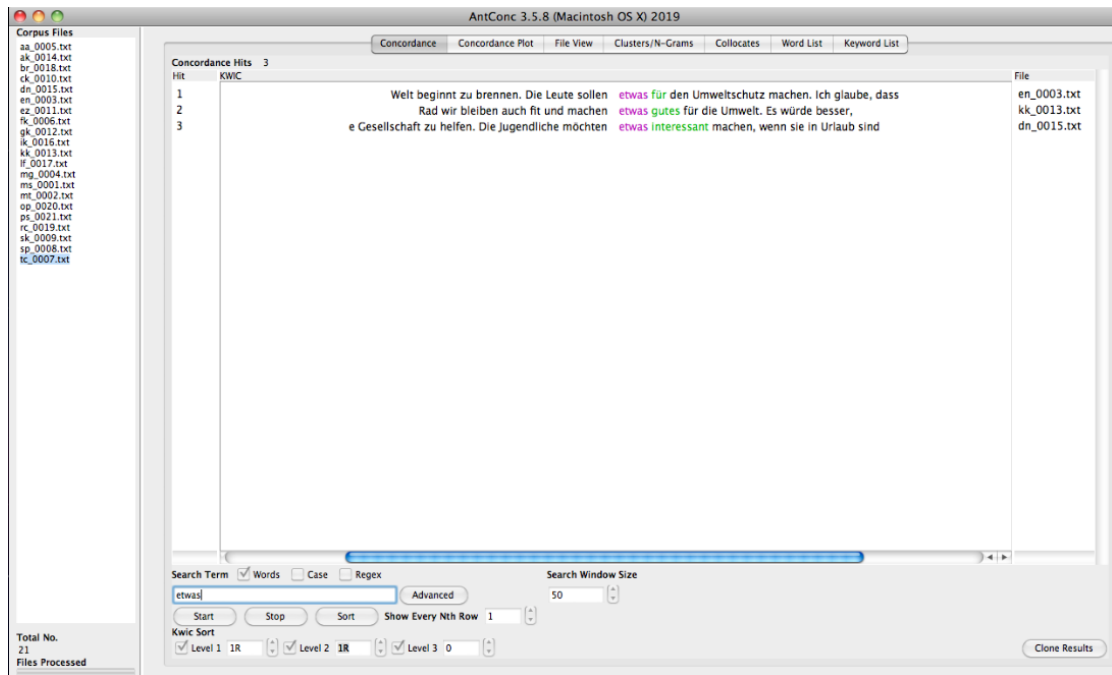
Εδώ μπορεί να γίνει μία υπενθύμιση στους μαθητές μας ότι όταν έχουμε τη λέξη alle , η προσθήκη άρθρου είναι περιττή και πιθανότατα να τους δοθούν κάποια φύλλα εργασιών για να ελέγξουμε αν θυμούνται ότι όταν η λέξη βρίσκεται μπροστά από επίθετα που προσδιορίζουν ουσιαστικά, η κατάληξη των επιθέτων σχηματίζεται όπως στην περίπτωση του οριστικού άρθρου (1^η κλίση επιθέτων).

Θα κλείσουμε την έρευνα και ανάλυση των σωμάτων κειμένων μας με τη λέξη etwas ‘κάτι’, η οποία εμφανίζεται τρεις φορές.

The screenshot shows the AntConc 3.5.8 (Macintosh OS X) 2019 interface. The main window displays a list of word types sorted by frequency. The search term 'man' is entered in the search field. The interface includes a file list on the left, a search bar, and various options for search and sorting.

Rank	Freq	Word	Lemma Word Form(s)
132	3	eltern	
133	3	etwas	
134	3	frauen	
135	3	freunden	
136	3	gebühren	
137	3	geehrte	
138	3	herr	
139	3	hier	
140	3	hören	
141	3	ihm	
142	3	ihrer	
143	3	informieren	
144	3	jemand	
145	3	jugendlichen	
146	3	k	
147	3	kaputt	
148	3	keine	
149	3	körper	
150	3	maut	
151	3	mitteilen	
152	3	muss	
153	3	männer	
154	3	neue	
155	3	nur	
156	3	operationen	
157	3	polizei	
158	3	problem	

Οδηγούμαστε στο συμφραστικό πίνακα όπου ορίζουμε για level → 1R level 2 → 1R και παρατηρούμε ότι στη 2^η και 3^η γραμμή προηγείται των επιθέτων gut και interessant και αυτομάτως τα καθιστά ουσιαστικοποιημένα επίθετα. Για να είναι όμως απολύτως σωστή η μορφή, θα πρέπει τα επίθετα να γράφονται με κεφαλαίο και να παίρνουν κατάληξη ουδετέρου –es δηλαδή etwas Gutes ‘κάτι καλό’, etwas Interessantes ‘κάτι ενδιαφέρον’.

Καθώς μιλάμε για τρία ξεχωριστά παραδείγματα δεν υπάρχει λόγος να εξετάσουμε τις συνεμφάνσεις και τις συστοιχίες.

Κι εδώ συνειδητοποιούμε ότι υπάρχει μία αδυναμία οπότε καλό θα ήταν να ξανασχοληθούμε στο μάθημά μας με τα ουσιαστικοποιημένα επίθετα και να ακολουθήσουν ασκήσεις για εμπέδωση.

4. Επίλογος – Συμπεράσματα – Προτάσεις

Στην παρούσα εργασία τέθηκε η βάση ενός πιλοτικού ανοικτού σώματος κειμένων, το οποίο θα μπορούσε αργότερα να αποτελέσει το βασικό κορμό ενός μεγαλύτερου, με τη συμμετοχή ίσως περισσότερων μαθητών και διδασκόντων της γερμανικής γλώσσας. Η επεξεργασία και ανάλυση των μαθητικών σωμάτων κειμένων χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης. Μέσα από τα λάθη των μαθητών μου ήθελα να εντοπίσω που υστερούν και να αναθεωρήσω τον τρόπο διδασκαλίας μου. Επίσης μέσω της ενασχόλησης μου με τα σώματα κειμένων στη διδασκαλία και εκμάθηση της γερμανικής ως ξένης γλώσσας, οδηγήθηκα σε κάποια συμπεράσματα, τα οποία θα παραθέσω στη συνέχεια και θα παρουσιάσω κάποιες θέσεις, οι οποίες θα δώσουν το κίνητρο να χρησιμοποιηθούν τα σώματα κειμένων ως εργαλείο στα χέρια των μαθητών.

Η γερμανική γλώσσα χαρακτηρίζεται από το βαθμό δυσκολίας της ως προς την εκμάθηση. Είναι μία γλώσσα απαιτητική και πολυσύνθετη όσον αφορά τις γλωσσικές δομές, τη γραμματική και το συντακτικό της. Όπως διαπιστώσαμε και από την έρευνα των εκθέσεων μας, προκύπτουν λάθη όσο προχωρημένο και αν είναι το επίπεδο των μαθητών, όπως η επιλογή της σωστής πτώσης ειδικά στις περιπτώσεις των προθέσεων και των σωστών καταλήξεων των επιθέτων. Η όλη διαδικασία της εκμάθησης της καθίσταται πιο δύσκολη και απαιτητική ειδικά όταν πραγματοποιείται εκτός της χώρας που ομιλείται η γλώσσα. Αυτό προϋποθέτει την άριστη γνώση και κατάρτιση του διδάσκοντα και μεγίστης σημασίας είναι η ένταξη των νέων τεχνολογιών και δη της υπολογιστικής γλωσσολογίας στη διδασκαλία.

Η διδασκαλία που στηρίζεται σε ηλεκτρονικά σώματα κειμένων, μας κάνει να αναθεωρούμε για τον τρόπο που θα διδάξουμε κάτι και μας οδηγεί σε πιο δημιουργικά και ενδιαφέροντα μονοπάτια. Η παραδοσιακή διδασκαλία έχει ως πυρήνα της περισσότερο να διδάξουμε κάτι που υπάρχει στο σχολικό εγχειρίδιο και όχι να μελετήσουμε και να εστιάσουμε στη λειτουργικότητα τους προς διδασκαλία φαινομένου. Μέσα από τα ηλεκτρονικά σώματα κειμένων μας δίνεται η δυνατότητα να ενδυναμωθούμε ως εκπαιδευτικοί, ειδικά όσοι δεν είμαστε φυσικοί ομιλητές της γλώσσας (Bernardini σε Sinclair, 2004) και να δώσουμε απαντήσεις όπου και οι ίδιοι δυσκολευόμαστε όπως για παράδειγμα την επεξήγηση συνώνυμων λέξεων (hoch -

groß) (Tsui se Sinclair, 2004). Επίσης μπορούμε ασχοληθούμε και να διδάξουμε φαινόμενα, τα οποία ίσως θεωρούνται αυτονόητα από το σχολικό εγχειρίδιο όπως το γένος των άρθρων και να εστιάσουμε τη διδασκαλία μας στις πιο σημαντικές και συχνές μορφές, παραμερίζοντας αυτές που είναι δευτερευούσης σημασίας (ποιοτική και σε βάθος διδασκαλία). Για να μπορεί να επιφέρει αποτελέσματα η χρήση ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων στη διδασκαλία της ξένης γλώσσας, απαραίτητη είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και η υλικοτεχνική υποδομή των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Η έρευνα λοιπόν μέσα από μεθόδους της γλωσσολογίας σωμάτων κειμένων χαρακτηρίζεται ως «καθοδηγούμενη από τα κειμενικά δεδομένα» (korpusgesteuertes Lernen) και όχι ως «βασισζόμενη σε κειμενικά δεδομένα» (korpusbasiertes Lernen).

Τα λογισμικά επεξεργασίας σωμάτων κειμένων βοηθούν στην εξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων. Η μελέτη που βασίζεται σε ηλεκτρονικά σώματα κειμένων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα κείμενα που συμπεριλαμβάνει. Μέσω αυτής της διαδικασίας προκύπτουν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά αποτελέσματα, τα οποία σχετίζονται με τον αριθμό των κειμένων ανά κειμενικό είδος και με το μέγεθος κάθε δείγματος (Mikros, 2002). Όταν μιλάμε για ποσοτικά αποτελέσματα, αναφερόμαστε στη συχνότητα που εμφανίζονται τα γλωσσικά φαινόμενα, ενώ τα ποιοτικά σχετίζονται με τις επικοινωνιακές συνθήκες στις οποίες λαμβάνουν χώρα.

Έπειτα από την ενασχόληση μας με το λογισμικό επεξεργασίας των μαθητικών σωμάτων κειμένων (Antconc), αξίζει να αναφέρουμε πως πρόκειται για ένα αρκετά απλό στη χρήση του εργαλείο, το οποίο μας βοηθά να παρατηρήσουμε, να επεξεργαστούμε και να αναλύσουμε λέξεις, λεξικά συμπλέγματα, γραμματικά φαινόμενα, σύνταξη (σειρά όρων, συμφωνία) και να αποκτήσουμε μία πιο συγκροτημένη και ολοκληρωμένη εικόνα για τη γερμανική γλώσσα.

Όπως είδαμε και από την έρευνα με τη βοήθεια του Antconc, το βασικότερο εργαλείο για να αναζητήσουμε πληροφορίες στα ηλεκτρονικά σώματα κειμένων είναι ο συμφραστικός πίνακας (Konkordanzliste). Ο δάσκαλος ορίζει κάθε φορά το τι θα αναζητήσει για παράδειγμα λέξεις, φράσεις κ.α και αυτή η λέξη εμφανίζεται στο κέντρο των συμφραζομένων της. Μέσα από τα παραδείγματα που παρουσιάζονται, ο δάσκαλος μπορεί να οδηγηθεί στο σχεδιασμό ασκήσεων και στην παραγωγή

διδασκτικού υλικού εν γένει καθώς και να αυτοαξιολογείται κάθε φορά μέσω αυτού. Πιο συγκεκριμένα, ο δάσκαλος μπορεί να επιλέξει να διδάξει ένα γραμματικό φαινόμενο που είναι πιο συχνό στο λόγο σε αντίθεση με το σχολικό εγχειρίδιο που διδάσκει όλα τα φαινόμενα και τις λέξεις ανεξαρτήτου συχνότητας ή να επιμείνει σε κάποιο φαινόμενο αν παρατηρεί λάθη που προκύπτουν. Επίσης προσφέρεται η δυνατότητα μελέτης σύνθετων λέξεων, κλίσης μερών του λόγου, έλεγχος συμφωνίας, μελέτης συνδέσμων, δευτερευουσών προτάσεων και σειράς όρων (Y – P – A, P – Y – A κ.ο.κ). Επιπροσθέτως διατίθενται ποσοτικά αποτελέσματα από αυτήν την αναζήτηση, ο λεγόμενος πίνακας των πιο συχνών συνεμφανιζόμενων λέξεων (Kollokationen), ο πίνακας των πιο συχνών φράσεων στις οποίες μετέχει η συγκεκριμένη λέξη (Clusters / N- Grams) και ο πίνακας συχνότητας λέξεων, ταξινόμηση δηλαδή των λέξεων των κειμένων του ηλεκτρονικού σώματος κειμένων (Wortliste). Με τη βοήθεια αυτών των πινάκων μπορούμε να δημιουργήσουμε λεξιλογικές ασκήσεις και ασκήσεις που σχετίζονται με τη μορφοσύνταξη.

Τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων στη διδασκαλία της γλώσσας είναι πολλά. Έχοντας στη διάθεσή μας ως εργαλείο τον H/Y, μπορούμε να επεξεργαστούμε ταχύτατα και αλάνθαστα γλωσσικά δεδομένα (προσοχή εδώ καθώς τα μαθητικά σώματα κειμένων μας μπορεί να έχουν λάθη αλλά το πρόγραμμα δεν κάνει λάθη), να προάγουμε τη μαθητοκεντρική προσέγγιση (πραγματική ανάγκη του εκάστοτε μαθητή), να ανανεώνουμε συνεχώς το διδασκτικό υλικό, να προτρέπουμε την έρευνα της γλωσσικής εκμάθησης και να προσαρμόζουμε τη μαθησιακή διδασκαλία στις ιδιαίτερες ανάγκες του μαθητή. Επίσης μέσα από τις μεθόδους μας δίνεται η δυνατότητα να παρέχουμε πραγματικά παραδείγματα (χρήση αυθεντικών παραδειγμάτων έναντι κατασκευασμένων), να αξιολογούμε ποσοτικά τη γλώσσα και τις χρήσεις της εντοπίζοντας τις πιο συχνές συσχετίσεις – συστοιχίες (Clusters / N- Grams), κάτι το οποίο δεν επιτυγχάνεται μέσα από το σχολικό εγχειρίδιο.

Προτάσεις

Τα σώματα κειμένων συμβάλλουν αδιαμφισβήτητα και στη μάθηση. Συνεπώς θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμα για τους μαθητές καθώς θα συνέβαλαν στην προώθηση και στην εμβάθυνση των γνώσεων τους μέσω της έρευνας. Θα μπορούν να συμμετέχουν με αυτόν τον τρόπο ενεργά στο μάθημα και μέσω της κριτικής σκέψης να είναι σε

θέση να αντιληφθούν τι συμβαίνει στη γλώσσα. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ηλεκτρονικά σώματα κειμένων θα υποβοηθούν τη διαδικασία μάθησης έχοντας εποπτικό ρόλο και ενισχύοντας την αυτενέργεια και βιωματικότητα των μαθητών, οι οποίοι θα προσεγγίζουν επικοινωνιακά την ξένη γλώσσα μέσα από την ανακάλυψη. Προϋπόθεση ωστόσο θα πρέπει να είναι ότι θα αποτελούν βοηθητικά και συμπληρωματικά εργαλεία στα χέρια των μαθητών, χωρίς να σημαίνουν ότι θα αντικαταστήσουν το ρόλο τους.

Ιδανικά η διδασκαλία της γλώσσας θα έπρεπε να έχει εργαστηριακή μορφή. Πιο συγκεκριμένα οι δάσκαλοι και οι μαθητές καλό θα ήταν να αποστασιοποιηθούν από την παραδοσιακή διδασκαλία και να εστιάσουν στην κατευθυνόμενη απο δεδομένα μάθηση. Με αυτές τις προϋποθέσεις θα μπορούν να έχουν το ρόλο του ερευνητή, να αναζητήσουν μέσα από τα ηλεκτρονικά σώματα κειμένων γλωσσικές δομές, να παρατηρήσουν τι ισχύει, να καταρριφθούν ή να επιβεβαιωθούν ίσως υποθέσεις τους, να αφήσουν στην άκρη την στείρα αποστήθιση λεξιλογίου και γραμματικών κανόνων και να οδηγηθούν στη γνώση μέσα από την επαγωγική ή την παραγωγική μέθοδο. Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη οδηγούμαστε από το ειδικό στο γενικό, για παράδειγμα ο μαθητής αναζητά μία λέξη και οδηγείται σε συγκεκριμένα συμπεράσματα αναφορικά με την έννοια και τη λειτουργία της ενώ στη δεύτερη η διαδικασία είναι αντίστροφη, μέσω της οποίας μπορεί να απαντηθούν ερωτήματα που υπήρχαν πριν την έρευνα και να επαληθευθούν υποθέσεις (Σαριδάκης, 2016).

Μέσα από έρευνα σχετικά με τη διδασκαλία και την εκμάθηση της ξένης γλώσσας, επικράτησε ότι η εκμάθηση πρέπει να γίνεται στηριζόμενη στην επαγωγική μέθοδο. Αυτή η μάθηση βάσει δεδομένων μπορεί να εφαρμοστεί και στους γραμματικούς κανόνες. Πολλά είναι τα είδη των σωμάτων κειμένων που μπορούμε να εντάξουμε στο μάθημα της ξένης γλώσσας, όπως α) zielsprachliche Referenzkorpora στοχευμένα γλωσσικά σώματα αναφοράς (DeReKo – COSMAS II) β) zielsprachliche diachrone Korpora στοχευμένα γλωσσικά διαχρονικά σώματα (DWDS) γ) zielsprachliche Internetkorpora στοχευμένα γλωσσικά διαδικτυακά σώματα (DEWAC – CQP) δ) Lernerkorpora μαθητικά σώματα (Falko – ANNIS2) (Reznicek, 2012).

Ο Sinclair (2004) εστιάζει στο ρόλο που διαδραματίζει η χρήση των σωμάτων κειμένων στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών σε ένα περιβάλλον, στο οποίο κυρίαρχο ρόλο θα έχει ο μαθητής . Η εκμάθηση της γλώσσας θα γίνεται μέσω της

επαγωγικής μεθόδου όπου οι ίδιοι οι μαθητές θα παρατηρούν τη σύνδεση σημασίας και μορφής. Με αυτόν τον τρόπο θα ενισχύεται η αυτονομία του μαθητή, θα αποκτιούνται ερευνητικές δεξιότητες και ο μαθητής θα έχει την ευκαιρία να αλληλεπιδράσει σε οποιοδήποτε καταστασιακό περιβάλλον. Παρακάτω αναφέρονται ορισμένα από τα σημαντικά πλεονεκτήματα:

1. Ο μαθητής θα γίνει πιο αυτόνομος και υπεύθυνος όσον αφορά την εκμάθηση της γλώσσας και θα ανακαλύπτει δραστηριότητες που είναι μαθητοκεντρικές .
2. Ο δάσκαλος θα πάψει να είναι η αυθεντία και ο μοναδικός κάτοχος της γνώσης. Ο καθένας πλέον θα ερευνά τη γνώση και θα ψάχνει να βρει λύση μέσα από συλλογική δουλειά και συζήτηση.
3. Μέσα από την έρευνα και την ανακάλυψη θα ενδυναμώνονται οι μαθητές (Bernardini σε Sinclair, 2004).

Το μάθημα λοιπόν πλέον θα διέπεται ως εξής: έρευνα, εξάσκηση και αυτοσχεδιασμός (Johns 1991). Αναλυτικότερα, ο μαθητής θα παρατηρεί τα συμφραζόμενα μιας λέξης, θα κατανοεί την έννοια της και τα λεξικογραμματικά στοιχεία και τέλος θα παρατηρεί το πως χρησιμοποιείται μέσα στο κείμενο μέσω των συνάψεων. Τα σώματα κειμένων θα μπορούν να βρίσκουν εφαρμογή μέσω ασκήσεων όπως συμπλήρωση κενών ή αντιστοίχιση και το μάθημα θα φτάνει στο τέλος του με τη συγγραφή ενός γραπτού κειμένου από τον ίδιο τον μαθητή με σκοπό να εντάξει σ' αυτό ότι προσκόμισε από την έρευνα (Γούτσος & Φραγκάκη, 2015). Παρατηρούμε πως θα παράγουν οι μαθητές μας γραπτό λόγο, Θα μπορούσαμε στα πλαίσια μίας πιο διευρυμένης έρευνας να κάνουμε σύγκριση των εκθέσεων των μαθητών μας με αντίστοιχες στα ελληνικά για να δούμε κατά πόσο παρεμβάλεται η μητρική. Επίσης μία πρόταση θα ήταν οι συγγραφείς των σχολικών εγχειριδίων να ερευνούν ένα ηλεκτρονικό σώμα κειμένων με αυθεντικό υλικό, πρώτου προβούν στη διατύπωση κανόνων.

Πιο συγκεκριμένα, μέσα από τη χρήση των ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων, οι μαθητές των γερμανικών θα μαθαίνουν τη γλώσσα διαδραστικά και θα είναι σε θέση να κατανοήσουν τη σημασία των λέξεων καθώς και γραμματικά φαινόμενα. Σε αυτό παίζουν σημαντικό ρόλο τα κείμενα τα οποία είναι αυθεντικά. Αυτά με τη σειρά τους

θα συμβάλλουν στην αυτονομία των μαθητών και θα τους δοθεί η δυνατότητα έρευνας στη σχολική τάξη ή στο σπίτι. Με τα σώματα κειμένων θα μπορεί ο μαθητής να ψάξει τα δεδομένα που επιθυμεί σε ελάχιστο χρόνο και τα αποτελέσματα θα εμφανίζονται στην οθόνη. Αυτά είναι γνωστά ως Konkordanzen. Η λέξη για παράδειγμα που θα αναζητήσει (λέξη κλειδί KWIC) θα εμφανίζεται με έντονα γράμματα στη μέση και αριστερά και δεξιά θα βρίσκονται οι λέξεις που τις απαρτίζουν στο κείμενο. Έτσι είναι εύκολο για αυτούς να βρουν τη σημασία μίας άγνωστης λέξης μέσα από τα συμφραζόμενά της και χωρίς να τις αναζητήσουν στο λεξικό (Káňa, 2014 σε Pujastuti, 2018). Απαραίτητη προϋπόθεση για αυτήν τη διαδικασία είναι η γνώση χρήσης H/Y τόσο από τους μαθητές όσο κι από τους εκπαιδευτικούς. (Pujastuti, 2018).

Με τη βοήθεια των συμφραστικών πινάκων οι μαθητές θα οδηγούνται πιο εύκολα στην εύρεση απαντήσεων σχετικά με προβληματισμούς τους ως προς το λεξιλόγιο που ούτε το λεξικό δε μπορεί να δώσει κάποια σαφή απάντηση.

Επιπλέον ο συμφραστικός πίνακας θα δίνει τη δυνατότητα στο μαθητή να έχει μία ολοκληρωμένη εικόνα του τι προηγείται και τι έπεται της αναζητηθείσας λέξης και οι συνεμφανιζόμενες λέξεις θα δίνουν τη λεξιλογική σημασία. Σημαντικό δεν είναι ο μαθητής να μαθαίνει – αποστηθίζει τη σημασία μίας λέξης αλλά να βλέπει και τη λειτουργία της μέσα στο περιβάλλον της. Τέλος ο μαθητής θα εστιάζει την προσοχή του στη γλωσσική ποικιλία εν γένει και δε θα περιορίζεται σε κατασκευασμένα παραδείγματα, κάτι που του δίνει τη δυνατότητα να επιλέξει τις λέξεις και τα γραμματικά φαινόμενα που θα χρησιμοποιήσει ανάλογα την επικοινωνιακή περίσταση.

Βιβλιογραφία

Alexiou, Th., Lavidas, N & Sougari, A-M (2011). « Major Trends in Theoretical and Applied Linguistic » : Selected Papers from the 20th International Symposium on Theoretical and Applied Linguistics (April 1-3, 2011) σσ. 164 . Ανακτήθηκε στις 18/12/2019 από

https://books.google.gr/books?id=xhHuCAAQBAJ&pg=PA177&lpg=PA177&dq=%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%AC+%CE%95%CF%80%CE%AF%CF%80%CE%B5%CE%B4%CE%B1+%CE%91%CE%BD%CE%B1%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82:+%CF%83%CF%86%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE+%CE%BA%CE%BB%CE%AF%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B1&source=bl&ots=ShU3qXSuDr&sig=bJR-qf3X_uEWqMuOid7vCKk0CiU&hl=el&sa=X&ved=2ahUKEwj-xbbwoKjfAhXLyIUKHawQBx4Q6AEwCHoECAEQAQ#v=onepage&q=%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%AC%20%CE%95%CF%80%CE%AF%CF%80%CE%B5%CE%B4%CE%B1%20%CE%91%CE%BD%CE%B1%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82%3A%20%CF%83%CF%86%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%BA%CE%BB%CE%AF%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B1&f=false

Ανδρονίκου, Α., (2006). Η δεύτερη ξένη γλώσσα. Τα γερμανικά στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Εμπειρίες και ζητούμενα. Ανακοίνωση στο Συνέδριο «Οι Ξένες Γλώσσες στη Δημόσια Υποχρεωτική Εκπαίδευση, Δεδομένα και προοπτικές», διοργάνωση ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι. & Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 31 Μαρτίου, 1-2 Απριλίου 2006, Αθήνα. σσ. 61

Αντωνίου, Χρ.,(2006). Η Γερμανική Γλώσσα στην Ελληνική Εκπαίδευση (1931-2005). Σύγχρονη Εκπαίδευση τόμ. 144:38-60

Ασάρα, Β. & Βασιλάκη, Ε. (2014), στο Ιακώβου, Μ. (2014). Επιμορφωτικός Οδηγός Βασικές Αρχές για τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/ Ξένης Γλώσσας

Επίπεδα Α1-Β2. Θεσσαλονίκη: Υ.ΠΑΙ.Θ. σσ.134.. Ανακτήθηκε στις 26/12/2019 από http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf

Biber, D. (1993). Representativeness in corpus design. *Literary and Linguistic Computing* (4), σσ. 243-257

Biber, D, Conrad, S. & Reppen, R. (1998). *Corpus linguistics: investigating language structure and use*. Cambridge: Cambridge University Press

Bennett, G. (2010). *Using corpora in the language learning classroom*. University of Michigan, σσ. 2-8, 7-14, 94

Behrendt, U. (2017). Motivation ist ein bisschen auch wie verliebt sein. *Fremdsprache Deutsch-Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts*, σσ. 57, 40-44

Bernardini, S. (2004), *Corpora in the classroom: An overview and some reflections on future developments*, στο J. Sinclair (επιμ.), *How to Use Corpora in Language Teaching*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins σσ.15-36

Burnard, L.(2005). *Developing linguistic corpora: Metadata for corpus work*, στο M. Wynne (επιμ.) *Developing Linguistic Corpora: A Guide to Good Practice*. Oxford: Oxbow Books, σσ. 30-46

Γαβριηλίδου, Μ., Λαμπροπούλου, Π. & Ρονιώτη, Σ. (1993). Σχεδιασμός και σχολιασμός ενός Ελληνικού Σώματος Κειμένων. Στα Πρακτικά της 14ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτέλειου Παν/μίου Θεσ/νίκης. Απρίλιος, 1993 Θεσ/νίκη

Carter, R. & McCarthy, M. (1995). *Grammar and the Spoken Language Applied Linguistics* 16(2):141-58 στο O' Keffe, A. & McCarthy, M. (2010). *The Routledge Handbook of Corpus Linguistics*. London: Routledge, σσ. 66-67

Γιατράς, Π., (2007). Η διαδρομή της Γερμανικής Γλώσσας στην Εκπαίδευση. *aktuell* 14:15-17

Γεωργάκης, Α.,Κοτρόπουλος, Κ. & Πήτας, Ι. (2000). Οργάνωση και Κατασκευή Πληροφοριών Τουριστικού Περιεχομένου με Στατιστικές Τεχνικές Επεξεργασίας της Γλώσσας. Στα Πρακτικά της 21ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Παν/μίου

Θεσ/νίκης, Μάιος 2000

Chomsky, N. (1965). Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge, MA: MIT Press

Γούτσος, Δ. & Φραγκάκη, Γ. (2015). Εισαγωγή στη γλωσσολογία σωμάτων κειμένων. Αθήνα: Κάλλιπος. Ανακτήθηκε στις 2/2/2020 από https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/1932/1/00_master_document_Goutsos.pdf

Christ, H., (2003). Erwerb von Fremdsprach im Vorschul- und Primarschulalter στο Παπαδοπούλου, Χ.Ο., (2007). Η γερμανική ως ξένη γλώσσα στο ελληνικό δημόσιο: Η εξασφάλιση της συνέχειας. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αντ. Σταμούλη

Διαμαντάκη, Κ., Ντάβου, Μ. & Πανούσης, Γ. (2001). Νέες Τεχνολογίες και παλαιοί φόβοι στο σχολείο: Αναπαραστάσεις και στάσεις εκπαιδευτικών ως προς τη χρήση Νέων Τεχνολογιών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Ehnert, Rolf (2001): Unterrichtsplanung, -gestaltung und -evaluation, Unterricht Band A, Patras: Griechische Fernuniversität

Ellis, R. (1994). The study of second language acquisition. Oxford: Oxford University Press. Ανακτήθηκε από <http://books.google.gr/books?id=3KglbyrZ5sC&printsec=frontcover&hl=el#v=onepage&q&f=false>

F. de Saussure, (1979). Μαθήματα Γενικής Γλωσσολογίας. Αθήνα: Παπαζήσης

Flowerdew, L.(2002). Corpus based Analyses in EAP, στο O' Keffe, A. & McCarthy, M. (2010). The Routledge Handbook of Corpus Linguistics. London:Routledge, σσ. 66-67

Flowerdew, L. (2004). The Argument for Using English specialized Corpora to understand Academic and Professional Settings, στο O' Keffe, A. & McCarthy, M. (2010). The Routledge Handbook of Corpus Linguistics. London: Routledge, σσ. 66-67

Ιακώβου, Μ. (2014). Επιμορφωτικός Οδηγός Βασικές Αρχές για τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/ Ξένης Γλώσσας Επίπεδα Α1-B2. Θεσσαλονίκη: Υ.ΠΑΙ.Θ.

Θεοδωροπούλου, Μ. & Παπαναστασίου, Γ. (2001). Το γλωσσικό λάθος. Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός. Ανακτήθηκε στις 13/07/2020 από

http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_d11/index.html

Johns, T. (1991). Should you be persuaded: Two examples of data-driven learning, στο T. Johns & P. King (επιμ.) Classroom Concordancing [ELR Journal4]. Birmingham: CELS University of Birmingham, σσ. 1-16

Kalantzis, M. & B. Cope (1999). Πολυγραμματισμοί: επανεξέταση του τι εννοούμε γραμματισμό και τι διδάσκουμε ως γραμματισμό στα πλαίσια της παγκόσμιας πολιτισμικής πολυμορφίας και των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας, στο «Ισχυρές» και «ασθενείς» γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Όψεις του γλωσσικού ηγεμονισμού (Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου), επιμ. Α.-Φ. Χριστίδης, σσ. 680-695. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Káňa, T. (2014). Sprachkorpora in Unterricht und Forschung DaF/DaZ (Corpuses in Teaching and Researching German as a Foreign Language). 1. vyd. Brno: Masarykova. Ανακτήθηκε 10/1/2020 από https://is.muni.cz/repo/1201835/Sprachkorpora_DaF.pdf

Κάντζου, Β. & Σταμούλη, Σπ. (2014), στο Ιακώβου, Μ. (2014). Επιμορφωτικός Οδηγός Βασικές Αρχές για τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/ Ξένης Γλώσσας Επίπεδα Α1-B2. Θεσσαλονίκη: Υ.ΠΑΙ.Θ, σσ.71. Ανακτήθηκε στις 26/12/2019 από http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf

Καπραβέλου, Α. (2011). Η σημασία των θεωριών μάθησης στο πλαίσιο των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Learning theories importance in the framework of Information and Communication Technologies in education. Από το Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology, Volume 7. Ανακτήθηκε στις 20/2/2020 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9771/9902>

Kennedy, G. (1998). An introduction to Corpus Linguistics. Επανέκδοση (2014). London: Routledge. Ανακτήθηκε στις 3/4/2020 από [https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=qFuPBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Kennedy,+G.+\(1998\).+An+introduction+to+Corpus+Linguistics&ots=VYEdKPS eVa&sig=U01NCczvhZIQjexrNqY6MYzNyqA&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=qFuPBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Kennedy,+G.+(1998).+An+introduction+to+Corpus+Linguistics&ots=VYEdKPS eVa&sig=U01NCczvhZIQjexrNqY6MYzNyqA&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

Koester, A. (2006). *Investigating Workplace Discourse*. London: Routledge, στο Ο' Keeffe, A. & McCarthy, M. (2010). *The Routledge Handbook of Corpus Linguistics*. London: Routledge, σσ. 66-67

Κόμης, Β. Ι., (2012). Οι Νέες Τεχνολογίες στη Διδακτική και τη Μαθησιακή Διαδικασία Μια τυπολογία των Παιδαγωγικών Δραστηριοτήτων και Αντιλήψεων και των Ψυχολογικών Προσεγγίσεων. Ανακτήθηκε στις 26/2/2020 από <https://blogs.sch.gr/kekbio/files/2012/01/%CE%BD%CE%B5%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BC%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CF%83%CE%B72.pdf>

Κυριαζής, Σ. & Μπακογιάννης, Δ. (2003). *Χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Αφοί Ν. Παππά

Lazarinis, F. (2007). Lemmatization and stopword elimination in greek web searching. In *Proceedings of the 2007 Euro American conference on Telematics and information systems*, σσ. 61

MacWhinney, B. (1992). *The CHILDES database*. Dublin, OH: Discovery Systems

Μαντή, Ε. (2019). Οι απόψεις των εκπαιδευτικών Ξένων Γλωσσών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση σχετικά με τις διαδικτυακές εφαρμογές εκμάθησης Ξένων Γλωσσών. Ρόδος: Παν/μιο Αιγαίου

Martin, J.C, Rety, J.H & Bensimon, N. (2002). *Multimodal and Adaptive Pedagogical Resources*. In *Proceedings of the 3rd International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2002)*. Las Palmas, Canary Islands, Spain 29-31 May 2002

Ματσαγγούρας, Η. (1987,1995). *Ομαδοκεντρική διδασκαλία και μάθηση*. Αθήνα: Μ. Γρηγόρης

Ματσαγγούρας, Γ.Η. (2011). *Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας*. Αθήνα: Gutenberg

McArthur & McArthur. (1992). *The Oxford Companion to the English Language*. New York: Oxford University Press

McEnery, T., Wilson, A. (1996). *Corpus Linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press

MENDELSON, P., (1992). "L'ordinateur dans l'enseignement", *Actes de la Troisieme Rencontre Francophone de la Didactique de l'Informatique*, σσ. 53-63

Μήτσης, Ν & Καραδήμος, Δ., (2007). *Η διδασκαλία της γλώσσας. Επιστημάνσεις-Παρατηρήσεις-Προοπτικές*. Αθήνα: Gutenberg

Mikros, G. (2012). Quantitative parameters in corpus design: Estimating the optimum text – size in Modern Greek language. In: *Proceedings of the 3rd International Conference on Language Resources and Evaluation, Vol. 3, Las Palmas*. Ανακτήθηκε στις 2/5/2020 από <http://www.lrec-conf.org/proceedings/lrec2002/pdf/99.pdf>

Μπαλασά, Ε., (2008) . *Η γερμανική ως ξένη γλώσσα στο ελληνικό δημόσιο σχολείο: η διαφοροποίηση της διδασκαλίας σε τάξεις δημοτικού στις οποίες φοιτούν και μαθητές με άλλη μητρική από την ελληνική*. Θεσ/νίκη: Αριστοτέλειο Παν/μιο

Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Θεωρητική γλωσσολογία. Εισαγωγή στην σύγχρονη γλωσσολογία*. Αθήνα

O' Keeffe, A., McCarthy, M. & Carter, R. (2007). *From corpus to classroom: language use and language teaching*. Cambridge University Press, σσ.8, 14

O'Keeffe, A. (2007). *The Pragmatics of Corpus Linguistics*. Keynote paper presented at the 4th Corpus Linguistic Conference held at the University of Birmingham, July 2007 στο O' Keeffe, A. & McCarthy, M. (2010). *The Routledge Handbook of Corpus Linguistics*. London:Routledge, σσ. 66-67, 116

O' Keeffe, A. & McCarthy, M. (2010). *The Routledge Handbook of Corpus Linguistics*. London: Routledge, σσ. 66-67, 116

Παπαδοπούλου, Χ.Ο., (2007). *Η γερμανική ως ξένη γλώσσα στο ελληνικό δημόσιο: Η εξασφάλιση της συνέχειας*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αντ. Σταμούλη

Παπαδοπούλου, Α. Μ., (2008). *Διδασκαλία παραγωγής λόγου με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών: Διαδικτυακό γράνιμο*. Ρόδος: Παν/μιο Αιγαίου. Ανακτήθηκε στις 27/2/2020 από

<http://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/16292/file0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Παπαδοπούλου, Δ. & Τζιμόκας, Δ. (2015). Λάθη: είδη και αντιμετώπισή τους. Ανακτήθηκε στις 16/07/2020 από http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/4100/mod_resource/content/4/Eidi_kai_antimetopisi_lathon_Papadopoulou_Tzimokas.pdf

Παλασάκη, Β. (2007). Τα σώματα κειμένων: Ένα εργαλείο για τα παραδείγματα εξειδικευμένων λέξεων. ΕΛΕΤΟ – 6ο Συνέδριο “Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία”. Αθήνα, 1-3 Νοεμβρίου. Ανακτήθηκε στις 23/3/2020 από http://www.eleto.gr/download/Conferences/6th%20Conference/6th_22-03-PalasakiVasilikiPaper_V05.pdf

Προφίλη, Ο. (2001). Γλωσσική πολιτική στην ευρωπαϊκή ένωση. Ανακτήθηκε στις 25/1/2020 από http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_c3/c_3_thema.htm

Pujiastuti, S. (2018). Digitale Korpora Im Deutschunterricht. Proceedings of the 1st International Seminar on Foreign Language Teaching, Linguistics, and Literature (ISFLATEL-1) “Emerging foreign language towards Industrial Revolution 4.0”. Indonesia: Staatliche Universität von Medan. Ανακτήθηκε στις 3/5/2020 από <http://digilib.unimed.ac.id/31578/2/full%20text.pdf>

Reznicek, M.(2012). Korpora im DaF – Unterricht. Ανακτήθηκε στις 30/4/2020 από <https://www.linguistik.hu-berlin.de/de/institut/professuren/korpuslinguistik/mitarbeiterinnen/marc/Korpora%20im%20DaF-Unterricht>

Riemer, C. (2017). “Was Deutschlernende berichten”, Fremdsprache Deutsch-Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts, σσ. 57, 10-14

Σάπικα, Ρ. (2015). Γλώσσα και πολιτισμός στον γερμανόφωνο χώρο. Θεσ/νίκη: Αριστοτέλειο Παν/μιο ανακτήθηκε στις 14/04/2020 από <http://ikee.lib.auth.gr/record/280572/files/GRI-2015-15627.pdf>

Σαριδάκης, Ι. (2016). Λεξιλόγιο και σημασιολογική πληροφορία στην Γλωσσολογία Σωμάτων Κειμένων. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε

στις 30/4/2020 από <https://cg.turkmas.uoa.gr/index.php/cg/article/view/68/76>

Sinclair, J.McH. (1991). *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press

Sinclair, J. (2004). *Trust the Text: Language, Corpus and Discourse*. London: Routledge

Sinclair, J.(2005). *Corpus and Text. Basic Principles*, στο M. Wynne (επιμ.) *Developing Linguistic Corpora: A Guide to Good Practice*. Oxford: Oxbow Books, σσ. 1-16

Σεραφείμ, Κ. & Φεσάκης, Γ. (2010). Ψηφιακή αφήγηση: Επισκόπηση λογισμικών. 2ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Ημαθίας. 23-25 Απριλίου 2010, Νάουσα

Skourtou, E. , Kourtis-Kazoullis, V. (2002). *The Importance of Pedagogy in Language Learning and Information and Communication Technology: The Example of DiaLogos*, στο A. Dimitrakopoulou (επιμ.) *Proceedings of the 3rd International Conference “Information and Communication technology in Education”*, Rhodes: University of the Aegean, σσ.139-140

Σκούρτου, Ε. (2011). *Διγλωσσία στο σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg

Στάμου, Μ. (2017). *Η θετική επίδραση της πολυγλωσσίας στην επιτυχή εκμάθηση των γερμανικών ως δεύτερη ξένη γλώσσα σε επίπεδο Α1. Μια εμπειρική έρευνα με μαθητές στο ελληνικό δημόσιο σχολείο*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε στις 18/12/2019 από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/35928>

Συντυχάκη, Α. (2019). «*Η Διδακτική της Γερμανικής ως Ξένης Γλώσσας*». Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Παν/μιο- Σχολή ανθρωπιστικών σπουδών. Ανακτήθηκε στις 12/3/2020 από <https://193.108.160.149/bitstream/repo/41240/1/%CE%A3%CF%85%CE%BD%CF%84%CF%85%CF%87%CE%AC%CE%BA%CE%B7%20%CE%91%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%BD%CE%B7.pdf>

Τάντος, Α. (2015). *Σώματα κειμένων και εφαρμογές*. Αθήνα: Κάλλιπος. Ανακτήθηκε

στις 19/03/20 από

https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/2210/3/02_chapter05.pdf

Teubert, W. & Cermakova, A. (2007). *Corpus Linguistics : A short introduction*. UK: Bloomsbury Academic σσ. 36-46, 67-77

Trim, J., North, B., Coste, D. & Sheils, J. (2001). *Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen,lehren,beurteilen*. Berlin: Langenscheidt

Tsui, A.B.M. (2004). What Teachers Have Always Wanted to Know - and how corpora can help, στο John Sinclair (επιμ.), *How to Use Corpora in Language Teaching* (σσ. 39-61). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, B.V

Υψηλάντης, Γ. & Μουτή, Α. (2015). *Ατομικές διαφορές στην απόκτηση/εκμάθηση δεύτερης γλώσσας: στιλ και στρατηγικές μάθησης*. Αθήνα: Κάλλιπος. Ανακτήθηκε στις 5/2/20 από

https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/4999/5/00_master_document-KOY.pdf

Φράγκος, Π.Χ., (1986). *Η σύγχρονη διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg

Φραντζή, Κ. Θ. (2012). *Εισαγωγή στην επεξεργασία των σωμάτων κειμένων*. Αθήνα: Ίων

Χαραλαμπίδης, Ι.Β., (1987). *Οργάνωση της διδασκαλίας και της μάθησης γενικά*. Αθήνα: Gutenberg

Ηλεκτρονικές πηγές

Antconc. Ανακτήθηκε στις 2/4/20 από <http://www.laurenceanthony.net/software/antconc/>

Build a corpus-Boston. Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από <http://users.ox.ac.uk/~lou/wip/Boston/howto.htm>

Γερμανικά ΣΚ. Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από https://is.muni.cz/repo/1201835/Sprachkorpora_DaF.pdf

Das Deutsche Referenzkorpus (DeReKo). Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από <https://cosmas2.ids-mannheim.de/cosmas2-web/>

Das Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache (DWDS). Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από www.dwds.de

Dereko. Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από <https://www.lang-lit.ch/lang-lit/ressourcen-publikationen/korpora/deutsche-korpora/>

Διεθνώς αναγνωρισμένη πιστοποίηση της γερμανικής γλώσσας από το αυστριακό κράτος (ÖSD) . Ανακτήθηκαν στις 14/1/2019 από

<https://www.osd.gr/>

<https://www.osd.gr/general/recognition.html>

και <https://www.osd.gr/general/advantages.html>

DWDS. Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από <https://www.dwds.de/d/korpora>

Εκπαίδευση Επιμορφωτών Β' επιπέδου Τ.Π.Ε. ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ - ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ, ΙΤΥΕ "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ" (2018). Ανακτήθηκε στις 28/2/2020 από https://aegeanmoodle.aegean.gr/pluginfile.php/139896/mod_resource/content/0/1.1_1.9%20%CE%A8%CE%B7%CF%86%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AC%20%CE%BC%CE%AD%CF%83%CE%B1%20%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%2C%20%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%AF%CF%89%CF%83%CE

[E%B7%2C%20%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%B1%20%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7.pdf](#)

Institut für deutsche Sprache in Mannheim. Ανακτήθηκε στις 2/4/20 από <https://www1.ids-mannheim.de/kl/projekte/korpora/>

InterCorp. Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από <http://ucnk.ff.cuni.cz/intercorp/>

Καθήκοντα και στόχοι του Γερμανικού Ινστιτούτου Γκάιτε. Ανακτήθηκε στις 3/1/2020 από <https://www.goethe.de/ins/gr/el/ueb/auf.html>

Κρατικό Πιστοποιητικό Γλωσσομάθειας . Ανακτήθηκαν στις 3/1/2020 από

<https://rcel2.enl.uoa.gr/kpgeschool/kpg-matia.html>

και <https://rcel2.enl.uoa.gr/kpgeschool/goneis.html>

<http://rcel.enl.uoa.gr/rcel2/epeaek/faqinterestgr.htm>

Korpus C4. Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από <https://www.korpus-c4.org/index.php/de/projekt>

OPUS Korpus. Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από <http://opus.lingfil.uu.se/>

Περιγραφή κοινών επιπέδων αναφοράς (σφαιρική κλίμακα). Ανακτήθηκε στις 20/12/2019 από <http://www.europaeischer-referenzrahmen.de/>

Τι είναι το ΚΠγ; Ανακτήθηκε στις 10/1/2020 από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/%CE%95%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%88%CE%BD%CF%84%CF%85%CF%80%CE%BF_%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CE%BF_%CE%9A%CE%A0%CE%93_2018%CE%91.pdf

Special Eurobarometer 386 (2012). Europeans and their languages. Ανακτήθηκε στις 20/1/2020 από https://aegeanmoodle.aegean.gr/pluginfile.php/158553/mod_resource/content/4/E%CF%85%CF%81%CF%89%CE%B2%CE%B1%CF%81%CE%BF%CC%81%CE%B

[C%CE%B5%CF%84%CF%81%CE%BF%202012_ebs386.pdf](#)

Το κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς . Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανακτήθηκε 16/1/2020 από http://www.pi-schools.gr/lessons/english/eur_pol.php

ΦΕΚ ΔΕΠΠΣ Ξένων Γλωσσών. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανακτήθηκαν στις 20/12/2019 από <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>

ΦΕΚ ΑΠΣ Γερμανικής Γλώσσας http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/16aps_Germanikon.pdf

και ΦΕΚ ΑΠΣ Πληροφορικής http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/18deppsaps_Pliroforikis.zip

Wortschatz Leipzig. Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από <http://wortschatz.uni-leipzig.de/>

4 Falko. Ανακτήθηκε στις 4/4/20 από <http://korpling.german.hu-berlin.de/falko-suche>

https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/ekpaideysi-ston-typo/178500_se-poies-xenes-glosses-ehoyn-efesita-ellinopoula

<https://www.pdv.org.gr/ta-germanika-simera-w-30408.html>

https://www.pdv.org.gr/img/Egyklios_b_XG_Dhmotika_anakoinopoiisi.pdf

https://www.pdv.org.gr/img/sel12_1518.pdf